

Programmabegroting Duiven 2023-2026

Inhoudsopgave

Inleiding	3
Begroting in een notendop	6
Programma 1 Bestuur	7
Programma 2 Maatschappij	18
Programma 3 Omgeving	27
Algemene Dekkingsmiddelen	39
Beleidsbegroting - Paragrafen	44
Paragraaf 1 Lokale heffingen	44
Paragraaf 2 Weerstandvermogen en Risicobeheersing	51
Paragraaf 3 Onderhoud Kapitaalgoederen	65
Paragraaf 4 Financiering	69
Paragraaf 5 Bedrijfsvoering	73
Paragraaf 6 Verbonden partijen	75
Paragraaf 7 Grondbeleid	84
Financiële begroting - Baten en Lasten	89
Baten en lasten per programma 2023	89
Mutaties reserves per programma	89
Voorcalculaties in meerjarenperspectief	89
Financiële begroting - Financiële positie	91
Begrotingsrichtlijnen	91
Begrotingsresultaten en maatregelen	92
Financiële begroting - Conclusie	99
Bijlagen	101
Kerngegevens	101
Berekening tarieven afvalstoffenheffing	102
Berekening tarieven rioolrecht	103
Overzicht van reserves en voorzieningen	105
Vervangingsinvesteringen	120
EMU-saldo	122
Baten en Lasten per Taakveld	122
Overheadkosten	123
Indicatoren	124
Model E	126

Inleiding

Zoeken naar balans

Hierbij biedt het college u de meerjarenbegroting 2023-2026 aan. In deze meerjarenbegroting zijn de voorstellen verwerkt zoals die aan u zijn voorgelegd met de Voorjaarsnota 2022.

Het coalitieakkoord ***Met elkaar Kleuren we de gemeente Duiven*** vormt voor het college de basis van deze begroting en de daarin opgenomen keuzes. Maar we worden ook geconfronteerd met een aantal belangrijke ontwikkelingen met voor onze gemeente ingrijpende gevolgen.

De vastgelopen woningmarkt, de inflatie en de kostenstijgingen die daaruit voortkomen, de instabiele en sterk stijgende energiekosten, de krapte op de arbeidsmarkt en de instroom van vluchtelingen en statushouders vragen van ons als gemeente om oplossingen en aanpassingen in de keuzes die we dagelijks maken.

Het is daarom bij het opstellen van deze meerjarenbegroting zoeken naar balans. Hoe maken we door ons geformuleerde ambities waar in combinatie met een solide financiële koers? Hoe spelen we in op de moeilijk te voorspellen gevolgen van de hierboven genoemde belangrijke ontwikkelingen en hoe zorgen we er dan voor dat we wendbaar en flexibel hiermee omgaan?

Het meerjarig financieel perspectief is somberder is dan we aanvankelijk dachten. Incidenteel is er ruimte om extra investeringen te doen maar structureel zullen we zeker nog keuzes moeten maken en prioriteiten moeten stellen. Zoekend naar de juiste balans, waar moeten we op in spelen, waar moeten we rekening mee houden, hoe komen we onze inwoners zeker het komend jaar tegemoet en moeten we onze ambities ten gevolge van de turbulente ontwikkelingen niet bijstellen?

In deze meerjarenbegroting die we aan u voorleggen heeft het college de juiste balans weten te vinden. Het behouden van die balans zal ook de komende tijd vragen om bijstelling en bijsturing. Daar zullen we dus samen met u als raad voortdurend aandacht aan moeten blijven schenken.

Incidenteel is er in 2023 ruimte om onze inwoners wat lastenverlichting te bieden. Met verenigingen bespreken wij in de jaargesprekken wat de gevolgen zijn van de stijging van de energiekosten en de inflatie. Zo nodig zullen we ze extra ondersteuning bieden. Met het actieplan voor ondernemers komen we ook die doelgroep tegemoet waarbij zoveel mogelijk zal worden getracht om maatwerk te leveren.

De drie opgaven

Drie opgaven zoals die eerder met u gedeeld zijn blijven voor het college leidend. In 2023 gaan we dus ook door met het werken aan en realiseren van de doelen zoals we die opgenomen hebben bij deze drie opgaven. De drie opgaven zijn:

De opgave: Verdere transformatie van het sociaal domein.

We investeren in de positieve gezondheid van onze inwoners en gaan uit van wat iemand wel kan en denken in mogelijkheden. Iedereen die dat wil moet mee kunnen doen met werk, onderwijs, sport, cultuur en aan ons verenigingsleven. We hebben aandacht voor achterstanden en de tweedeling in onze gemeenschap. We bedenken simpele en passende oplossingen in en met de directe leefomgeving. Zorg die nodig is, wordt tijdig en integraal ingezet. We kijken naar heel de mens achter de zorgvraag.

De opgave: Versnelling woningbouw.

De huidige plannen voor woningbouw gaan we zo snel mogelijk realiseren. We bouwen voor

doelgroepen die een binding hebben met Duiven, Groessen of Loo. De ontsluiting van alle locaties moet goed geregeld zijn. We schenken aandacht aan een goede leefomgeving en sociale samenhang in de nieuwe wijken. Veranderingen in de behoefte aan woningen houden we goed in de gaten en we stellen zo nodig onze koers bij.

De opgave: Duurzaamheid.

De energie die nodig is in de gemeente Duiven willen we zo duurzaam mogelijk opwekken. Woningen en ander vastgoed moeten duurzaam worden verwarmd. De openbare ruimte wordt zo ingericht dat extreme hitte, droogte of regenval geen problemen veroorzaken. We investeren in biodiversiteit. We willen naar een duurzame gemeente Duiven zonder afval.

Bij het realiseren van deze drie opgaven gaan we voor maximale inbreng vanuit de samenleving, we zijn transparant over de rol van de samenleving en de rol van onszelf en zorgen voor heldere communicatie.

De keuzes en ontwikkelingen zoals die zijn opgenomen in deze begroting sluiten inhoudelijk goed aan op de drie opgaven. Met het verder vormgeven van opgavegericht werken willen we een directere en meer integrale sturing op de voortgang van deze opgaven realiseren. Ook deze ambitie vraagt om de juiste balans. Hoe verbinden we bestaande structuren en doelstellingen aan deze andere manier van sturen en werken?

Dat op dit moment een aantal vragen die we hierboven stellen nu nog niet te beantwoorden zijn is in onze ogen niet te vermijden. Daar zullen we op passende wijze mee om moeten gaan. Waarschijnlijk zullen we geconfronteerd worden met stijgende bouwkosten en mogelijk een nog hoger inflatie dan waar we nu van uitgaan. De bijgestelde keuzes in het woningbouwprogramma (inbreidingslocaties eerst en Biezenkampen nog niet benutten) kunnen ook leiden tot een verzoek aan de raad om extra middelen.

Momenteel is er nog onvoldoende zicht op de gevolgen van de bijstelling van de woningbouwplannen. Zodra het college dit inzicht wel heeft zullen we u hierover informeren. Uiteraard maken we daarbij ook inzichtelijk welke structurele en incidentele middelen nu beschikbaar zijn en of die toereikend zijn.

Met deze begroting kondigen we wel alvast aan een bestemmingsreserve 'Woningbouwopgave' in te stellen en uit de bestemmingsreserve 'betaalbare woningbouw' het daar in 2021 gestorte bedrag voor versnelling van de woningbouw los te koppelen en te storten in de nieuw gevormde bestemmingsreserve.

Daar waar extra middelen of menskracht nodig zijn zullen we u daar voorstellen voor doen.

Financieel beeld

Het door de gemeente Duiven al enige jaren gevoerde duurzame financieel beleid zorgt er mede voor dat er een begroting kan worden gepresenteerd die meerjarig structureel en reëel sluitend is. Hiermee wordt voldaan aan de eis van de toezichthouder. De grote accressen in het Gemeentefonds dragen bij aan dit perspectief. Doordat het Rijk deze gelden nog niet voor het jaar 2026 en verder toe wil kennen is het in dat jaar een moeilijke opgave om ambities en wensen met een langere looptijd financieel te dekken. Over het definitief toekennen van structurele extra gelden voor de Jeugdzorg is eveneens nog geen uitspraak gedaan. De meerjarenbegroting is voor alle jaren in ieder geval wel sluitend.

De financiële gevolgen van de septembercirculaire zijn van groot belang voor deze begroting. Deze is op 21 september gepubliceerd en zal aansluitend financieel worden vertaald. Via een kennisgeving zal de gemeenteraad op de hoogte worden gesteld van de financiële gevolgen.

Onderstaande tabel geeft inzicht in de ontwikkelingen van de voorjaarsnota naar de meerjarenbegroting.

Omschrijving	2023	2024	2025	2026
Saldo na Voorjaarsnota	1.699.886	2.163.608	3.233.652	65.215
Begrotingswijzigingen na eerdere raadsbesluiten:				
BGW 3 Uitvoeringsagenda Mobiliteitsplan	37.603	32.436	28.103	26.103
BGW 11 Sloopkosten De Wiekslag en aanleg bouwweg	- 11.253	- 11.253	- 11.253	- 11.253
Saldo voor Begroting	1.726.236	2.184.791	3.250.502	80.065
Aanpassingen voorcalculaties	-458.564	-798.675	-989.353	-928.521
Belastingopbrengsten	134.529	610.658	882.217	1.130.850
Saldo na inbrengen cijfers	1.402.201	1.996.774	3.143.366	282.394
Ontwikkelingen na de Voorjaarsnota:				
Aanvullende wens natuurinclusieve ontwikkeling	-30.000			
Gevolgen septembercirculaire				
Begrotingssaldo	1.372.201	1.996.774	3.143.366	282.394

Het advies is om het overschot in 2023 van € 1.372.201 te storten in de Algemene Reserve en de intentie uit te spreken om dit eveneens te doen met de overschotten in de volgende jaren. Inclusief de onttrekking voor de eenmalige compensatie van € 150 per huishouden zal de stand van de Algemene Reserve zich dan als volgt ontwikkelen:

1-1-2022	€ 7.110.647
1-1-2023	€ 11.713.526
1-1-2024	€ 11.465.727
1-1-2025	€ 13.462.501
1-1-2026	€ 16.605.867
1-1-2027	€ 16.888.261

De stijging van de stand van de Algemene Reserve in 2022 wordt verklaard door onttrekkingen voor de dekking van de kosten voor de incidentele zaken uit de Voorjaarsnota 2022 verrekend met het jaarrekeningresultaat 2021.

Het college gaat uit van een stabiel beeld in meerjarig perspectief. Extreme schommelingen willen we voorkomen maar tegelijk willen we de lastendruk voor onze inwoners en bedrijven in deze lastige tijd zo laag mogelijk houden. De keuzes die we met deze begroting aan u voorleggen zijn gebaseerd op deze uitgangspunten.

Voor 2023 zien we de mogelijkheid om de lasten van onze inwoners te verlagen door geen inflatiecorrectie toe te passen op de tarieven voor OZB, rioolrecht en afvalstoffenheffing. Bovendien is er ruimte om een eenmalige tegemoetkoming van € 150 per huishouden toe te kennen.

Daarnaast zijn we ervan uitgegaan dat de gemeenteraad ook zal gaan besluiten om de hondenbelasting per 2023 af te schaffen conform het voorstel dat aan u zal worden voorgelegd.

Met deze begroting geven we voor het komende jaar kleur aan de gemeente Duiven met het besef dat de onzekerheid die op veel vlakken speelt voor ons als gemeente gevolgen heeft en dat dat soms zal vragen om bij- of inkleuring of extra kleur.

Duiven, 27 september 2022.

Begroting in een notendop

Highlights per programma

BESTUUR	MAATSCHAPPIJ	OMGEVING
De gemeente wil bijdragen aan de positieve gezondheid van de inwoners. Vertrouwen in de overheid draagt bij aan de positieve gezondheid van inwoners. De gemeente wil inwoners het gevoel geven welkom te zijn. We zorgen voor laagdrempelige, vlotte en servicegerichte dienstverlening, laagdrempelige en vlotte contacten en heldere communicatie. En we komen afspraken na. Door inwoners actief te betrekken bij het vormgeven van hun eigen (veilige) leefomgeving, wordt de onderlinge verbinding en leefbaarheid in wijk en dorp versterkt. Ook deze betrokkenheid en verbinding dragen bij aan de positieve gezondheid van inwoners.	De gemeente draagt bij aan een vitale samenleving en een leefbare omgeving. Waardoor inwoners zo zelfstandig mogelijk een betekenisvol en veerkrachtig leven kunnen leiden. Waar nodig reiken handvatten aan voor zelfredzaamheid, elkaar ondersteunen en participatie. De leefwereld en omgeving van inwoners staan hierbij centraal. Zodat de gemeente - waar nodig - de juiste en passende ondersteuning biedt. De systematiek van positieve gezondheid is daarbij leidend. We gaan uit van wat iemand wel kan en belangrijk vindt en denken in mogelijkheden. We bedenken oplossingen bedenken die meedoen makkelijker maken en aansluiten bij de leefwereld van de inwoner.	In Duiven is het goed leven, wonen en werken. De gemeente werkt aan een aantrekkelijke werk-, woon- en leefomgeving die toekomstgericht en duurzaam is. Er is ruimte voor gerichte ontwikkeling, initiatief en innovatie. Het bovenliggende doel is een bijdrage leveren aan het vergroten van 'een brede welvaart en een welzijnseconomie en de geluksbeleving' van de inwoners. De aanwezigheid van werkgelegenheid, de kwaliteit van de werk-, woon- en leefomgeving, de mogelijkheid tot ontmoeting en het creëren van verbondenheid in de buurt, het realiseren en behouden van maatschappelijke voorzieningen, hebben uiteindelijk effect op het geluksgevoel van de inwoners. De gemeente zet hier steeds meer op in bij de werkwijze en aanpak en de belangrijke keuzes die gemaakt worden.
Speerpunten: Uitvoeringsprogramma Participatieverordening Integraal werken Zorg en Veiligheid Cyberveiligheid Moderniseren van de dienstverlening Begrijpelijk schrijven via alle communicatie-uitingen	Speerpunten: De transformatie Samen Sterk versie 2.0	Speerpunten: Uitvoeren Woonvisie/ versnellen woningbouw Borgen inpassing doortrekking A15 en verbreding A12 Uitbreiding bedrijventerreinen Centerpoort-Noord en Graafstaete Duurzaamheid (voorheen circulaire economie) Implementatie nieuwe omgevingswet

Programma 1 Bestuur

1.1 Wat willen we bereiken?

Hoger doel: bijdragen aan de positieve gezondheid van de inwoners

Gemeente Duiven wil een bijdrage leveren aan de positieve gezondheid van de inwoners van de gemeente.

Vertrouwen in de overheid draagt bij aan de positieve gezondheid van inwoners. De gemeente wil dit vertrouwen vergroten door inwoners het gevoel te geven welkom te zijn. Door laagdrempelige en vlotte dienstverlening vanuit servicegerichtheid, via heldere communicatie en door het nakomen van afspraken. Inwoners actief betrekken bij het vormgeven van hun eigen (veilige) leefomgeving versterkt de onderlinge verbinding en leefbaarheid in wijk en dorp. Dit draagt in belangrijke mate bij aan de positieve gezondheid van inwoners.

Programmadoel

Gemeente Duiven is een transparante en betrouwbare overheid middenin een vitale en veilige samenleving, die inwoners faciliteert en uitdaagt tot het nemen van initiatief.

Externe ontwikkelingen

- Diverse wet- & regelgeving, zoals de "Wet Open overheid", de "Wet modernisering elektronisch bestuur", de "Wet digitale overheid" en het "Besluit digitale toegankelijkheid" nopen tot het voortdurend uitbreiden en vernieuwen van de digitale mogelijkheden en toepassingen voor inwoners. We haken zoveel mogelijk aan bij landelijke ontwikkelingen en mogelijkheden.
- Rijksoverheid en provincie stimuleren het experimenteren met nieuwe vormen van lokale democratie. Ze bieden bijvoorbeeld ondersteuningsprogramma's aan. Zo experimenteren steeds meer gemeenten met de burgerbegroting. Ook het Right to Challenge zie je steeds meer. Het experimenteren komt voort uit de wens om inwoners meer te betrekken bij de lokale politiek.

Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen

De jaarlijkse bijdrage aan de GMR is € 89.273. De Groene Metropoolregio (GMR) is een samenwerking met meerdere gemeenten in Gelderland. In 2021 zijn vijf regionale opgaven vastgesteld.

- Verbonden regio
- Productieve regio
- Circulaire regio
- Ontspannen regio
- Groene groeiregio

Vanuit deze bestuurlijke opgaves wordt er jaarlijks een opgaveagenda en een bijbehorende investeringsagenda vastgesteld.

De GMR heeft relaties met vele beleidsterreinen die in de gemeente spelen, zoals woningbouw, economie en circulaire economie. De opgaven zijn onderling ook sterk verbonden.

Het aansluiten bij deze regionale opgaves vergt ambtelijke capaciteit en bestuurlijke inzet. Als bestuurlijke opgave met de hoogste prioriteit wordt de Groene Groeiregio aangemerkt. De inzet voor de verschillende opgaves werkt ook door in programma 3.

Informatie en ICT

De gemeente is steeds meer afhankelijk van ICT. De ICT omgeving is volop in beweging. Software zal steeds meer als een service geleverd worden (SAAS). Dit heeft gevolgen voor de manier waarop de gemeente zich op dit vlak moet organiseren. Voor de uitvoerende RID zijn strategische sessies gehouden met als centrale vraag hoe deze organisatie zich moet ontwikkelen. Deze strategische sessies krijgen een weerslag in verschillende toekomstscenario's. In 2023 werkt de RID het gekozen scenario verder uit.

Het beveiligen van informatie is essentieel voor het functioneren van de gemeente. Verschillende maatregelen worden in verband met de toegenomen risico's rondom met name ransomware genoemd. Gezien de toenemende mate van afhankelijkheid van ICT-middelen zijn structureel beduidend meer financiële middelen nodig in de komende periode. In de begroting van de SDL is daartoe voor informatiebeveiliging een structurele verhoging opgenomen.

Wet open overheid (Woo)

De Wet open overheid (Woo) heeft als doel overheden en semi-overheden transparanter te maken. De wet moet ervoor zorgen dat overheidsinformatie beter vindbaar, uitwisselbaar, eenvoudig te ontsluiten en goed te archiveren is. De Woo is op 1 mei 2022 in werking getreden. Daarmee is de Wet openbaarheid van bestuur (Wob) vervallen. Het grote verschil met de Wob: de Woo verplicht het actief openbaar maken van documenten in elf informatiecategorieën. Dit gebeurt gefaseerd in 5 jaar tijd.

1.2 Wat gaan we daarvoor doen?

A. "Krachtige overheid": Een (veer)krachtige ambtelijke organisatie die bijdraagt aan een samenleving waar het goed wonen en werken is.

Dit zijn de speerpunten:

1.A.1	Uitvoeringsprogramma Participatiebeleid
Doel	De uitvoering van het eind 2022 vast te stellen Participatiebeleid (inclusief Participatieverordening) te borgen in de organisatie en de samenleving.

1.A.1	Uitvoeringsprogramma Participatiebeleid
Toelichting	Zowel bestuurlijk als ambtelijk leeft er een sterke en dringende behoefte aan praktische handreikingen voor participatie. Wanneer start een participatietraject en wanneer niet? Wat houdt het in en wat niet? Daarnaast zijn er formele redenen (de Omgevingswet, uitdaagrecht en de burgerparticipatie) om participatie tot een speerpunt te benoemen. Eind 2022 leggen we een participatievisie inclusief participatieverordening aan de raad voor en wordt in het kader van de Omgevingswet een handreiking met een afwegingskader vastgesteld. Uitwerking: In 2023 start de uitvoering van de participatievisie. Dat betekent o.a.: -Kennis delen: het creëren van meer bewustwording van de rol van de ambtelijke en bestuurlijke organisatie in de verdere ontwikkeling van de participatie-processen (groeimodel). Om hiermee ook een cultuur omslag te maken met alle betrokkenen. -Verder bouwen aan de implementatie van participatie binnen bestaande werkprocessen. Dit varieert van informeren tot en met mee-beslissen (participatieladder). -Borging in de samenleving: met de samenleving het gesprek aangaan over de uitgangspunten van de participatievisie. -Borging van al deze nieuwe taken legt een extra claim op de organisatie. Binnen de huidige middelen en formatie kunnen we deze niet opvangen. Voorstel is daarom middelen vrij te maken voor één extra formatieplaats en een uitvoeringsbudget.
Risico's	Participatieplannen kunnen onvoldoende worden ingericht, waardoor onduidelijkheid ontstaat tot hoever de geboden participatie reikt. De ontevredenheid van inwoners neemt daardoor toe. Invoering van het uitdaagrecht vormt een extra risico voor de organisatie, omdat elke uitdaging begeleiding vraagt van meerdere afdelingen. Dit voert de druk op de organisatie op.
Planning	Er wordt gewerkt aan een participatiebeleid en het opstellen van de bijbehorende verordening. De uitvoering van de verordening volgt in 2023.
Financiën	Voor één extra formatieplaats en een bescheiden uitvoeringsbudget is € 95.000 nodig. Voorgesteld wordt om dit budget voorlopig voor drie jaar toe te kennen en te dekken uit de Algemene Reserve. Daarna bekijken we of een structureel budget mogelijk is.
Participatie	Dit speerpunt is volledig gericht op het verbeteren van participatieve trajecten. De participatieverordening beoogt de kwaliteit van lokale democratische processen te vergroten, de samenwerking tussen gemeente en bewoners te versterken en helderheid te scheppen over proces en rolverdeling.
1.A.2	Integraal werken
Doel	Samenhang en afstemming op alle niveau's

1.A.2	Integraal werken
Toelichting	Ieder speelt in de processen zijn eigen rol. De onderlinge samenwerking tussen de gemeente en 1Stroom ligt vast en er is een duidelijke (overleg)structuur. Bestuurders en ambtenaren weten wat ze van elkaar kunnen en mogen verwachten. De duidelijke structuur biedt houvast en overzicht en bevat voldoende ruimte voor dialoog. Bestuurlijke (besluitvormings-)processen kunnen ingewikkeld zijn, waarbij meerdere afdelingen en belanghebbenden betrokken zijn. Integrale adviezen vergroten de kwaliteit en samenhang. Onderling zijn beleidsterreinen met elkaar verbonden. De verschillende onderdelen van programma 1 brengen de onderlinge verbinding aan. Processen en werkwijzen op een eenduidige manier doorvoeren vergroot de kwaliteit van de ambtelijke advisering. De bestuurlijke procesinformatie is vastgelegd, toegankelijk en overzichtelijk. Er komt rust en stabiliteit in de processen. De ambtelijke organisatie is ondergebracht in de gemeenschappelijke regeling 1Stroom. 1Stroom heeft in 2021 een nieuwe organisatiestructuur gekregen en maakt een verbetertraject door.
Risico's	Zonder goede afstemming tussen betrokken ambtenaren en bestuurders worden onderwerpen niet in de volle omvang behandeld. Dit kan leiden tot misverstanden en omissies in de besluitvorming.
Planning	Doorlopend.
Financiën	We pakken de verbeteringen op met bestaande capaciteit.
Participatie	Op onderwerpen die betrekking hebben op derden, zullen zij betrokken worden.

B. Het vasthouden van het positieve veiligheidsklimaat voor inwoners en ondernemers.

Dit zijn de speerpunten:

1.B.1	Zorg en Veiligheid
Doel	Het vormgeven van een toekomstbestendige lokale zorg- en veiligheidsstructuur.
Toelichting	Sinds de decentralisatie in het sociaal domein is de gemeente verantwoordelijk voor de zorg. Hiermee is een goede verbinding tussen zorg en veiligheid steeds belangrijker. Er spelen diverse onderwerpen op het snijvlak van zorg en veiligheid. Voorbeelden zijn: de aanpak van personen met verward gedrag, jeugdoverlast, personen die ernstige woonoverlast veroorzaken in hun buurt of jongeren die vanwege een instabiele thuissituatie afglijden naar criminaliteit of radicaliseren. In de loop der tijd komen er steeds nieuwe knelpunten en doelgroepen. In 2021 zijn de eerste belangrijke stappen gezet om zorg en veiligheid beter op elkaar aan te laten sluiten. Het verder uitwerken en versterken van een toekomstbestendige lokale zorg- en veiligheidsstructuur gaat de komende jaren door en blijft daarom een speerpunt.
Risico's	Zonder goede verbinding tussen zorg en veiligheid dreigen inwoners uiteindelijk tussen wal en schip te vallen. Meestal kan dan alleen de politie nog optreden als er sprake is van strafrechtelijke overtredingen.
Planning	Doorlopend.

1.B.1	Zorg en Veiligheid
Financiën	Sinds 1 mei 2020 is - binnen de bestaande formatie voor openbare orde en veiligheid - een medewerker speciaal vrij gemaakt voor Zorg & Veiligheid-thema's en het vormgeven van de interne en externe samenwerking op deze thema's. Aan het versterken van de bestendige zorg en veiligheidsstructuur wordt nog hard gewerkt. Financiële en personele gevolgen daarvan komen voornamelijk bij het sociaal domein (verspreid over verschillende functies) te liggen. Daarnaast bestaat de wens voor extra formatie op de volgende onderdelen: 1. Sinds begin 2022 is de overlast van jeugdgroepen toegenomen. De aanpak hiervan, het voorkomen van escalatie en het vroegtijdig signaleren van nieuwe overlast vereist een structurele inspanning van meerdere afdelingen: jongerenwerk, handhavers, sociaal domein en veiligheid. De regie op de aanpak ligt bij Openbare orde en veiligheid. Vanaf het tweede kwartaal van 2022 wordt een uniforme werkwijze opgezet met Westervoort en Zevenaar. Voor de regievoering vanuit veiligheid hebben we 0,25 fte nodig (€ 13.860 voor Duiven). De financiële consequenties werken we verder uit voor de begroting 2023. 2. De problematiek rond overlastgevende jeugd vraagt ook meer van onze handhavers. Een jeugdboa is nodig. Dit is een reguliere handhaver, die specialist is in het monitoren en aanspreken van jeugdgroepen. Daarmee ondersteunt hij de partners bij de integrale aanpak. Hij heeft inzicht in de jeugdhulpverlening, zorg, preventie en de betrokken instanties. Ook bij een zeer lastige jeugdgroep weet de jeugdboa wat nodig is om het contact te onderhouden en zo nodig te herstellen. Indien nodig treedt hij repressief op. Dit is een lastig evenwicht die specifieke kwaliteiten vraagt. Een 'gewone' boa doet dit er niet zo maar even bij. Voor Duiven gaat het om extra formatie van in totaal 0,5 fte. De kosten voor Duiven van de inzet van deze jeugdboa bedragen € 35.000. Deze kosten worden voorlopig voor 3 jaar opgenomen en gedekt door een bijdrage uit de Algemene Reserve. Na een evaluatie wordt bepaald of de inzet/kosten structureel nodig zijn.
Participatie	We informeren inwoners over waar zij met vragen en zorgen terecht kunnen. Dit maakt de drempel om zorgen te uiten lager. Dit versterkt de vroegtijdige signalering waardoor zorg en hulpverlening snel(ler) starten. Een sluitende aanpak bij verward of overlastgevend gedrag komt bij voorkeur tot stand in overleg met de persoon/personen zelf. Helaas werken ze daar niet altijd vrijwillig aan mee. Dan zijn andere trajecten aan de orde.
1.B.2	Cyberveiligheid
Doel	Cyberveiligheid binnen de gemeente vergroten.

1.B.2	Cyberveiligheid
Toelichting	Er vindt een verschuiving plaats van traditionele criminaliteit (woning-/auto-inbraken) naar cybercriminaliteit. Cybercrime is een verzamelterm geworden van alle delicten die met een computer en op internet. Mensen van alle leeftijden worden het slachtoffer van oplichting via whatsapp of phishingmails. Criminelen kunnen bedrijfssystemen 'gijzelen' en losgeld eisen of belangrijke voorzieningen overnemen. En de digitale wereld draagt ook steeds vaker bij aan radicalisering, het creëren van maatschappelijke onrust en het aanjagen van ordeverstoringen. Verder zijn mensen zich er niet van bewust dat ze onbedoeld dader kunnen worden door bijvoorbeeld een gevoelig filmpje of foto's door te sturen. Gemeenten kunnen een rol spelen om te voorkomen dat inwoners, bedrijven en voorzieningen slachtoffer worden van cyber gerelateerde zaken. Onder andere voorlichting vergroot de bewustwording. Daarom krijgt cybercrime een nieuwe prioriteit in het integraal veiligheidsplan. Naast de gerichtheid op onze inwoners en bedrijven is het voor de gemeente zelf van belang om een goede weerbaarheid tegen cybercriminelen te hebben. Het aantal digitale producten en diensten groeit waardoor de digitale kwetsbaarheid toeneemt. Niet alleen is onze dienstverlening afhankelijk van goed werkende ICT-systemen, ook werken we veel met privacygevoelige informatie. Het gijzelen of stilvallen van onze systemen heeft grote consequenties. Het snel signaleren en bestrijden van incidenten is daarom erg belangrijk.
Risico's	Cybercrime kan leiden tot diefstal van geld en informatie, enorme bedrijfsschade en zelfs ontwrichting van de samenleving als bepaalde voorzieningen worden gehackt.
Planning	Eind 2022 krijgt de gemeenteraad een voorstel voor een nieuw integraal veiligheidsplan. Hierin staat een eerste uitwerking voor cybercrime. De RID en 1Stroom werken voortdurend aan de veiligheid van de gemeentelijke ICT-systemen.
Financiën	Cyberveiligheid is een betrekkelijk nieuw onderwerp voor gemeenten. Langzaamaan komen er projecten en initiatieven op dit thema. Wat voor onze gemeente geschikt is, moet nog worden onderzocht of ontwikkeld. De kosten zijn op voorhand niet aan te geven. De kosten voor de cyberveiligheid van de gemeentelijke systemen zijn meegenomen in de begroting van de RID.
Participatie	Het vergroten van de cyberveiligheid kan niet tot zonder de inwoners en ondernemers. Meer bewustwording over de gevolgen van cybercrime is een belangrijke eerste stap. We zoeken hierbij de samenwerking met bijvoorbeeld ondernemersverenigingen en het Nationaal Cyber Security Centrum.

C. Het verbeteren van de kwaliteit van onze dienstverlening, die aansluit op de behoeften en verwachtingen van onze inwoners.

Dit zijn de speerpunten:

1.C.1	Moderniseren van de dienstverlening
Doel	Zoveel mogelijk uitbreiden van de digitale dienstverlening en optimaliseren van de digitale toegankelijkheid van gemeentelijke producten en diensten. De wensen en behoeften, mogelijkheden en beperkingen van onze inwoners, bedrijven en instellingen staan daarbij centraal.

1.C.1	Moderniseren van de dienstverlening
Toelichting	Bij alle nieuwe keuzes worden de volgende vragen gesteld: • Is digitaliseren zinnig: wordt het er makkelijker op? • Hoe wordt de toegankelijkheid gewaarborgd: is alles makkelijk te vinden en te gebruiken, en welke oplossingen zijn er voor mensen die niet goed kunnen meekomen? • Zijn er mogelijkheden om samen te werken met anderen: zorg voor integrale oplossingen die elkaar aanvullen en die kunnen aansluiten op landelijke of regionale ontwikkelingen? • Hoe wordt de flexibiliteit gewaarborgd: sluit de oplossing voldoende aan op de leefwereld van inwoners en op veranderingen in de samenleving? • Is de informatie transparant en betrouwbaar en is de privacy van onze inwoners gewaarborgd? Er zijn veel verschillende ICT-oplossingen beschikbaar. Dat vraagt om strategische keuzes. De Liemerse i-Visie en i-Strategie bieden handvatten om daarin robuuste en toekomstbestendige keuzes te kunnen maken. Er wordt zoveel mogelijk samengewerkt in de Liemers. Er is ook volop aandacht voor inwoners die niet of minder zelfredzaam zijn. Mensen met een beperking en de groep digibeten en laaggeletterden. Ook voor deze doelgroepen zijn de gemeentelijke producten en diensten toegankelijk, zowel digitaal als analoog. De gemeente blijft dan ook investeren in de kwaliteit van het persoonlijk klantcontact. Gemeente Duiven wil op alle fronten de dienstverlening naar een hoger niveau tillen. Dienstverlening die toegankelijk, betrouwbaar, uitnodigend en servicegericht is. Oplossingsgericht, professioneel, integraal en met empathie en een persoonlijke benadering. Voor 2023 is de wens om scherp te krijgen hoe de visie op dienstverlening, met als motto "aandacht voor wat nodig is", verder kan worden uitgewerkt en een dienstverleningsstrategie kan worden ontwikkeld met -voor zover mogelijk- een vertaling naar concrete doelen en toezeggingen aan inwoners, instellingen en bedrijven over wat zij van de gemeente mogen verwachten. De kosten voor het ontwikkelen van een dienstverleningsstrategie kunnen worden gedekt vanuit bestaand budget binnen de 1Stroom-begroting. Wanneer de dienstverleningsstrategie leidt tot wezenlijk andere keuzes in de organisatie van de gemeentelijke dienstverlening, waarvoor nieuwe investeringen nodig zijn, dan volgt daarvoor een separaat voorstel.
Risico's	Uitgaande van de behoefte van de klant en de inzet van meer e-diensten, is er een andere inrichting van gemeentelijke processen en werkwijzen nodig. Ook vraagt dit iets anders in houding en gedrag en in kennis en vaardigheden van medewerkers. De maatschappelijke ontwikkelingen en ICT-ontwikkelingen gaan vaak sneller dan de organisatie bij kan houden. Daarnaast moet de gemeente zuinig zijn met geld. Vandaar dat het niet altijd lukt om de plannen waar te maken. Ten slotte zijn de afgelopen jaren al veel producten en diensten digitaal beschikbaar gekomen via de gemeentelijke website. Hierin zit nog steeds ontwikkelpotentieel. Maar het is reëel te veronderstellen dat de groei zal afnemen naarmate er meer producten en diensten digitaal verkrijgbaar zijn.

1.C.1	Moderniseren van de dienstverlening
Planning	Het moderniseren van de dienstverlening is een continu proces. Er is geen moment waarop het “klaar” is. Ontwikkelingen gaan soms zo snel dat stilstand achteruitgang betekent. Het is dan ook belangrijk te blijven zoeken naar oplossingen om de gemeentelijke dienstverlening op peil te houden. In de tweede helft van 2022 is de gemeentelijke hoofdwebsite overgezet naar een nieuw platform. Daarbij heeft de website een nieuwe look & feel gekregen en zijn er nieuwe technische mogelijkheden voor een flexibeler inrichting. Zodat de website beter kan aansluiten op steeds veranderende eisen en wensen.
Financiën	De meeste investeringen in de technologie die nodig zijn voor een goede dienstverlening komen uit RID-budgetten. Vooralsnog lijkt de beschikbaarheid van die budgetten voldoende. Als er aanvullende investeringen nodig zijn, dan volgt een apart voorstel.
Participatie	De gemeente gebruikt bij de keuzes rondom dienstverlening het motto “aandacht voor wat nodig is”. Dat wat nodig is, wordt bepaald in afstemming met inwoners, bedrijven en instellingen. Bijvoorbeeld via klantonderzoeken. Daarnaast is er sinds 2021 een webpanel van vertegenwoordigers uit de gemeente. Dit klantpanel wordt regelmatig gevraagd om mee te kijken met voorgestelde wijzigingen binnen de gemeentelijke website en aan te geven wat hun wensen en behoeften zijn in het contact met de gemeente. Ook wordt klantgedrag gemonitord via web-statistieken en beschikbare data vanuit de verschillende backofficeapplicaties.

1.C.2	Begrijpelijk schrijven via alle communicatie-uitingen
Doel	Een belangrijk onderdeel van de gemeentelijke dienstverlening is de wijze van communicatie met inwoners, bedrijven, instellingen en andere klanten. Wie een (nieuws)brief, een e-mail of ander bericht krijgt van de gemeente, moet begrijpen waarom, waar de tekst over gaat, wat de boodschap is en wat er van hem wordt verwacht. Communicatie vanuit de gemeente moet uitnodigend en servicegericht zijn, geschreven vanuit de belevingswereld van de ontvanger.
Toelichting	Schriftelijke communicatie moet gericht zijn op de lezers. Met heldere, foutloze teksten met een goede opbouw, een heldere boodschap, een neutrale toon en op een passend taalniveau. In de meeste gevallen is dat B1. Dit taalniveau is voor de meeste mensen begrijpelijk. Dit wordt al toegepast bij de webteksten. Gemeentelijke brieven, mails en andere uitingen worden nog niet altijd geschreven in taalniveau B1. De ontvanger begrijpt hierdoor vaak niet goed de bedoeling of wat er van de lezer wordt verwacht. Daarom is het belangrijk een verbeteringslag te maken in de schriftelijke communicatie. Er komt een leer-en ontwikkeltraject voor het schrijven van lezersgerichte en begrijpelijke teksten. Onderdeel hiervan is het inzetten van de tool Klinkende Taal. Met deze tool leren de medewerkers continu en verbeteren ze hun schrijfvaardigheid. Zo worden teksten steeds duidelijker. Het management-dashboard van Klinkende Taal maakt monitoring mogelijk van het gebruik van de tool en (de ontwikkeling van) het taalniveau van de teksten.
Risico's	Anders schrijven vraagt om bewustwording en draagvlak binnen de gemeentelijke organisatie. De medewerkers moeten een nieuwe schrijfvaardigheid ontwikkelen. In het begin zal het schrijven van een tekst meer tijd kosten. Hiermee ontstaat het risico dat men afhaakt en terugvalt op de oude manier van schrijven. Een goede inrichting van het leerproces, begeleiding en monitoring ondervangen dit risico.

1.C.2	Begrijpelijk schrijven via alle communicatie-uitingen
Planning	In 2022 wordt het plan van aanpak opgesteld en geïmplementeerd binnen de ambtelijke organisatie 1Stroom. De tool Klinkende Taal maakt hiervan deel uit als pilot voor de vakdisciplines die de meeste teksten schrijven voor inwoners, instellingen en bedrijven. In 2023 vindt een evaluatie plaats. Daarin wordt bezien of het rendement voldoende is om deze tool in te zetten voor de hele ambtelijke organisatie, als onderdeel van het standaard werkproces bij het schrijven van teksten.
Financiën	De kosten van het leer- en ontwikkeltraject en de tool komen uit het bestaande opleidingsbudget binnen de begroting van 1Stroom.
Participatie	Om te toetsen of de gemeentelijke teksten begrijpelijker worden, zal steekproefsgewijs onderzoek worden gedaan onder de ontvangers van onze teksten. Daarnaast kan op basis van inkomende klantvragen worden gemonitord of het aantal vragen naar aanleiding van de schriftelijke communicatie afneemt.

1.3 Wat gaat het ons kosten?

Kosten bestaand beleid programma Bestuur

	Rekening	Begroting	Begroting	Meerjarenraming		
	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Lasten	15.128	15.597	16.423	16.356	16.959	17.239
Baten	48.657	52.724	52.728	53.538	55.256	52.587
Saldo voor bestemming	33.529	37.127	36.305	37.182	38.297	35.348
Mutaties reserves	204	-975	-18	0	0	0
Saldo na bestemming	33.734	36.152	36.287	37.182	38.297	35.348
Incidentele baten en lasten	80	0	-12	0	0	0
Structureel saldo	33.814	36.152	36.275	37.182	38.297	35.348

Bedragen x € 1.000

Nieuwe activiteiten	2023	2024	2025	2026
Reeds verwerkt in de Voorjaarsnota:				
Aanpak jeugdgroepen/JeugdBOA	0	0	0	
Speerpunten:				
Uitvoeringsprogramma Participatieverordening	0	0	0	
Integraal werken				
Zorg en Veiligheid	48.860	48.860	48.860	48.860
Cyberveiligheid				
Moderniseren van de dienstverlening				
Begrijpelijk schrijven				
Verwerkt in het saldo	13.860	13.860	13.860	13.860

Bedragen in €

1.4 Welke verbonden partijen zijn betrokken?

	Samenwerking de Liemers
Doel	Het vergroten van de gemeentelijke slagkracht (met behoud van bestuurlijke zelfstandigheid) door bundeling van ambtelijke expertise op strategisch, tactisch en operationeel niveau. Met als resultaat verhoogde kwaliteit, continuïteit en efficiëntie.

Taak	Verrichten van beleidsvoorbereidende en uitvoerende taken voor sociale dienst, ict en inkoop.
Beleidsrisico's	Beleidsbepaling – daar waar mogelijk op elkaar afgestemd – blijft bij de individuele gemeenten. De uitvoering en ontwikkeling van het beleid pakt de samenwerking op. Via periodieke overleggen op verschillende niveaus wordt afstemming met elkaar gezocht.
Onze inzet in 2023	Voor de RID geeft de toekomstvisie richting aan de vraag of de RID robuust genoeg is om de toekomst met vertrouwen tegemoet te zien. In het uitwerken van de opdracht worden medewerkers, directie/gemeentesecretaris en bestuurders van de verschillende organisaties betrokken. De inspanningen op het gebied van Werk en Inkomen richten zich op het zo actief mogelijk laten deelnemen van inwoners aan de samenleving.

	1Stroom
Doel	De ambtelijke fusie moet ertoe leiden dat de organisatie: • Robuuster wordt (minder kwetsbaar). • Voldoende flexibel kan zijn om twee zelfstandige gemeenten te bedienen en om mee te bewegen met veranderende taken en rollen van de overheid (kracht). • Optimale dienstverlening biedt aan inwoners, organisaties en bedrijven, aan de raden en colleges (kwaliteit). • Interessante loopbaanperspectieven biedt aan medewerkers en door zijn robuustheid in staat is om strategische kansen te benutten (kansen). • Niet duurder en zo mogelijk goedkoper is dan de twee huidige organisaties gezamenlijk (kosten).
Taak	Verrichten van beleidsvoorbereidende en uitvoerende taken voor de gemeenten Duiven en Westervoort.
Beleidsrisico's	Beleidsbepaling – daar waar mogelijk op elkaar afgestemd – blijft bij de individuele gemeenten. 1Stroom pakt de uitvoering en ontwikkeling van het beleid op. Via periodieke overleggen op bestuurlijk niveau zoeken de partijen afstemming met elkaar.
Onze inzet in 2023	1Stroom is de partner van de gemeentebesturen bij het realiseren van hun doelen. In 2023 krijgen de opgaven uit het coalitie-akkoord verdere invulling. De verdere transformatie in het sociaal domein krijgt dit jaar vorm met Samen Sterk 2.0. De realisatie van woningbouw in Duiven gaat verder met de voorbereiding van uitbreidings- en inbreidingslocaties. De huidige energiecrisis laat de noodzaak zien voor verduurzaming van nieuwbouw en bestaande bouw. Het programma circulaire economie geef hier invulling aan. Het jaar 2023 zal qua externe ontwikkelingen onder andere in het teken staan van de implementatie en uitvoering van de Omgevingswet, de Wet Open Overheid en de te verwachten rechtmatigheidsverantwoording. De voorbereidingen op deze onderwerpen zijn al gaande in afwachting op de feitelijke besluitvorming. De strategische ontwikkelagenda van 1Stroom vormt de basis voor het steeds verder verbeteren van de dienstverlening en medewerkers. In 2023 wordt op basis van de thema's structuur in het bestuurlijk proces, eigenaarschap en trots, verder gewerkt aan de doorontwikkeling van de cultuur en de ontwikkeling van medewerkers.

	Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland Midden (VGGM)

Doel	Behartigen van de belangen van de deelnemers op de terreinen van brandweezorg, ambulancezorg, publieke gezondheid, geneeskundige hulpverlening, crisisbeheersing en gemeenschappelijke meldkamer.
Taak	• In stand houden van brandweer en geneeskundige hulpverleningsorganisatie bij rampen (GHOR) • Voorzien in de meldkamerfunctie • Aanschaffen en beheren van gemeenschappelijk materieel • Inventariseren van en adviseren over risico's • Voorbereiden op de bestrijding van branden • Organiseren van de crisisbeheersing • Bevorderen van medisch milieukundige zorg, technische hygiënezorg en psychosociale hulp bij rampen • Het geven van prenatale voorlichting aan aanstaande ouders • Taken op het gebied van jeugdgezondheidszorg en ouderengezondheidszorg en algemene infectieziektenbestrijding.
Beleidsrisico's	Om de financiële en beleidsrisico's in beeld te hebben en te beperken is er een regionaal controllersoverleg. Dat heeft de afgelopen jaren tot forse besparingen geleid en tot beleidsarme begrotingen.
Onze inzet in 2023	Samen met VGGM zorgen we voor goede uitvoering van de brandweer- en gezondheidstaken in onze gemeente en een goede voorbereiding op mogelijke crisissituaties.

	Streekarchief
Doel	Behartigen van de gemeenschappelijke belangen van de bij het beheer van hun archiefbescheiden conform de Archiefwet.
Taak	Beheren en toezicht houden op de overgedragen en niet overgedragen archiefbescheiden van de deelnemers. Adviseren over de archiefbewaarplaatsen en het verstrekken van informatie uit de archiefbescheiden.
Beleidsrisico's	Niet van toepassing.
Onze inzet in 2023	De businesscase "aansluiting e-depot" zal meer inzicht verschaffen in de kosten van de aansluiting op een wettelijk verplichte digitale archiefbewaarplaats. En op het moment waarop de gemeenten een besluit willen nemen om te starten met de voorbereidingen. De gevolgen van de nieuwe informatiewetten zoals de nieuwe Archiefwet zullen we nauwlettend volgen en vertalen in onze adviseringstaak.

	Euregio
Doel	Grensoverschrijdende samenwerking tussen territoriale gemeenschappen in Nederland en Duitsland bevorderen.
Taak	Grensoverschrijdende samenwerking van de deelnemers ondersteunen en coördineren. De Euregio voert hiertoe projecten uit. Zij vraagt aan en ontvangt financiële middelen van derden. Zij adviseert de deelnemers bij grensoverschrijdende activiteiten en problemen.
Beleidsrisico's	Beperkt. De Euregio voert nauwelijks eigen beleid.
Onze inzet in 2023	Waar nodig wordt de Euregio ingeschakeld bij de uitvoering van beleid.

Programma 2 Maatschappij

2.1 Wat willen we bereiken?

Programmadoel

De gemeente levert een bijdrage aan een vitale samenleving en een leefbare omgeving. Zodat inwoners zo zelfstandig mogelijk een betekenisvol en veerkrachtig leven kunnen leiden. Waar nodig reikt de gemeente handvatten aan gericht op zelfredzaamheid, elkaar ondersteunen en participatie. De leefwereld en omgeving van inwoners staat hierbij centraal. Zo wordt waar nodig - de juiste en passende ondersteuning geboden. De systematiek van positieve gezondheid is daarbij leidend. Uitgaan van wat iemand wel kan en belangrijk vindt en denken in mogelijkheden. Met oplossingen die aansluiten bij de inwoner en die meedoen makkelijker maken.

Toelichting

De gemeente streeft naar een inclusieve samenleving, waarin iedereen bijdraagt en kan meedoen; jong en oud, genderneutraal, met of zonder beperking en met verschillende culturen en achtergronden. Iedereen draagt bij naar eigen kunnen en krijgt hulp waar nodig. Zo hoort iedereen erbij, is nuttig en krijgt waardering. De kracht van de samenleving en de mogelijkheden van inwoners zijn het uitgangspunt. Waar nodig helpt de gemeente deze mogelijkheden te vergroten met passende zorg en ondersteuning.

Niet iedereen kan zelf de regie over het leven voeren en volwaardig meedoen in de samenleving. Samen deze kwetsbare inwoners zoekt de gemeente naar oplossingen op maat. Hierbij worden vooral de vrij toegankelijke voorzieningen optimaal benut en versterkt. Waar nodig wordt specialistische ondersteuning ingezet.

Via het stimuleringsbeleid en het basisteam werkt de gemeente samen met maatschappelijke instellingen, verenigingen en inwoners. Zij kennen hun verantwoordelijkheden en vormen het fundament van de samenleving. Om deze fundering verder te versterken en benutten, stimuleert en faciliteert de gemeente de samenwerking tussen deze partijen. Ook worden initiatieven ondersteunt. Dit vraagt een doorlopende dialoog en afstemming. Want niet alle partners volgen de ingeslagen weg met hetzelfde "vervoermiddel" en dezelfde "snelheid". Het beoogd resultaat is, dat alle partners gelijkwaardig een nog sterker maatschappelijk fundament vormgeven. Zo worden samen (eenvoudige en) duurzame oplossingen mogelijk gemaakt.

Hoofddoelen

Daarom zet de gemeente in op:

A. De basis op orde houden

Externe ontwikkelingen

Wet maatschappelijke ondersteuning Wmo

Het abonnementstarief voor de huishoudelijke ondersteuning staat landelijk ter discussie. De invoering van dit tarief heeft een enorme aanzuigende werking (gehad). Onderzoek volgt of dit anders moet om de huishoudelijke ondersteuning voor gemeenten betaalbaar te houden. Daarnaast is het mogelijk dat de maaltijdvoorziening niet meer algemeen gebruikelijk blijft. De kans bestaat dus dat gemeenten weer verantwoordelijk worden voor ondersteuning aan inwoners die niet zelfstandig voor hun maaltijd kunnen zorgen.

De uitstroom van inwoners die beschermd wonen naar beschermd thuis vraagt veel tijd en aandacht. Als deze inwoners zelfstandig gaan wonen, zijn extra voorzieningen nodig. Oplossingen hiervoor worden met name in het voorliggende veld gezocht. Van belang is dat de sociale spankracht van wijken niet onder druk komt te staan. Hierover worden met de woningbouwverenigingen gesprekken gevoerd. Datzelfde geldt voor de opvang van statushouders en de vluchtelingen vanuit Oekraïne. Ook dit zal de komende jaren van onze gemeente inspanning vragen.

We zien een toename bij de GGZ zorg. Deze is zorgelijk, mede door de gespannen arbeidsmarkt. Dit heeft al geleid tot een opnamestop voor de volwassenenzorg. Er is van twee kanten grote druk; teveel mensen die een beroep doen op zorg en te weinig mensen om die zorg te leveren. Datzelfde zien we ook bij de huishoudelijke ondersteuning. De gemeente is in overleg met deze organisaties om de zorg voor de toekomst te kunnen garanderen. Alle mogelijke oplossingen, ook "out of the box" worden hier verkend.

Door actief in te zetten op verwijzing naar de Wet Langdurige Zorg (WLZ) neemt het aantal indicaties daar fors toe. Wanneer de indicatiecriteria worden aangescherpt, heeft dit direct gevolgen voor het aantal Wmo indicaties. En daarmee voor de financiën van onze gemeente. Ook prijsstijgingen van de maatwerkvoorzieningen door salarisontwikkelingen hebben gevolgen. De gemeente heeft geen invloed op deze factoren, maar moet er wel voor betalen.

Steeds vaker komt naar voren dat de tweedeling in onze maatschappij toeneemt: kansrijk versus kansarm, welvarend versus armoede, digitaal vaardig versus digitaal onbekwaam. De afgelopen twee coronajaren hebben deze tweedeling vergroot. Zeker voor de jeugd is de vraag of zij de soms opgelopen achterstanden kunnen inhalen of dat deze leiden tot een vraag om extra hulp vanuit de gemeente.

Hervormingsagenda Jeugd

De regionale samenwerking tussen gemeenten is sinds 2015 geïntensiveerd. Vanwege de omvang van taken zijn gemeenten op zoek gegaan naar meer onderlinge aansluiting en samenwerking op het gebied van inkoop en de transformatie van de zorg. Deels om de hoeveelheid procedures en administratieve last te beperken, maar ook om de financiële last terug te dringen. Ook onze gemeente heeft te kampen gehad met tekorten op de begroting door de afname van de rijksbijdragen. Het Rijk is de gemeenten in 2020, 2021 en 2022 op financieel gebied incidenteel tegemoet gekomen. Dit heeft geleid tot het opstellen van een Hervormingsagenda voor de Jeugdwet. De Hervormingsagenda Jeugd vraagt inzet van de gemeente op transformatie. Dit om het jeugdstelsel op den duur beter te laten werken en financieel houdbaar te laten blijven. In de Gelderse Verbeteragenda Jeugdbescherming worden in 2022 bovenregionale afspraken uitgewerkt richting de regio Centraal Gelderland.

Toekomstscenario Jeugdbescherming

De veiligheid van kinderen staat voorop en is van het grootste belang. Zeker waar het de kwetsbaren betreft. De afgelopen periode is in heel Gelderland gewerkt aan een Gelderse Verbeteragenda Jeugdbescherming; een agenda met afspraken die regionaal worden uitgewerkt. Er komt een beweging in gang gericht op de verschuiving van estafette naar integraliteit tussen de betrokken organisaties. Dit om de wachttijden en wachtlijsten te bekorten voor de kwetsbare jeugdigen.

De bescherming van kinderen en gezinnen, en daarmee het stelsel, moet en meer gezinsgericht, eenvoudiger en transparanter. Hiervoor is in 2021 een Toekomstscenario ontwikkeld. De kern: bundeling van kennis en expertise op het gebied van kind- en gezinsbescherming door het op termijn samengaan van de Raad voor de Kinderbescherming, Gecertificeerde Instellingen en Veilig Thuis in een Regionaal veiligheidsteam. Dit gebeurt in de vorm van Toekomsttuinen. De afspraken

versterken de samenwerking rondom kwetsbare kinderen op lokaal niveau. Dit betekent voor onze gemeente de ontwikkeling van een nieuwe werkwijze met het Sociaal Loket en de diverse netwerkpartners in het Veiligheidsdomein.

Voorkomen van uit huis plaatsen

In Nederland worden in vergelijking met landen om ons heen meer kinderen uit huis geplaatst. De rechtbank komt tot zo'n beslissing omdat een kind niet veilig kan opgroeien in de thuissituatie en een veiliger plek nodig is met meer zorg. De beweging naar nul uithuisplaatsingen richt zich op het mogelijk maken en faciliteren van een veilige thuissituatie voor een kind. Zodat het kind niet elders op moet groeien. Deze beweging vraagt ook van onze gemeente inzet op specialistische ambulante, en meer preventieve zorg. Zorg die zich richt op het voorkomen van uithuisplaatsing, het bevorderen van doorstroom en uitstroom uit verblijf.

Regionale Samenwerking arbeidsmarkt

Beleidsontwikkeling vindt steeds meer plaats vanuit de arbeidsmarktregio Midden Gelderland. Ambtelijk worden beleidsinhoudelijke zaken voorbereid. Het management toetst op uitvoerbaarheid en besluitvorming vindt plaats op bestuurlijk niveau. De implementatie volgt daarna lokaal. Goede voorbeelden hiervan zijn onder meer;

- het nieuwe contract voor Scalabor tot 2025;
- de uniforme invoering van beleid en uitvoering op Nieuw Beschut Werk;
- de collectieve handelswijze voor de verstrekking van Loonkostensubsidie, voorsortierend op het Breed Offensief vanuit het ministerie van Sociale Zaken & Werkgelegenheid (SZW).

De samenwerking op dit regionale niveau is aanmerkelijk toegenomen. Een trend daarbij is dat steeds meer geld- en budgetstromen via de arbeidsmarktregio lopen.

Breed offensief

Het breed offensief is een aanpak om de arbeidsmarktkansen voor mensen met een arbeidsbeperking te vergroten. Doelen van de maatregelen uit het breed offensief zijn:

- het makkelijker maken voor werkgevers om mensen met een arbeidsbeperking aan te nemen;
- mensen met een arbeidsbeperking voor langere tijd aan het werk krijgen;
- werk voor mensen met een arbeidsbeperking aantrekkelijker maken (bijvoorbeeld door meer inkomen);
- zorgen dat werkgevers en werkzoekenden elkaar makkelijker vinden.

Coronagelden

Vanuit het Nationaal Programma Onderwijs (NPO) heeft de gemeente middelen ontvangen voor de schooljaren 2021-2022 en 2022-2023. Deze kunnen worden ingezet ten behoeve van kinderen die als gevolg van corona onderwijsvertragingen hebben opgelopen en problemen hebben op cognitief, executief, sociaal en emotioneel vlak. De middelen gaan vanaf 2022 voornamelijk naar de uitbreiding van het vindplaatsgericht werken. De inzet van een jeugdverpleegkundige en het schoolmaatschappelijk werk zijn hier onderdeel van. Daarnaast worden de middelen besteed aan de extra inzet van een verzuimcoach, focustrainingen in het onderwijs en huiswerkbegeleiding.

Onderwijsachterstanden 2023-2026

In 2023 start de nieuwe beleidsperiode onderwijsachterstanden. Deze loopt tot en met 2026. In 2022 ontwikkelt de gemeente beleidsvoornemens en initiatieven voor de nieuwe periode.

Prijsstijgingen

Vanaf eind 2021 zijn de prijzen van grondstoffen en loonkosten enorm gestegen. Dit komt door de hoge prijs van gas en olie maar ook van staal en hout. Daarnaast kampt de grondweg en waterbouw sector met een groot tekort aan personeel. Aannemers konden deze stijging niet voorzien. Daarom is het principe van redelijkheid en billijkheid van toepassing op lopende contracten. Een deel van de stijgende kosten moeten daarom met de aannemer worden verrekend.

Bij aanbesteding van werken zullen hogere prijzen worden gerekend. Aangevraagd budget is hierdoor niet voldoende. Eventuele prijsstijgingen op groencontracten zijn nu nog niet te berekenen omdat dit over jaarschijven gaat. De gevolgen worden daarom pas verder in het jaar in financiële rapportages verwerkt.

2.2 Wat gaan we daarvoor doen?

Zowel voor de wensen/keuzemogelijkheden uit de Voorjaarsnota als voor de speerpunten geldt dat de **verbinding** van deze acties met het coalitieakkoord de daarin opgenomen opgave **“Verdere transformatie van het sociaal domein”** specifiek moet worden gemaakt. Welke acties en ontwikkelingen hebben prioriteit voor 2023? Wat gaat het college doen? En wat moet het resultaat zijn?

De wensen en de twee speerpunten sluiten goed aan bij de acties uit het coalitieakkoord. We zetten hieronder de opgave met de bijbehorende acties op een rij, en vervolgens de twee speerpunten.

De opgave: Verdere transformatie van het sociaal domein.

We investeren in de positieve gezondheid van onze inwoners en gaan uit van wat iemand wel kan en denken in mogelijkheden. Iedereen die dat wil moet mee kunnen doen met werk, onderwijs, sport, cultuur en aan ons verenigingsleven. We hebben aandacht voor achterstanden en de tweedeling in onze gemeenschap. We bedenken simpele en passende oplossingen in en met de directe leefomgeving. Zorg die nodig is, wordt tijdig en integraal ingezet. We kijken naar heel de mens achter de zorgvraag.

A. De basis op orde houden

Dit zijn de speerpunten:

2.A.1	2.A.1 De transformatie van het Sociaal Domein
Doel	Het verder versterken van basisvoorzieningen voor sport, cultuur en ontmoeten. Het verder ontwikkelen van vrij toegankelijke voorzieningen om hulpvragen van inwoners sneller, passend en dichtbij op te lossen. Eind 2023: • is het aantal inwoners dat gebruik maakt van de maatwerkvoorziening begeleiding en groepsbegeleiding Wmo en de individuele voorziening behandeling en begeleiding vanuit de jeugdwet gelijk of afgenomen. • Is er een afname van het aantal jeugdigen in de zware verblijfsvoorzieningen en de opbouw van andere en lichtere verblijfsvormen in combinatie met ambulante voorzieningen (van zwaar naar licht).

2.A.1	2.A.1 De transformatie van het Sociaal Domein
Toelichting	Om gezond leven in de breedste zin van het woord te stimuleren, zijn goede basisvoorzieningen nodig. Bijvoorbeeld om te kunnen sporten. Een sterke basis voorkomt gezondheidsproblemen en heeft in die zin een preventieve werking. Om het niveau van deze basisvoorzieningen hoog te houden, is blijvend aandacht nodig. Na de basisvoorzieningen volgen de vrij toegankelijke voorzieningen. Samen vormen ze een keten van mogelijkheden voor inwoners die daar behoefte aan hebben. In de afgelopen jaren is er actief en met succes ingezet op de ontwikkeling van voorliggende voorzieningen. Deze zijn vrij toegankelijk zonder beschikking van de gemeente. Zoals het jongerenwerk of het algemeen maatschappelijk werk. We zien bij een toename van het gebruik een afname van de relatief duurdere maatwerkvoorzieningen. In de komende jaren blijft dit aandacht nodig hebben. We gaan het jongerenwerk uitbreiden. En we koppelen het met een meer ambulant gerichte werkwijze aan de functie van de jeugdboa. Hiermee versterken we het contact met jongeren en kunnen we beter inspelen op signalen. Natuurlijk veranderen de vragen van inwoners me de ontwikkelingen in de samenleving. Het college wil hierop blijven inspelen en meebewegen. Ontwikkeling van voorliggende voorzieningen is nooit af. Door vragen van inwoners vroegtijdig te signaleren en hierop in te spelen, wordt mogelijk voorkomen dat problemen te groot worden. Dit vormt de preventieve werking van deze voorzieningen. Daarnaast wordt de druk op voorliggende voorzieningen steeds groter. De wachtlijsten in de GGZ en in de jeugdzorg maken problemen complexer. Net als bijvoorbeeld de wens dat mensen langer zelfstandig thuis blijven wonen. Mede als gevolg van corona is de problematiek bij sommige inwoners sterk verergerd. Problemen die eerder met maatwerk of individuele voorziening werden opgelost, worden nu meegenomen naar de welzijnswerkers, jongerenwerkers en jongerencoaches. Ook door beleidswijzigingen verandert de doelgroep. Denk aan de uitstroom uit Beschermd Wonen en de nieuwe wet inburgering die de gemeente meer verantwoordelijkheid geeft. Of aan ouderen en dementerenden die niet meer in een verpleeghuis terecht kunnen.

2.A.1	2.A.1 De transformatie van het Sociaal Domein
	In de wijk Duiven Zuidoost neemt de vergrijzing snel toe. Samen met Vivare, de Liemerij wil het college verder bouwen aan een inclusieve wijk waar mensen kunnen blijven wonen. Ook als ze zorg en ondersteuning nodig hebben. Een zogenaamde Blijfwijk dus. Het college gaat partners betrekken om deze inclusieve woonomgeving vorm te geven. Zoals zorgaanbieders, buurtbewoners, Mikado, de Wijkern, Woonzorg Nederland en de zorgverzekeraars. Dit zal vragen om extra investeringen vooraf in gebouwen en de openbare ruimte. Maar ook om personele inzet van de gemeente en van onze partners. De toegankelijkheid van flexibele zorg vraagt daarnaast om een helder aanspreekpunt. Het college onderzoekt of de gemeente subsidies kan krijgen voor het realiseren van de inclusieve wijk. De opgedane ervaringen zijn elders in de Liemers bruikbaar om oplossingen te vinden voor de groeiende zorgvraag. We zien een ontwikkeling naar andere en nieuwe vormen van jeugdhulp. Met inzet op het terugdringen van verblijf en de afbouw van de gesloten jeugdzorg, de maatregelen in de Jeugdbescherming als de uitkomst van de Gelderse Verbeteragenda. Het is de wens om zoveel als mogelijk te voorkomen dat jeugdigen uit huis geplaatst worden. Noodzakelijk hiervoor zijn een versterkt ambulant voorzieningenniveau en het aanbod van vernieuwende voorzieningen. Dit vergt een voortgaande transformatie van het zorgaanbod en hiermee van het zorglandschap. Samen met de zorgaanbieders wordt geïnvesteerd op deze beweging van zwaar naar licht. Er wordt ingezet op versterking van de huidige partners, het betrekken van nieuwe partners en het samen slim organiseren van activiteiten. Een voorbeeld zijn activiteiten rondom laaggeletterdheid en cursussen digi-vaardigheid. Hier vinden en versterken welzijnspartners en de bibliotheek elkaar.
Risico's	Wijzigingen in Rijksbeleid zijn een risico. Deze kunnen een toename van hulpvragen veroorzaken. Soms kun je een doel alleen bereiken door investeringen te doen terwijl de opbrengst vooraf niet altijd concreet is vast te stellen. De werkelijke opbrengst van de inzet van voorliggende voorzieningen is niet expliciet in cijfers uit te drukken. Zorgaanbieders van verblijf en ambulant worden betrokken in de beweging naar nul uithuisplaatsingen. Deze beweging heeft tijd nodig om resultaten te kunnen boeken. Het investeren in relaties, maar ook het activeren en aanzetten tot verandering bij zorgaanbieders binnen de regionale samenwerking vereist de nodige tijd en inzet.
Planning	Gestart in 2022 en loopt door in 2023. Daarna wordt opnieuw de balans opgemaakt.
Financiën	De druk op vrij toegankelijke voorzieningen neemt sterk toe. Daarom is het voorstel om vanuit de maatwerkbudgetten middelen over te zetten naar de vrij toegankelijke voorzieningen.
Participatie	Bij het vormgeven van de acties in dit speerpunt worden inwoners gevraagd input te leveren. Ook de Raad voor het Sociaal Domein wordt meegenomen in de vormgeving van dit speerpunt.

2.A.2	Vervolg op Samen Sterk
Doel	In 2023 start een proces om te komen tot een beleidskader Sociaal domein (Samen Sterk versie 2.0). Na de evaluatie van Samen Sterk in 2022 start een proces met onze partners om te komen tot een gezamenlijke richting. Met een gezamenlijk beeld van de opgave en ons toekomstige zorglandschap.

2.A.2	Vervolg op Samen Sterk
Toelichting	In 2020 is het beleidskader Samen Sterk opgesteld. Dit vormde de basis voor een programmatische aanpak voor op het op orde brengen van een aantal zaken in het sociaal domein en grip op de uitgaven. Hiervoor zijn diverse acties ingezet. Veel van deze acties zijn, of worden, in 2022 afgerond. In 2022 volgt een evaluatie van het programma en aanscherping op basis van het coalitieakkoord. De transformatie in het sociaal domein vraagt blijvend de aandacht. De beweging loopt nog minstens de komende 10-15 jaar. De transformatie speelt zich af in een dynamische omgeving, die steeds opnieuw vraagt om bijstelling, aanpassing en hernieuwde koersbepaling. Het is noodzakelijk om met elkaar te bepalen of de ingeslagen richting nog de juiste is of dat deze moet worden bijgesteld. Daarvoor hebben we onze inwoners nodig, net als de partijen in het voorliggende veld en de zorgaanbieders. Maar ook de samenhang met andere gemeentelijke taakvelden zoals sport en woningbouw. Het is noodzakelijk om een beeld te hebben van onze toekomstige samenleving: • Wat vinden inwoners belangrijk? • Wat kunnen inwoners zelf? • Waar zijn al goede initiatieven • Waarvoor staat ons maatschappelijk veld aan de lat? • Welke sociale basis is in de toekomst nodig? Deze richting is nodig om ons zorglandschap bij te kunnen kleuren en hernieuwde prioriteiten te stellen. Een voorbeeld: de 'beweging van nul' (geen kinderen uit huis plaatsen) en 'beschermd thuis' stelt ons voor een opgave in de nodige voorzieningen, maar behelst ook een woningvraagstuk. De veranderingen kunnen alleen in partnerschap vormgegeven worden. De richting is nodig om te sturen en samen door te ontwikkelen. De uitgangspunten uit het huidige kader zullen blijven gelden, maar scherpen we samen aan. Panelgesprekken In maart 2021 zijn de toekomstvisie en transformatieagenda sociaal domein vastgesteld met de titel 'Samen sterk'. Op basis van het amendement 'Samen sterk' heeft het college raadsleden uitgenodigd om mee te doen bij het uitwerken van kwalitatieve prestatie indicatoren. Doel was om de verhouding kwalitatieve en kwantitatieve prestatie indicatoren aan te passen. Raadsleden en leden van de Raad voor het sociaal domein Duiven namen deel aan werksessies. De focus is meer komen te liggen op een verdieping van clienttevredenheid en wat daarvan geleerd kan worden. In 2022 zijn panelgesprekken gevoerd over Jeugdzorg. In 2023 en 2024 voeren we panelgesprekken over GGZ en eenzaamheid. Zorgbelang ondersteunt en voert als onafhankelijke partij de gesprekken met inwoners.
Risico's	Diverse actoren en professionals worden betrokken. Dit is een beweging van langere duur. Het kost tijd om de resultaten te boeken.
Planning	Start in 2023.
Financiën	Niet van toepassing
Participatie	Samen Sterk 2.0 vraagt input van inwoners, maatschappelijk partners, zorgaanbieders en collega's uit diverse andere beleidsterreinen.

2.3 Wat gaat het ons kosten?

Kosten bestaand beleid Programma Maatschappij

	Rekening	Begroting	Begroting	Meerjarenraming		
	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Lasten	37.798	40.058	38.805	38.220	38.045	38.015
Baten	9.566	7.777	7.596	7.242	7.249	7.256
Saldo voor bestemming	- 28.233	- 32.281	- 31.209	- 30.977	- 30.795	- 30.759
Mutaties reserves	- 164	0	591	200	62	0
Saldo na bestemming	- 28.396	- 32.281	- 30.618	- 30.777	- 30.733	- 30.759
Incidentele baten en lasten	799	0	-217	-104	-104	0
Structureel saldo	- 27.597	- 32.281	- 30.835	- 30.881	- 30.837	- 30.759

Bedragen x € 1.000

	2023	2024	2025	2026
Reeds verwerkt in de Voorjaarsnota:				
Toezichthouder zorgfraude	65.000	65.000	65.000	65.000
Aanpak jeugdgroepen jongerenwerker (incl amendement)	0	0	0	
Inclusie	10.000	10.000	10.000	10.000
Cultuurmenu basisonderwijs	7.000	7.000	7.000	7.000
Toekomst blaashal	0			
Strategisch beheerplan buitensport	0			
Intensivering zelfbeheer	0	0	0	
Groenonderhoud en vervanging	70.000	70.000	70.000	70.000
Vervallen dotatie BR Groenonderhoud	-103.900	-103.900	-103.900	-103.900
Kunst op recept	0			
Handhaving onderhoudsniveau groen	18.272	18.272	18.272	18.272
Gevolgen speerpunten:				
De transformatie	0	0	0	0
Vervolg op Samen Sterk				
Faciliteren vestiging asielzoekerscentrum+	0	0	0	0
Verwerkt in het saldo	66.372	66.372	66.372	66.372

Bedragen in €

2.4 Welke verbonden partijen zijn betrokken?

	Gemeenschappelijke regeling huisvesting voortgezet onderwijs in de Liemers (GRHVOL)
Doel	Het adequaat en doelmatig inrichten van het voortgezet onderwijs in de Liemers en de kosten beheersbaar te houden.
Taak	Het zorgdragen voor een gevarieerd aanbod voortgezet onderwijs.
Beleidsrisico's	De GRHVOL heeft geen rechtspersoonlijkheid en kan geen eigen besluiten nemen. Het risico is daarom nihil.
Onze inzet in 2023	Het bewaken van een stabiele financiering van het voortgezet onderwijs in De Liemers

	Bedrijfsvoeringsorganisatie doelgroepenvervoer regio Arnhem-Nijmegen
Doel	Gezamenlijke sturing en (financiële) beheersing van uitvoeringstaken en ondersteunende processen op het gebied van doelgroepenvervoer en aanvullend vervoer voor de deelnemers.
Taak	De sturing en (financiële) beheersing van uitvoeringstaken en uitvoering van ondersteunende processen op het gebied van doelgroepenvervoer en aanvullend vervoer.
Beleidsrisico's	Het risico is van financiële aard. Bijvoorbeeld als de beoogde efficiencyvoordelen niet worden behaald. Of als meerdere gemeenten uit deze regio vervoersstromen gaan onttrekken aan deze regeling.
Onze inzet in 2023	Het goed organiseren van passend vervoer voor verschillende doelgroepen.

	Modulaire Gemeenschappelijke Regeling Sociaal Domein Regio Centraal Gelderland
Doel	Het vormgeven van regionale samenwerking in het sociale domein in de vorm van drie programma's: 1. Zorg: op de gebieden Jeugd en Wmo zodat gemeenten effectief, efficiënt en in samenhang taken uitvoeren. 2. Onderwijszaken: het vormgeven van een intergemeentelijke samenwerking voor volwasseneneducatie, leerplicht en RMC (Regionale Meld- en Coördinatiefunctie). 3. Participatie: werkgevers te ondersteunen bij hun personeelsvoorziening. In het bijzonder door vacatures te vervullen met kandidaten uit omschreven doelgroepen. Het (formeel) werkgeverschap zoals dat is gedefinieerd in de regeling vorm geven voor de ruim 2.000 SW-medewerkers die sinds 1 januari 2019 een aanstelling hebben bij de MGR.
Taak	1. Het inrichten en uitvoeren van de aanbesteding van regionale zorg. De inkoop en contractering van bovenregionale jeugdzorg. 2. Het zorgdragen voor een adequate uitvoering van de Leerplichtwet en coördinatie volwasseneneducatie. 3. Het plaatsen bij werkgevers van werkzoekenden uit omschreven doelgroepen. Vorm en inhoud geven aan het werkgeverschap voor SW medewerkers.
Beleidsrisico's	1. De organisatie heeft een eigen begroting en kan eigen besluiten nemen. Daardoor kan de gemeente achteraf met de gevolgen van deze besluiten worden geconfronteerd. 2. Er is een vaste verdeling van kosten op basis van het inwoneraantal per gemeente. 3. Er is een verschil in de verdeelsleutel van de module Werkgeverschap SW, door verschil in uitstroom van SW medewerkers. Dit kan gevolgen hebben voor de bijdrage aan deze module.
Onze inzet in 2023	De intergemeentelijke samenwerking vormgeven op de gebieden Zorg, Onderwijs en Participatie

Programma 3 Omgeving

3.1 Wat willen we bereiken?

Programmadoel

In Duiven is het goed leven, wonen en werken. De gemeente werkt aan een aantrekkelijke werk-, woon- en leefomgeving die toekomstgericht en duurzaam is. Er is ruimte voor gerichte ontwikkeling, initiatief en innovatie.

Het bovenliggende doel is een bijdrage leveren aan 'een brede welvaart en een welzijnseconomie en geluksbeleving voor onze inwoners. Of mensen zich gelukkig voelen, hangt af van veel factoren. Onder andere werkgelegenheid, de kwaliteit van de werk-, woon- en leefomgeving, de mogelijkheid om anderen te ontmoeten, verbondenheid in de buurt en maatschappelijke voorzieningen. In werkwijze, aanpak en keuzes zet de gemeente hier steeds meer op in.

Toelichting

De gemeente wil de bestaande economische structuur behouden en versterken. Zowel op de bedrijventerreinen als in de winkelgebieden. Zo is de gemeente in staat om te zorgen voor behoud en uitbreiding van de lokale en regionale werkgelegenheid en het voorzieningenniveau. Het is daarbij belangrijk om de regionale vraag en aanbod op de arbeidsmarkt en het beroepsonderwijs op elkaar af te stemmen. Ook is het streven om potenties in de vrijetijdseconomie verder te benutten. Voor een goed ondernemings- en vestigingsklimaat zijn duurzaamheid en bereikbaarheid van Duiven belangrijke randvoorwaarden.

De gemeente wil bijdragen aan een aantrekkelijke en duurzame leefomgeving in Duiven, Groessen, Loo en het buitengebied. Hierbij gaat het in de basis om schoon, heel, veilig en gezond. De nadruk ligt op behoud en verbetering van de bestaande kwaliteit van de leefomgeving en het daarbij passende voorzieningenniveau. En op het benutten van bestaande (natuur-)waarden en een (aanvullend) woonaanbod dat zich richt op maatschappelijke ontwikkelingen en behoefte.

De gemeente stimuleert en faciliteert en is hiervoor uitnodigend naar bewoners, ondernemers en bedrijven, bezoekers en andere partners in vele samenwerkingsverbanden binnen en buiten Duiven.

Hoofddoelen

Daarom zet de gemeente in op:

- Het waarborgen van een aantrekkelijke en duurzame fysieke leefomgeving.
- Het versterken van een goed ondernemers- en vestigingsklimaat voor bedrijven.
- Het implementeren van nieuwe wetgeving.

Externe ontwikkelingen

De woningmarkt

Tot 2040 staat Nederland grote demografische veranderingen te wachten. Zoals de verdergaande vergrijzing - waardoor het aandeel ouderen in de bevolking toeneemt - en een blijvende immigratie. Het aantal huishoudens blijft groeien door de toename van het aantal een- en tweepersoonshuishoudens. Zo zijn er tot 2030 zo'n 1 miljoen extra woningen nodig in Nederland. Ook in de regio Arnhem-Nijmegen, in de Liemers en in Duiven blijft het aantal huishoudens groeien. Er zijn veel extra woningen nodig. De gemeente Duiven telde op 1-1-2021 25.066 inwoners en circa 10.725 huishoudens. Voor de Liemers is in het regionale woningmarktonderzoek

de groei van de woningbehoefte berekend op 4.850 woningen. Dat is een groei van de woningvoorraad met 8,4%. Ter vergelijking: de berekende groei van de woningvoorraad van Arnhem tot 2040 is 12,5%. De verwachting op basis van het regionale woningmarktonderzoek 2019 is dat ook in Duiven het aantal huishoudens en de daarmee de woningbehoefte blijven groeien.

De gemeente gaat ook voor Duiven uit van een groei van 8,4% van de woningvoorraad. Dit om te kunnen voldoen aan het Duivense aandeel in de groei van de Liemerse woningbehoefte en om het woningtekort (waar in Duiven vanwege de nabijheid van Arnhem sprake van is) te kunnen inlopen. Dit betekent dat er tot 2040 voor bijna 1.200 woningen plannen moeten komen. Hiermee verwacht de gemeente ook het inwonertal in stand te kunnen houden - en daarmee het draagvlak voor voorzieningen. Het gaat bij de plannen om zowel inbreidings- als uitbreidingslocaties. De gemeente richt zich op een woningvoorraad met voldoende mogelijkheden voor zowel jongeren en ouderen uit de gemeente Duiven. Maar ook voor huishoudens die behoren tot de actief werkende bevolkingsgroep en die graag in onze gemeente willen blijven of komen wonen. Voor de realisatie van de plannen zullen te zijner tijd wellicht nog kredietaanvragen volgen gezien de ontwikkelingen op de markt en ook met het oog op de benodigde ambtelijke capaciteit.

Economische groei – grote verschillen in sectoren

De gemeente wil de lokale economie en de Liemerse economie verstevigen. Om dat te bereiken wordt er ingezet op onder meer samenwerking binnen de Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen en de verschillende opgaven. Binnen de Liemerse Ambassade werkt de gemeente samen op terreinen als economie, arbeidsmarkt en onderwijs en wordt er verder uitvoering gegeven aan de thema's logistiek, maakindustrie, vrijetijdseconomie en regionale ontwikkelagenda in de Liemerse Economische Visie.

De gemeenteraad heeft in 2022 ingestemd met de uitbreiding van de bedrijventerreinen Centerpoort-Noord met circa 15 hectare bruto oppervlakte en Graafstaete met circa 5,5 hectare bruto oppervlakte. Het college werkt aan de realisatie van deze uitbreidingen. Daarbij is veel aandacht voor ruimtelijke inpassing, bereikbaarheid, klimaatadaptatie en duurzaamheid. Het college zet daarnaast in op het verduurzamen van bestaande bedrijventerreinen. Verder wil het ruimte geven aan nieuwe initiatieven en ondernemers uitdagen tot een toekomst gerichte agenda. Zo moet een een beweging in gang worden gezet richting CO2-neutrale bedrijventerreinen, zoals 't Holland.

Duurzaamheid

In 2018 is een start gemaakt met het programma Duurzaamheid (voorheen Circulaire Economie). Het bestaat uit drie programmalijnen: Energietransitie, Klimaatadaptatie en Circulariteit (grondstoffentransitie).

Voor de programmalijn Energietransitie zijn ambities (23% energieneutraal in 2023, 41% energieneutraal in 2030 en 100% energieneutraal in 2050) vastgelegd. Dit in lijn met het Klimaatakkoord en de Klimaatwet. Met de inwerkingtreding van de Klimaatwet zijn lokale ambities wettelijke taken geworden. Inmiddels heeft de Raad voor Openbaar Bestuur (ROB) het onderzoek 'Uitvoeringskosten van het Klimaatakkoord voor decentrale overheden in 2022 – 2030' afgerond. Het advies van het ROB 'Van Parijs naar Praktijk, bekostiging en besturing van de decentrale uitvoering van het klimaatakkoord' is bekend. Het ROB concludeert dat er 28 nieuwe of (sterk) geïntensiveerde taken voor gemeenten zijn in de energietransitie. Kleine gemeenten hebben voor de invulling van hun rol 8-9 (extra) fte nodig. Daarnaast zijn er substantiële materiële kosten vooral voor technisch onderzoek. Het ROB adviseert het Rijk om gemeenten hier structureel voor te compenseren. Later dit jaar volgt er inzicht in hoe en in welke mate dit zal gebeuren.

De programmalijn Klimaatadaptatie bestaat uit de grote opgave om de kwetsbaarheid als gevolg van klimaatverandering te verminderen. Met als doelstelling: klimaatbestendig en water robuust in 2050. Deze plicht ligt vast in het Deltaplan Ruimtelijke Adaptatie. Voor de thema's verdroging, wateroverlast, waterveiligheid en hittestress heeft de gemeente Duiven de stappen uit het Deltaplan doorlopen. Met het Uitvoeringsprogramma klimaatadaptatie ligt onze aanpak voor de jaren 2023 tot 2027 vast. In combinatie met het Uitvoeringsprogramma is de Duivense oplegger vastgesteld waarin versnellingsmaatregelen staan om echt werk te gaan maken van klimaatadaptatie in de komende jaren.

De programmalijn Circulariteit ziet toe op de grondstoffentransitie en reststromenverwaarding. Hierbij moeten grondstoffen efficiënt worden ingezet en hergebruikt, zonder schadelijke emissies naar het milieu. De doelstelling van deze programmalijn is: volledig circulair in 2050. Willen we in Nederland de beoogde CO2-reductie halen dan lukt dat alleen als ook de grondstoffentransitie gerealiseerd wordt.

De ambities voor alle drie programmalijnen vragen grote inzet en betrokkenheid van inwoners, bedrijven en maatschappelijke organisaties. Communicatie en participatie staan dan ook in het 'hart' van het programma. Er zijn een communicatie* en participatiestrategie ontwikkeld, net als een beeldmerk en platform 'Samen1Nergie'. Naast de 'reguliere' participatie in deelprojecten en het organiseren van collectieve inkoopacties ondersteunt de energiecoöperatie 'Energie De Liemers' bij de oprichting. Ook is samen met ondernemersverenigingen een gedragen gebiedsgerichte aanpak voor bedrijven(terreinen) ontwikkeld. De klankbordgroep wordt bij de voorbereiding van nieuw beleid betrokken.

De opgaven hebben een bovenlokaal karakter. Daarom werkt de gemeente samen met de Liemerse gemeenten, Waterschap Rijn en IJssel, Liander, de provincie Gelderland en de gemeenten in de regio Arnhem-Nijmegen. Onze Groene Metropool Regio (regio Arnhem-Nijmegen) profileert zich als circulaire regio. De samenwerking met gemeenten uit de regio Arnhem Nijmegen en de provincie Gelderland in de Regionale Energiestrategie (RES) en de Regionale Strategie Warmte (RSW) is niet vrijblijvend. Ze vraagt veel inzet om de gemeentelijke positie goed te borgen. De opgaven kenmerken zich door een grote mate van integraliteit. In bijvoorbeeld de Woondeal komen circulaire ontwerpen en materiaalgebruik als belangrijke voorwaarde terug.

Nieuwe ontwikkelingen 'Naar een nieuwe Omgevingswet'

Recentelijk heeft de minister aan de Kamer laten weten dat de invoeringsdatum van de Omgevingswet opnieuw verschuift. In plaats van 1-7-2022 wordt deze datum 1-1-2023. De Eerste Kamer debatteert op zijn vroegst in oktober nog over de haalbaarheid van deze datum. De belangrijkste zorg is de kwaliteit van de landelijke ICT-ontwikkeling (DSO). DSO staat voor Digitaal Stelsel Omgevingswet. Gelijktijdig met de invoering van de Omgevingswet wordt ook de Wet kwaliteitsborging (Wkb) ingevoerd. Deze wet heeft ook invloed op de vergunningverlening, toezicht en handhaving. Het doel van de Omgevingswet is:

- de wetgeving inzichtelijker maken;
- samenhangende benadering van beleid en regelgeving mogelijk maken;
- besluitvorming versnellen;
- ruimte voor bestuurlijke afweging.

Voor de complexe implementatie is een programmaplan opgesteld. Hierbij wordt de routemap van de VNG gevolgd. Het programmaplan bestaat uit een aantal verschillende onderdelen, te weten: bestuurlijk/beleidsmatig, systeemniveau (DSO) en de randvoorwaarden voor de uitvoering van het werk.

Vermindering Legesinkomsten vanwege invoering Wet kwaliteitsborging

Door de onzekerheid van de invoeringsdatum van de Omgevingswet wordt ook de Wet Kwaliteitsborging mogelijk later ingevoerd. Dit betekent dat er in ieder geval tot 2023 nog geen sprake is van derving leges inkomsten vanwege deze wet. En mogelijk ook nog een bepaalde periode in 2023. Er wordt gewerkt aan een nieuwe legesverordening omgevingsvergunning, die de financiële gevolgen van de Wkb verrekend. Hiermee blijft de impact van deze wet minimaal.

Doortrekking A15 en verbreding A12

Het project "ViA15" heeft de komende jaren de grootste impact op de kwaliteit van de leefomgeving van Duiven, Groessen en Loo. De Afdeling Bestuursrechtspraak van de Raad van State moet nog een eindoordeel vellen over het Tracébesluit voor de doortrekking van de A15 en de verbreding van de A12. Deze uitspraak komt waarschijnlijk eind 2022. Aannemersconsortium GelreGroen en Rijkswaterstaat treffen geen verdere(fysieke) voorbereidingen totdat er groen licht is van de Raad van State.

Prijsstijgingen

Vanaf eind 2021 zijn de prijzen van grondstoffen en loonkosten enorm gestegen. Deze stijgingen komen door de hoge prijzen van gas en olie, maar ook van staal en hout. Daarnaast kampt de grond- weg- en waterbouw sector met een groot tekort aan personeel. Omdat aannemers deze stijging niet konden voorzien, is het principe van redelijkheid en billijkheid van toepassing op lopende contracten. Een deel van de stijgende kosten moeten daarom met de aannemer worden verrekend.

Bij aanbesteding van werken zijn prijzen hoger en blijkt het aangevraagde budget niet voldoende. Voor zover stijgingen bekend zijn, zijn deze opgenomen in de begroting.

3.2 Wat gaan we daarvoor doen?

De wensen en de speerpunten in dit programma sluiten goed aan bij de opgaven uit het collegeakkoord.

De opgave: Versnelling woningbouw.

De huidige plannen voor woningbouw gaan we zo snel mogelijk realiseren. We bouwen voor doelgroepen die een binding hebben met Duiven, Groessen of Loo. De ontsluiting van alle locaties moet goed geregeld zijn. We schenken aandacht aan een goede leefomgeving en sociale samenhang in de nieuwe wijken. Veranderingen in de behoefte aan woningen houden we goed in de gaten. Zo nodig stellen we onze koers bij.

De opgave: Duurzaamheid.

De energie die nodig is in de gemeente Duiven wil de gemeente zo duurzaam mogelijk opwekken. Woningen en ander vastgoed moeten duurzaam worden verwarmd.

De openbare ruimte wordt zo ingericht dat extreme hitte, droogte of regenval geen problemen veroorzaken. We investeren in biodiversiteit. We willen naar een duurzame gemeente Duiven zonder afval.

A. Het waarborgen van een aantrekkelijke en duurzame fysieke leefomgeving.

Dit zijn de speerpunten:

3.A.1	Uitvoeren Woonvisie/ Versnellen woningbouw
Doel	De omvang en kwaliteit van de woningvoorraad in Duiven, Groessen en Loo sluiten aan bij de behoefte, initiatieven en ontwikkelingen in de samenleving. Voor de nieuwe buurten en wijken werkt de gemeente aan een goede mix van betaalbare huur- en koopwoningen voor met name jongeren, ouderen en één -, en tweepersoonshuishoudens. Dit draagt bij aan het behouden van een aantrekkelijke en duurzame leef- en woonomgeving en voldoende aanbod van betaalbare woningen.
Toelichting	De Woonvisie 2021 is het nieuwe vertrekpunt voor de pro-actievere gemeentelijke rol en prioriteit op het beleidsterrein wonen. Dit is noodzakelijk om de woningbouw te versnellen. De uitbreidingslocaties Plakse-Weide en Ploen-Noord zijn hierbij hard nodig en zullen dus ook optimaal benut worden. Maar ook inbreidingslocaties blijven hoog op de agenda staan. In 2022 is er gestart om nieuwe en bekende potentiële inbreidingslocaties te inventariseren en actualiseren. Nieuwe woningen wil de gemeente zoveel mogelijk toewijzen aan de juiste doelgroep, zoals mensen 'met binding aan de gemeente Duiven'. Hierbij worden de wettelijke instrumenten maximaal benut. De actievere en proactieve houding is ook van belang bij andere ontwikkelingen. Zoals het langer zelfstandig thuiswonen, de verduurzaming van de bestaande woningvoorraad en de toenemende regionale samenwerking en taken. Ook richting woningbouwcorporaties nemen we een actievere rol aan op een aantal andere urgente vragen binnen het taakveld wonen.
Risico's	Onvoldoende kunnen inzetten op monitoring en continuering van gemaakte afspraken en inzet op beleid, en of initiatieven. Het beleid of de initiatieven zijn daardoor onvoldoende effectief of de realisatie van de woningbouwversnelling en de woonagenda die daardoor in de tijd op schuiven.
Planning	Uitvoering geven aan de nieuwe Woonvisie 2021 en Woonagenda, waaronder de woningbouwversnelling (huidige plannen voor de komende twee jaar). De Woonvisie en woningbouwversnelling zijn gecombineerd met de Liemerse Woonagenda en Woondeal. Het zijn meerjarige processen die de komende jaren blijvend om grote inzet vragen. Voor de middellange termijn start deze raadsperiode de visievorming voor mogelijke nieuwe woningbouwlocaties.
Financiën	Voor de uitvoering van dit speerpunt is met de voorjaarsnota 2021 gelet op de ambities uit de nieuwe Woonvisie, de Liemerse Woonagenda en de Woondeal meerjarig extra middelen aan extern advies-, onderzoek, ondersteuning of facilitering van initiatieven structureel € 50.000 per jaar opgenomen. Voor de woningbouwversnelling van de Ploen-Noord, Plakse Weide en de inbreidingslocaties zijn de bestaande (extra) middelen voorsnog voldoende (vanuit de huidige ambtelijke formatie, de voorbereidingskredieten, grondexploitaties en anterieure overeenkomsten). Voor de verdere uitwerking en uitvoering is aanvullende ambtelijke capaciteit nodig. Budget hiervoor wordt gevraagd gedurende de realisatie van de plannen tot 1 oktober 2026. In 2022 was een bedrag van € 100.000 nodig. In 2023 tot en met 2025 ieder jaar € 300.000 en in 2026 tot 1 oktober 2026 nog eens € 200.000. Deze bijdragen worden gedekt uit de Algemene Reserve. Het benodigde budget voor participatie wordt meegenomen bij de aanvraag van het benodigde krediet of het opstellen van een exploitatieopzet.
Participatie	Afhankelijk van het onderwerp, de situatie en de ontwikkeling bepalen we hoe en in welke mate we participatie inzetten.

3.A.2	Borgen inpassing doortrekking A15 en verbreding A12
Doel	Een zo goed mogelijke inpassing van de doortrekking van de A15 en verbreding van de A12 voor de gemeente Duiven

3.A.2	Borgen inpassing doortrekking A15 en verbreding A12
Toelichting	In 2023 is het Tracébesluit ViA15 naar verwachting onherroepelijk en gaat de realisatie van ViA15 weer verder. Ons uitgangspunt blijft een pro-actieve en constructieve grondhouding. De gemeente maakt zich richting Rijkswaterstaat, aannemersconsortium GelreGroen en andere opdachtnemers hard voor meekoppelkansen en maatwerkoplossingen. Dit gebeurt samen met de regiopartners en de Stichting BOG A15. Maatwerk kan ook betekenen: afwijken van bestaande gemeentelijke (planologische) beleidskaders
Risico's	Eind 2022 volgt naar verwachting de definitieve uitspraak van de Raad van State in het beroep over de Tracébesluiten ViA15 2017/2019/2021. Bij een positieve uitslag start de aannemer weer met de uitvoering. Deze ligt nu grotendeels stil. Helaas moet de logistieke planning straks helemaal opnieuw. Een negatieve uitslag vraagt wellicht om een andere benadering van de problematiek op de A12. Deze is op dit moment nog steeds onlosmakelijk gekoppeld aan de realisatie van de A15.
Planning	De inzet loopt minimaal tot de A15/A12 klaar is. Naar verwachting is dit eind 2026. Naar verwachting is er ook in 2027 ambtelijke inzet vereist voor nazorg en afronding van het Project ViA15 richting de gemeente. Bijvoorbeeld over het onderliggende wegennet.
Financiën	Bij de Tussenrapportage 2020 is bepaald dat de eerder ontvangen jaarbudgetten niet meer worden gedekt uit de algemene middelen maar uit de Bestemmingsreserve A15. Maar dit lijkt voor de Bestemmingsreserve A15 een zware aderlating. Met als gevolg dat er aan het eind of zelfs voor 2026 aanvulling nodig is om aan de geoormerkte verplichtingen te voldoen. Op dit moment financieren we daarom alle kosten, die maar enige relatie hebben met werkzaamheden ten gunste van vergunningverlening, toezicht en handhaving, vanuit de Voorziening. Zo blijven de gelabelde gelden binnen de Bestemmingsreserve beschikbaar voor de geoormerkte verplichtingen. Deze herijking van de financiering wordt per kwartaal gemonitord en met de projectwethouder besproken.
Participatie	Er is regelmatig overleg met de stichting Bewonersoverleg Groessen A15. Hierin hebben alle kernen en buurtschappen langs het tracé zich verenigd. Afhankelijk van de situatie vindt participatie plaats.

B. Het waarborgen van een aantrekkelijke en duurzame fysieke leefomgeving.

Dit zijn de speerpunten:

3.B.1	Uitbreiding bedrijventerreinen Centerpoort-Noord en Graafstaete
Doel	Twee (wijzigingen van het tijdelijke) omgevingsplannen opstellen, in procedure brengen en laten vaststellen door college en gemeenteraad. Het gaat om de omgevingsplannen voor de uitbreiding van de bedrijventerreinen Centerpoort-Noord en Graafstaete (1). Verder duurzaamheidsuitgangspunten en -doelstellingen bepalen en in uitvoering brengen. Een uitgiftestrategie te ontwikkelen en uitvoeren.
Toelichting	Door de economische groei van de afgelopen jaren zijn er in Duiven nagenoeg geen bedrijfskavels meer beschikbaar voor uitgifte. Het ontwikkelen van bedrijventerreinen is voor Duiven een belangrijk onderdeel van het economisch vestigingsbeleid. Met name vanwege de uitstekende ligging langs de economisch aantrekkelijke A12/A15-as. Hierdoor is Duiven een gewilde vestigingsplaats voor bedrijven. De bedrijventerreinen zijn van groot belang voor verdere economische ontwikkeling en leveren veel banen op. De gemeente Duiven kent mede door het aanbod aan banen de hoogste arbeidsparticipatie van de regio en een laag werkloosheidspercentage.

3.B.1	Uitbreiding bedrijventerreinen Centerpoort-Noord en Graafstaete
Risico's	Risicomanagement is een dynamisch proces dat per projectfase verschilt. We benoemen risico's per fase en treffen beheersmaatregelen.
Planning	Opstellen nota van uitgangspunten en concept-omgevingsplannen: Q2 2022 - Q2 2023 Bepalen duurzaamheidsuitgangspunten en -doelstellingen: Q2 2022 - Q2 2023 Ontwikkelen uitgiftestrategie: Q2 2022 - Q2 2023
Financiën	De gemeenteraad heeft op 10 maart 2022 een krediet van € 5.760.000, beschikbaar gesteld voor de aankoop van gronden voor de uitbreiding van Centerpoort-Noord; een voorbereidingskrediet van € 150.000 beschikbaar gesteld voor het opstellen van een omgevingsplan voor de uitbreiding van bedrijventerreinen Centerpoort-Noord; en een voorbereidingskrediet van € 150.000 beschikbaar gesteld voor het opstellen van een omgevingsplan voor de uitbreiding van bedrijventerrein Graafstaete.
Participatie	Participatie is een belangrijke pijler onder de Omgevingswet. Met participatie bedoelt de Omgevingswet 'het in een vroegtijdig stadium betrekken van belanghebbenden (burgers, bedrijven, maatschappelijke organisaties en andere overheden) bij het proces van de besluitvorming over een project of activiteit om tijdig belangen, meningen en creativiteit op tafel te krijgen'. Er wordt gewerkt aan de hand van een participatieplan.

Als de inwerkingtreding van de Omgevingswet na 1 januari 2023 verder wordt uitgesteld, blijft de mogelijkheid open om alsnog bestemmingsplannen op te stellen en in procedure te brengen volgens de Wet en het Besluit ruimtelijke ordening.

3.B.2	Duurzaamheid (voorheen Circulaire Economie)
Doel	Doelstellingen per programmaliijn zijn: • Energietransitie: 95% CO2-reductie in 2050 ten opzichte van 1990 en een CO2-neutrale elektriciteitsvoorziening in 2050. • Klimaatadaptatie: Klimaatbestendig en water robuust in 2050. • Circulariteit: 100% circulair in 2050.

3.B.2	Duurzaamheid (voorheen Circulaire Economie)
Toelichting	Het programma circulaire economie bestaat uit drie samenhangende programmalijnen: Energietransitie, Klimaatadaptatie en Circulariteit (grondstoffentransitie). Dwars door deze programmalijnen heen ontwikkelen we een integrale gebiedsgerichte aanpak voor bedrijven(terreinen). Energietransitie De focus ligt in eerste instantie op het realiseren van de plannen voor de bedrijventerreinen die al zijn vastgesteld in deze raadsperiode. Daarbij blijft de gemeente (ook regionaal) inzetten op clustering van energieopwekking door zon en wind in het zoekgebied InnoFase/Centerpoort-Noord. De gemeente wil geen beperkende factor zijn in de capaciteitsuitbreiding van het elektriciteitsnet. Verder wil de gemeente een beweging in gang zetten naar CO2-neutrale bedrijventerreinen zoals op 't Holland. Daarnaast wordt er geïnvesteerd in onderzoeken naar alternatieve technieken voor energieopwekking. Zoals naar geothermie in combinatie met de energiehub InnoFase/Centerpoort-Noord. De gemeente kijkt ook naar zichzelf. Ze ziet een voorbeeldrol als het gaat om het eigen vastgoed en investeren in het verduurzamen hiervan. Eigenaren van maatschappelijk vastgoed worden ondersteund bij het verduurzamen. Circulariteit Volgens de routekaart circulariteit uit 2021 is de ambitie om in 2030 50% circulair te zijn en in 2050 100% circulair. Om deze ambitie te realiseren is een uitvoeringsprogramma opgezet voor de komende 3 jaar. Hierin staan acties die bijdragen aan het behalen van de doelstellingen op 3 thema's: • het goede voorbeeld geven • circulair consumeren • circulair ondernemen Klimaatadaptatie De gemeente investeert verder in biodiversiteit en wil hiertoe burgerinitiatieven faciliteren. Ook wil het inzetten op landschappelijke ontwikkeling van de groene zones in het buitengebied. De bebouwde omgeving moet groener om hittestress tegen te gaan en waterberging te realiseren. De (her-)inrichting van de openbare ruimte wordt vanuit de menselijke maat opgepakt met aandacht voor vergroening, biodiversiteit en klimaatadaptatie.
Risico's	Ondanks de gemeentelijke participatiestrategie is er een risico dat samenwerking tussen inwoners, bedrijven, onderwijs en overheid onvoldoende van de grond komt. Waardoor er onvoldoende stappen gezet worden richting de programmadoelstellingen. Voor het behoud en versterking van draagvlak voor maatregelen en acties is consistente communicatie van belang. Zo is de afgelopen jaren zichtbaar geweest dat met name landelijke ontwikkelingen enorme impact hebben op draagvlak en de afkalving hiervan. Een aanvullend risico is financiële druk door het uitblijven van structurele middelen van het Rijk aan gemeenten. Dat betekent onvoldoende continuïteit in gemaakte afspraken, beleid, initiatieven of allianties. Hierdoor kunnen kansen of allianties verloren gaan.

3.B.2	Duurzaamheid (voorheen Circulaire Economie)
Planning	De planning is meerjarig. Het speerpunt vraagt de komende jaren in toenemende mate, stevige aandacht. Ambitiedocumenten en onderliggende programmeringen moeten meer concrete activiteiten geven voor de komende 4 jaar en een programmering op hoofdlijnen richting 2050. Aandachtspunt hierbij is dat externe ontwikkelingen regelmatig leiden tot bijsturing van planningen. Dit vereist flexibiliteit in de programmering.
Financiën	Voor de uitvoering van de programmalijn Energietransitie heeft de raad in totaal en structureel circa € 150.000 procesgeld beschikbaar gesteld (excl. Bedrijfsvoeringskosten). Gelet op het onderzoek van de Raad voor Openbaar Bestuur en de ervaring is dit naar verwachting niet voldoende om de doelstellingen te behalen. Een structurele bijdrage vanuit het Rijk is dan ook absoluut noodzakelijk. Voor het uitvoeringsprogramma voor de komende drie jaar van de programmalijn Circulariteit is een budget gevraagd van € 66.150 op jaarbasis. Het budget is in de Voorjaarsnota toegezegd. Voor het uitvoeringsprogramma Klimaatadaptatie heeft de raad in de zomer 2022 ingestemd met het beschikbaar stellen van gelden. De maatregelen tegen wateroverlast en droogte worden bekostigd uit het Watertakenplan. De maatregelen voor hittestress mogen niet uit het Watertakenplan worden bekostigd. Deze zijn daarom beschikbaar gesteld bij de behandeling in de Voorjaarsnota. De kosten voor maatregelen hittestress uit het Uitvoeringsprogramma klimaatadaptatie voor scenario B bedragen in 2023: € 43.719. Naast de maatregelen uit het Uitvoeringsprogramma zijn er in Duiven meer ambities. Deze staan in de "Duivense oplegger" bij het Uitvoeringsprogramma. Ook hier bekostigen we de maatregelen tegen wateroverlast en droogte uit het Watertakenplan. De maatregelen tegen hittestress zijn ook beschikbaar gesteld in de Voorjaarsnota. De kosten voor deze extra maatregelen komen in 2023 op € 25.000.
Participatie	De ambities voor de drie programmalijnen zijn alleen te realiseren met grote inzet en betrokkenheid van inwoners, bedrijven en maatschappelijke organisaties. Communicatie en participatie staan dan ook in het 'hart' van het programma. Er zijn een communicatie- en participatiestrategie ontwikkeld, net als een beeldmerk en platform 'Samen1Nergie'. Verder is er informatie beschikbaar via het regionale energieloket en de energiecoaches. Daarnaast werken we met ondernemersverenigingen samen aan een gedragen aanpak richting bedrijven(terreinen), bereiden we samen met de klankbordgroep en juniorklankbordgroep nieuw beleid voor en halen we nieuwe ideeën op. Ook hebben we een stap gezet richting verenigingen en maatschappelijke organisaties. Samen met inwoners worden twee wijkuitvoeringsplannen ontwikkeld voor de wijken De Vergert en Centrum-Oud-Zuid zodat wijkbewoners over 8 jaar zonder gas kunnen wonen. Het zijn integrale plannen voor zowel de fysieke als de sociale component van de wijk. De gemeente wil bestaande sociale netwerken inzetten om een bredere beweging in te zetten naar een duurzaam Duiven, Groessen en Loo. Scholen bieden we de ruimte en ondersteuning voor werkend leren rondom thema's energietransitie, klimaatadaptatie, grondstoffentransitie en biodiversiteit. Het effect van onze activiteiten op terugdringing van de CO2-uitstoot monitoren we waarbij er ook gekeken wordt naar de betrokkenheid van de samenleving.

C. Het implementeren van nieuwe wetgeving, die op ons afkomt.

Dit zijn de speerpunten:

3.C.1	Implementatie nieuwe Omgevingswet
Doel	Zorgen voor een goede doorontwikkeling van de Omgevingswet.
Toelichting	Op 1 januari 2023 treedt de nieuwe Omgevingswet in werking. Deze wet vervangt een hele lijst bestaande wetten en regelingen voor het benutten en beschermen van de fysieke leefomgeving. Daar vallen beleidsthema's onder zoals wonen, economie, mobiliteit, natuur/biodiversiteit, milieu, ruimtelijke ordening en water. Naast de nieuwe wet wordt er gewerkt aan een nieuw Digitaal Stelsel Omgevingsrecht (DSO), houding en gedrag en vindt de uitwerking plaats in verschillende instrumenten zoals Omgevingsvergunning, Omgevingsplan, Omgevingsprogramma's en Participatie. De transitie duurt tot uiterlijk 2029. In november 2022 komt er definitief uitsluitel over de datum waarop de Omgevingswet in werking treedt. Mocht er wederom sprake zijn van uitstel dan komen we hier bij de Voorjaarsnota op terug.
Risico's	Financiële, Juridische en Uitvoeringsrisico's.
Planning	Gereed voor 2027.
Financiën	Door het eerdere uitstel van de Omgevingswet is de begroting geactualiseerd. De begroting houdt rekening met: ondersteuning, opleidingskosten en onderhoud ICT-systemen. De doorontwikkeling zal zich met name richten op het DSO, Omgevingsprogramma en het Omgevingsplan nieuwe stijl.
Participatie	Bij de implementatie heeft participatie plaatsgevonden op gebied van de Omgevingsvisie en verschillende beleidsthema's. De wetgever stelt eisen aan participatie. Dit is d.m.v. een kennisgeving aan de raad beschikbaar gesteld. Daarnaast loopt er een gemeentebreed participatie traject dat zal resulteren in een participatiebeleid en bijbehorende verordening. Specifiek voor de Omgevingswet komt er nog een handreiking. Tot slot loopt er een gericht communicatietraject zowel voor intern als extern waar aan de voorkant verschillende doelgroepen worden betrokken.

Aanvullende wens

Vervolgproces Natuurinclusieve ontwikkeling gebied tussen Duiven en Westervoort

Medio 2021 is een burgerinitiatief ingediend voor 'natuurinclusieve ontwikkeling' van het uitloophet gebied tussen Duiven en Westervoort.

Dit proces kent een eerste opbrengst; Hierin zijn naast analyses, ruimtelijke verkenningen en scenario's (mét en zonder woningen) ook aanbevelingen voor het vervolg gegeven.

De eerste verkenningen passen naadloos bij de ambities vanuit de gemeentelijke Omgevingsvisie en de Verstedelijkingsstrategie en het daarin verwoorde 'groen blauwe raamwerk' dat zich uitstrekt over dit gebied. In de vervolgfase moeten kansen voor maatschappelijke opgaven binnen dit blauw-groene raamwerk nader uitgewerkt en besproken worden, uitmondend in een visie met ontwikkelperspectief. Van groot belang is daarbij het voortzetten van het creëren van draagvlak en betrokkenheid bij alle stakeholders.

Bij dat proces heeft de gemeente Duiven een regisserende rol. Voorgesteld wordt om het verdere proces te ondersteunen met een bijdrage voor procesleiding en -ondersteuning, incl. communicatie en participatie. Hiervoor is in 2023 eenmalig € 30.000 benodigd.

Aangezien het gebied letterlijk een aantal raakvlakken heeft met de gemeente Westervoort is deze gemeente gevraagd om hiervoor ook een substantiële bijdrage te verlenen.

3.3 Wat gaat het ons kosten?

Kosten bestaand beleid Programma Omgeving

	Rekening	Begroting	Begroting	Meerjarenraming		
	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Lasten	14.552	17.771	15.352	13.718	13.537	13.077
Baten	15.201	11.947	10.128	8.227	8.288	8.372
Saldo voor bestemming	649	- 5.824	- 5.224	- 5.491	- 5.250	- 4.704
Mutaties reserves	1.707	4	938	1.094	840	410
Saldo na bestemming	2.356	- 5.820	- 4.286	- 4.397	- 4.410	- 4.294
Incidentele baten en lasten	- 3.850	0	-129	0	0	0
Structureel saldo	- 1.494	- 5.820	- 4.415	- 4.432	- 4.444	- 4.329

Bedragen x € 1.000

	2023	2024	2025	2026
Reeds verwerkt in de Voorjaarsnota:				
Strategische denk- en doekracht regionale opgaven	179.550	179.550	179.550	179.550
Groene Metropool bijdrage opgaven	21.440	21.440	21.440	21.440
Liemerse Ambassade		0	0	0
Project en programma-assistent RO	45.000	45.000	45.000	45.000
Aanpak zwerfafval	28.350	28.350	28.350	28.350
Liemers Economische Visie		0	0	0
Uitvoeringsprogramma Erfgoed	10.000	10.000	10.000	10.000
Beleidsvisie Buitengebied	0	0		
Coronaherstelfonds ondernemers	0	0		
Wandelnetwerk	65.760	2.500	2.500	2.500
IBOR handhaving	277.728	277.728	277.728	277.728
DPRA, klimaatadaptatie scenario B	43.719	101.946	122.963	99.593
DPRA, Duivense oplegger bij klimaatadaptatie	25.000	31.042	37.021	42.938
Speerpunten:				
Uitvoering Woonvisie/Versnellen woningbouw	0	0	0	0
A15	0	0	0	0
Uitbreiding bedrijventerreinen	0	0	0	0
Circulaire Economie	0	0	0	0
Implementatie Omgevingsvisie	0	0	0	0
<i>Aanvullende wens</i>				
Natuurinclusieve ontwikkeling	30.000			
Verwerkt in het saldo	726.547	697.556	724.552	707.099

Bedragen in €

3.4 Welke verbonden partijen zijn betrokken?

	Omgevingsdienst Regio Arnhem
Doel	De gemeenschappelijke behartiging van de belangen van de deelnemers als het gaat om van vergunningverlening, toezicht en handhaving in het omgevingsrecht. De ODRA bundelt de krachten. Zo is er minder versnippering, meer deskundigheid en een meer efficiënte inzet van middelen.

Taak	Het uitvoeren van taken op het gebied van vergunningverlening, toezicht en handhaving in het omgevingsrecht voor gemeenten in de regio Arnhem en Provincie Gelderland. Ook is Omgevingsdienst Regio Arnhem voor deze overheden het aanspreekpunt voor milieuvraagstukken.
Beleidsrisico's	De ODRA is een uitvoeringsorganisatie. De beleidsrisico's zijn dan ook zeer beperkt. Het uitvoerend beleid wordt afgestemd, maar de gemeente blijft zelf bevoegd om het resultaat van de afstemming over te nemen.
Onze inzet in 2023	Het aantal bedrijven in Duiven is de laatste jaren toegenomen door de ontwikkeling van bedrijventerreinen. Meer bedrijven betekent meer werk voor de ODRA (meer meldingen, (her)controles etc). Ook komen er meer bodemtaken vanuit de provincie naar de gemeente toe door de Omgevingswet. Het werkprogramma zal hierdoor groter zijn dan de afgelopen jaren.

	Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen
Doel	Verbeteren van het vestigingsklimaat voor inwoners en bedrijven in de regio Arnhem-Nijmegen, zowel nationaal als internationaal.
Taak	Overleg voeren gericht op afstemming van beleid voor wonen, mobiliteit, economie en duurzaamheid. Daarnaast wordt het Bureau Brussel (EU-lobby) op strategisch-inhoudelijk niveau aangestuurd.
Beleidsrisico's	Beperkt. Het orgaan is een afstemmingsplatform dat geen beslissingen kan nemen voor de afzonderlijke gemeenten. Het beleid wordt afgestemd, maar de gemeente blijft zelf bevoegd om het resultaat van de afstemming over te nemen.
Onze inzet in 2023	Eind 2022 volgt een definitieve beslissing over de deelname aan de opgaveagenda 2023-2024. Deelname hieraan heeft financiële consequenties en de kans bestaat dat men ons capaciteit vraagt om aan een opgave input te leveren. Evenwel is het belangrijk dat op grote, belangrijke en vaak complexe vraagstukken samengewerkt wordt om zo meer slagkracht te behalen. In 2023 zal dit gedaan worden door deelname aan de opgaveagenda en door vertegenwoordiging in de Groene Metropoolregio. Bijvoorbeeld in de Regioagendacommissie en het Algemeen Bestuur.

VGGM – Zie programma 1.

Algemene Dekkingsmiddelen

In de nieuwe opzet van onze programmabegroting zijn de meeste onderdelen van de Algemene Dekkingsmiddelen vooral onder Programma 1 Bestuur opgenomen. De Toeristenbelasting is verwerkt in Programma 3 Omgeving. Omdat de opsomming van Algemene Dekkingsmiddelen een verplicht onderdeel van de BBV is hebben we deze als aanvullend hoofdstuk in het Programmaplan opgenomen. Tevens zijn in dit hoofdstuk verplichte onderdelen over de post onvoorzien en de vennootschapsbelasting opgenomen.

Als Algemeen Dekkingsmiddel worden de volgende onderdelen aangemerkt:

- Belastingen.
- Uitkering uit het Gemeentefonds.
- Beleggingen.
- Overige Algemene Dekkingsmiddelen.

Algemene Dekkingsmiddelen

	2023	2024	2025	2026
Belastingen				
- Hondenbelasting	187.461	192.163	196.982	201.329
- Toeristenbelasting	168.833	168.833	168.833	168.833
- Reclamebelasting	61.295	61.295	61.295	61.295
- OZB	6.576.400	6.971.048	7.173.696	7.359.344
Uitkering uit het Gemeentefonds				
- Algemene Uitkering	42.139.315	43.336.489	45.350.030	42.919.773
- Integratie-uitkering Participatie	1.825.070	1.725.528	1.597.648	1.516.979
- Decentralisatie-uitkeringen	313.078	313.078	304.078	304.078
Beleggingen	108.000	108.000	108.000	108.000
Overige Algemene Dekkingsmiddelen				
- Rente interne financiering	260.495	260.495	260.495	260.495
Totaal	51.639.947	53.136.929	55.221.057	52.900.126

Bedragen in €, zie voorcalculaties (incl. voorgestelde verhogingen)

Belastingen

Hieronder vallen de gemeentelijke belastingen, voor zover zijnde Algemene Dekkingsmiddelen. In Duiven zijn dat de onroerende-zaakbelastingen, de toeristenbelasting, de reclamebelasting en de hondenbelasting. De toelichting op deze belastingen is opgenomen in de paragraaf Lokale heffingen.

Uitkering uit het Gemeentefonds

Uit het Gemeentefonds worden betaald de Algemene Uitkering, Integratie-uitkeringen en decentralisatie-uitkeringen.

Algemene Uitkering

Het belang van de meicirculaire is in de afgelopen jaren sterk toegenomen. Stijgende accressen, sterke ontwikkeling van de uitkeringsbasis, financiering 3D-taken en veranderingen in het verdeelstelsel. Ook in de meicirculaire 2022 zitten alle elementen weer opgenomen.

	2023	2024	2025	2026
Totaal Algemene Uitkering	42.139.315	43.336.489	45.350.030	42.919.773

Bedragen in €

Ten opzichte van de septembercirculaire 2021 zijn er de volgende mutaties:

Uitkeringsjaar	2022
Accresontwikkeling meicirculaire 2022	486.863
Plafond BTW-compensatiefonds afrekening 2021	148.977
Afronding uitkeringsfactor	19.223
Hoeveelheidsverschillen	39.787
Ontwikkeling uitkeringsbasis	-897
Salarislasten zorgdomein (Wmo)	58.533
Salarislasten zorgdomein (Jeugd)	54.387
Robuust rechtsbeschermingssysteem	28.855
Versterking ondersteuning wijkteams	51.981
Impuls integraal werken	6.718
Systeemleren	7.066
Energietoeslag	760.458
Continuïteit cruciale zorg	-12.067
Toezicht en handhaving EPBD III	2.048
Prenataal huisbezoek	-2.815
Einde lening inburgeringsplicht	2.071
Uitvoeringskosten klimaatakkoord	204.291
WOZ-waarden mutaties	-31.419
Handhaving quarantaine (covid-19)	430
Totaal	1.824.490

Bedragen in €

In de meicirculaire 2022 zijn nieuwe ramingen verwerkt van de ontwikkeling van de uitkeringsbasis. De afrekening van het BCF 2021 levert voor Duiven € 148.977 op. En de afronding van de uitkeringsfactor levert € 19.223. Als gevolg van het wijzigen van diverse aantallen bij de maatstaven in de berekening stijgt de Algemene Uitkering voor Duiven met € 39.787. De ontwikkeling van de uitkeringsbasis levert een klein nadeel op van € 897. Er wordt een structurele compensatie van € 58.533 en € 54.387 gegeven voor de salarisstijgingen bij Wmo en Jeugdzorg leveranciers. Voor het project Robuust rechtsbeschermingssysteem ontvangen we € 28.855. Voor versterking ondersteuning wijkteams ontvangen we € 51.981. Voor de impuls integraal werken ontvangen we € 6.718 meer. Voor systeemleren krijgen we € 7.066. Voor de eenmalige Energietoeslag krijgt Duiven een budget van € 760.458. Voor continuïteit cruciale zorg wordt € -12.067 uitgenomen. Voor toezicht en handhaving EPBD III ontvangen we € 2.048. En voor het prenataal huisbezoek wordt € 2.815 minder uitgekeerd. Er komt een tegemoetkoming voor het einde van de lening inburgeringsplicht € 2.071. En voor de uitvoeringskosten van het Klimaatakkoord ontvangen we eenmalig € 204.291. En in het kader van COVID-19 ontvangen we nog € 430 voor handhaving van quarantaine.

Integratie-uitkeringen

De integratie-uitkeringen zijn bestemd om middelen via het Gemeentefonds te verdelen op een wijze die afwijkt van de bestaande verdeelsleutels. Het zijn uitkeringen met een tijdelijk karakter. Opzet is dat deze uitkeringen op korte of middellange termijn worden opgenomen in de reguliere Algemene Uitkering. Voor 2022 gaat het in Duiven om de Integratie-Uitkering Participatie, de Integratie-Uitkering Voogdij/18+ en de Integratie-Uitkering Inburgering. Voor de Participatie ontvangen we € 182.882 meer vanwege loon-, prijsindexatie en verschuiving WAJONG

en begeleiding en voor voogdij/18+ ontvangen we € 37.540 meer vanwege loon- prijsindexatie. In 2022 ontvangen we voor de Wet Inburgering € 7.541 meer vanwege een kleine bijstelling. In 2023 worden de Integratie-Uitkeringen voor Voogdij 18+ en Inburgering aan de Algemene Uitkering toegevoegd. Daardoor blijft alleen de Integratie-uitkering Participatie over.

Overzicht Integratie-uitkeringen

Omschrijving	2023	2024	2025	2026
Participatie	1.825.070	1.725.528	1.597.648	1.516.979
Totaal	1.825.070	1.725.528	1.597.648	1.516.979

Bedragen in €

Decentralisatie-uitkeringen

De decentralisatie-uitkering is een variant op de integratie-uitkering. Het tijdstip van overheveling hoeft in het geval van een decentralisatie-uitkering nog niet bekend te zijn en daarnaast kan het ook om tijdelijke middelen gaan. Voor de DU Armoedebestrijding kinderen (€ 4.514) ontvangen we minder. Voor DU Jeugdhulp aan kinderen in een AZC ontvangen we vanaf 2022 € 793. En voor DU extra capaciteit BOA's ontvangen we € 33.005

Overzicht Decentralisatie-uitkeringen

Omschrijving	2023	2024	2025	2026
DU Armoedebestrijding kinderen	89.333	89.333	89.333	89.333
DU Impuls brede scholen combinatiefuncties	73.208	73.208	73.208	73.208
DU decentralisatie provinciale taken VTH	63.236	63.236	63.236	63.236
DU Voorschoolse voorziening peuters	44.503	44.503	44.503	44.503
DU Jeugdhulp aan kinderen in een AZC	793	793	793	793
DU Versterking omgevingsveiligheidsdiensten	9.000	9.000		
DU extra capaciteit BOA's	33.005	33.005	33.005	33.005
Totaal	313.078	313.078	304.078	304.078

Bedragen in €

Decentralisatie Uitkering Armoedebestrijding kinderen

Vanaf 2017 stelt het kabinet structureel gelden beschikbaar voor de bestrijding van de gevolgen van armoede onder kinderen. Verdeling vindt plaats via door het CBS ontwikkelde gegevens over kinderen met een kans op armoede. Voor Duiven een bedrag van € 89.333. Onder het taakveld 6.3 Inkomensregelingen zijn lasten van gelijke hoogte opgenomen.

Decentralisatie Uitkering Impuls brede scholen combinatiefuncties

De gemeente Duiven heeft een aanvraag ingediend voor deze uitkering en loopt mee in de vierde tranche. Vanaf 2023 wordt een uitkering van € 73.208 ontvangen. Onder het taakveld 5.1 Sportbeleid en activering zijn lasten van gelijke hoogte opgenomen.

Decentralisatie Uitkering provinciale taken vergunningverlening, toezicht en handhaving

Vanwege de overdracht van taken aan gemeenten op het gebied van vergunningverlening, toezicht en handhaving (VTH) bij provinciale inrichtingen wordt voor het jaar 2023 € 63.236 toegevoegd. De raming voor de kosten voor VTH wordt gelijk aan deze decentralisatie-uitkering verhoogd (budgettair neutraal).

Decentralisatie Uitkering Voorschoolse voorziening peuters

Rijk en gemeenten hebben bestuurlijke afspraken gemaakt over een aanbod voor alle peuters. Met deze afspraken wordt alle peuters de mogelijkheid gegeven om naar een voorschoolse voorziening te gaan. Via de afspraken zetten gemeenten zich actief in om een aanbod te realiseren voor de groep peuters zonder recht op kinderopvangtoeslag die nu niet naar een voorschoolse voorziening gaat.

Decentralisatie Uitkering Jeugdhulp aan kinderen in een AZC

In de septembercirculaire 2018 zijn gemeenten geïnformeerd dat zij vanaf 2019 volledig verantwoordelijk zijn voor de organisatie en financiering van jeugdhulp, inclusief de jeugd-ggz, aan kinderen in een AZC.

Decentralisatie Uitkering Versterking Omgevingsveiligheidsdiensten

De middelen zijn bedoeld voor lokale versterking omgevingsveiligheid. Dit geeft gemeenten de ruimte om te komen tot lokale prioriteiten bij de uitvoering van omgevingsveiligheidsbeleid. Op die wijze wordt omgevingsveiligheid goed lokaal ingebed. De raming voor de kosten wordt gelijk aan deze decentralisatie uitkering verhoogd.

Decentralisatie Uitkering Extra capaciteit BOA's

Om de capaciteit van (wijk)agenten en BOA's in de openbare ruimte te vergroten heeft het Rijk extra gelden beschikbaar gesteld. In de openbare ruimte verrichten BOA's belangrijk werk in specialistische en complexe beleids- en wetsgebieden. In de afgelopen jaren zijn BOA's binnen hun bevoegdheid ook steeds meer taken gaan uitvoeren.

Septembercirculaire

De financiële gevolgen van de septembercirculaire zijn van groot belang voor deze begroting. Door de stijging van de accressen, het bevriezen van de opschalingskorting, de ontwikkeling van de uitkeringsbasis en aanpassingen van de maatstaven ontstaan in alle jaren grote voordelen. Het is dit jaar niet gelukt de septembercirculaire in deze begroting te verwerken. Via een kennisgeving zal de gemeenteraad nog voor de begrotingsbehandeling op de hoogte worden gesteld van de financiële gevolgen. De septembercirculaire zal in de Najaarsnota worden verwerkt.

Beleggingen

Betreft het rendement van deelname in maatschappelijk kapitaal van instellingen en ondernemingen. Het productie- en leveringsbedrijf van de Nuon is verkocht. Het netwerkbedrijf van de Nuon is niet verkocht en heeft de naam Alliander gekregen.

Overige Algemene Dekkingsmiddelen

Dit gaat om de rente interne financiering. Specifiek om de rente die we nu nog bijschrijven op de voorzieningen.

Onvoorzien

Deze post dient ter dekking van de in de loop van het begrotingsjaar optredende onvoorziene, onvermijdbare en onuitstelbare niet geraamde uitgaven. Dit budget is niet per programma verdeeld, maar als totaalpost in de begroting opgenomen. Voor 2023 is een bedrag van € 25.000 geraamd.

Vennootschapsbelasting

Met ingang van 2016 zijn gemeenten voor een aantal activiteiten, zoals de grondexploitatie, vennootschapsbelastingplichtig. Voor de jaren 2016 en 2017 is inmiddels een definitieve aanslag ontvangen. De aangifte voor het jaar 2020 is in april 2022 verstuurd. De aangifte kwam uit op een winst van € 357.151. Vanwege de compensatie met de verliezen uit eerdere jaren leidt dat niet tot

een betaling. Verwacht wordt dat de aangifte over het jaar 2021 in de tweede helft van 2022 zal worden verstuurd. Hiervoor is door de belastingdienst uitstel verleend tot 1 mei 2023. Vooralsnog wordt niet verwacht dat er in de komende jaren een daadwerkelijke betaling moet worden gedaan.

Beleidsbegroting - Paragrafen

Paragraaf 1	Lokale heffingen
Paragraaf 2	Weerstandvermogen en Risicobeheersing
Paragraaf 3	Onderhoud Kapitaalgoederen
Paragraaf 4	Financiering
Paragraaf 5	Bedrijfsvoering
Paragraaf 6	Verbonden partijen
Paragraaf 7	Grondbeleid

Paragraaf 1 Lokale heffingen

1.1 Algemeen

Deze paragraaf bevat informatie over gemeentelijke belastingen. De gemeentelijke belastingen zijn te onderscheiden in drie typen belastingen. De algemene belastingen, de bestemmingsheffingen en de retributies. Na de Algemene Uitkering uit het Gemeentefonds zijn dit de belangrijkste inkomstenbronnen van de gemeente. Het aandeel van de gemeentelijke belastingen in het totaal van de inkomsten op basis van de begroting 2023 is 23%.

Algemene belastingen zijn belastingen waarvan de opbrengsten ten goede komen aan de algemene middelen van de gemeente. Dit betekent dat de opbrengsten van deze belastingen niet voor een specifiek en wettelijk bepaald doel maar voor alle gemeentelijke taken en voorzieningen mogen worden ingezet. De onroerende-zaakbelastingen (hierna: OZB), de hondenbelasting en de toeristenbelasting behoren tot deze categorie. De reclamebelasting feitelijk ook maar daar is in de gemeente Duiven wel een specifiek doel aan gekoppeld.

Bestemmingsheffingen zijn belastingen waarvan de opbrengsten zijn bestemd voor specifieke voorzieningen met een duidelijk algemeen belang. Onder deze categorie vallen de afvalstoffenheffing en de rioolheffing.

Retributies zijn belastingen die worden geheven als er door of namens de gemeente een specifiek product of een specifieke dienst wordt verleend. De leges, de lijkbezorgingsrechten en de marktgelden behoren tot deze categorie.

Voor bestemmingsheffingen en retributies geldt dat er geen winst mag worden gemaakt. De opbrengst mag daarom niet hoger zijn dan de kosten die worden gemaakt om het product of de dienst te verlenen.

In de gemeente Duiven worden diverse belastingen geheven, te weten OZB, afvalstoffenheffing, rioolheffing, hondenbelasting, toeristenbelasting, reclamebelasting en rechten (o.a. leges).

1.2 Belastingopbrengsten

In onderstaand overzicht zijn de geraamde belastingopbrengsten voor het jaar 2023 opgenomen. De geraamde opbrengsten voor 2022 zijn ter vergelijking bijgevoegd.

	Begroting 2023	Begroting 2022
OZB	6.576.400	6.435.861
Afvalstoffenheffing	2.771.044	2.482.283
Rioolheffing	2.544.766	2.713.887

	Begroting 2023	Begroting 2022
Hondenbelasting	187.461	176.467
Toeristenbelasting	168.833	139.948
Reclamebelasting	61.295	50.250
Lijkbezorgingsrechten	62.479	59.505
Marktgelden	2.575	8.922
Leges omgevingsvergunning	785.971	779.644
Leges	351.571	369.448
Huuropbrengst sport	261.394	256.839
Totaal	13.773.789	13.360.443

Bedragen in €

1.3 Ontwikkeling tarieven

De inwoners van de gemeente krijgen jaarlijks een aanslag gemeentelijke belastingen. Voor de beoordeling van de lastendruk zijn de tarieven dan ook van groot belang.

De ramingen en de tarieven in de voorcalculaties zijn gebaseerd op de tarieven 2022. Een voorstel tot aanpassing van de tarieven vindt plaats in de financiële begroting. Bij aanpassing van de tarieven zal kritisch worden beoordeeld in hoeverre tariefstijging plaats dient te vinden. Daarbij wordt steeds een efficiënte en klantgerichte uitvoering van diensten en producten nagestreefd.

Uitzonderingen hierop zijn de ramingen voor afvalstoffenheffing, rioolheffing, lijkbezorgingsrechten, marktgelden en leges omgevingsvergunning. Deze ramingen zijn gebaseerd op de geraamde kosten voor 2023 en de berekende tarieven voor 2023. Er is voor deze werkwijze gekozen omdat het voor genoemde heffingen en rechten noodzakelijk is om de kostendekkendheid voor 2023 te bepalen. Het is namelijk wettelijk niet toegestaan dat deze heffingen en rechten meer dan kostendekkend zijn.

Naast kostenontwikkelingen (bijvoorbeeld inzameling- en verwerkingsprijzen afval) wordt normaal gesproken uitgegaan van een indexering van de tarieven 2022 met 3,0% voor loon- en prijsontwikkelingen overeenkomstig het percentage BBP (Bruto Binnenlands Product) uit de meicirculaire gemeentefonds 2022 (voor 2024 2,5%, voor 2025 2,5% en voor 2026 2,2%). Om de inwoners tegemoet te komen in de inflatiekosten en de stijging van de energiekosten wordt voorgesteld geen inflatiecorrectie op de tarieven voor OZB, rioolheffing en afvalstoffenheffing toe te passen.

Verder wordt het uitgangspunt gehanteerd dat afvalstoffenheffing, rioolheffing, leges omgevingsvergunning en leges kostendekkend zijn. Voor lijkbezorgingsrechten en marktgelden is het uitgangspunt om zoveel mogelijk kosten te verhalen.

In deze begroting zijn we er van uitgegaan dat de hondenbelasting, conform het voorstel dat in november in de raad komt, zal worden afgeschaft.

Hieronder zijn de belastingtarieven voor het jaar 2023 vermeld. In het overzicht zijn, ter vergelijking, de tarieven voor 2022 opgenomen. De tarieven van de rechten, waaronder de leges en tarieven huur sportaccommodaties zijn divers. Daarom zijn deze tarieven niet opgenomen in het overzicht.

Belastingsoort	Tarief 2023	Tarief 2022
OZB eigenarenbelasting:		
- woningen, % van vastgestelde waarde	0,1229	0,1229
- niet-woningen, % van vastgestelde waarde	0,1997	0,1997

OZB gebruikersbelasting niet-woningen, % van vastgestelde waarde	0,1528	0,1528
Afvalstoffenheffing vastrecht	179,00	179,00
Afvalstoffenheffing variabel:		
- per lediging 140 liter container restafval	7,40	5,00
- per lediging 240 liter container restafval	13,17	8,90
- per storting ondergrondse container	2,07	1,40
Rioolheffing, per m3	1,80	1,79
Toeristenbelasting:		
- hotel, hostel, pension en B&B	2,00	2,00
- kampeerterrein en camperplaats	1,10	1,10
Reclamebelasting, Centrum Duiven	750,00	750,00

Bedragen in €

In de meicirculaire 2022 is aangegeven dat er een landelijk gemiddelde waardestijging van 13,5% voor woningen en 1,0% voor niet-woningen wordt verwacht. De gemiddelde waardestijgingen voor Duiven zijn nog niet bekend. Daarom is voor de berekening van de OZB-tarieven 2023 uitgegaan van de oude Duivense waarden. Alle OZB-tarieven worden nog herzien op basis van de daadwerkelijke waardeontwikkeling in de gemeente Duiven. Een wijzigingsvoorstel hiertoe wordt in december 2022 aan de gemeenteraad voorgelegd.

1.4 Regelgeving

Gemeenten kennen een gesloten belastingstelsel. Dit betekent dat een gemeente een belasting alleen kan heffen als een wet daar nadrukkelijk de bevoegdheid toe geeft. Het beleid betreffende de gemeentelijke belastingen is opgenomen in landelijke wet- en regelgeving.

De belastingtarieven zijn opgenomen in onderstaande belastingverordeningen.

- "Verordening onroerende-zaakbelastingen 2023".
- "Verordening afvalstoffenheffing 2023".
- "Verordening rioolheffing 2023".
- "Verordening toeristenbelasting 2023".
- "Verordening reclamebelasting 2023".
- "Verordening lijkbezorgingsrechten 2023".
- "Verordening marktgelden 2023".
- "Verordening leges omgevingsvergunning 2023".
- "Legesverordening 2023".

In de verordeningen zijn verder bepalingen opgenomen ter uitvoering van de heffing en de invordering van gemeentelijke belastingen.

1.5 Beleidsvoornemen

Onroerende-zaakbelastingen

Onroerende-zaakbelastingen bestaan uit een eigenaren- en een gebruikersbelasting. De belastingen worden geheven van eigenaren en gebruikers van onroerende zaken. Voor woningen wordt alleen een eigenarenbelasting geheven. In 2022 worden alle onroerende zaken in de gemeente Duiven voorzien van een nieuwe WOZ-waarde naar waardepeildatum 1 januari 2022. Deze nieuwe WOZ-waarden gelden voor het jaar 2023 en vormen de grondslag voor de berekening van de aanslagen OZB. Voorgesteld wordt om de tarieven in 2023 te bevriezen.

Er bestaat een relatie tussen de OZB en de Algemene Uitkering uit het Gemeentefonds. De financiële verhoudingswet regelt onder meer de verdeling van de Algemene Uitkering uit het Gemeentefonds over gemeenten. De Algemene Uitkering wordt over de gemeenten verdeeld

met behulp van verdeelmaatstaven die verschillen in kosten weerspiegelen en ook verschillen in belastingcapaciteit. De belastingcapaciteit is een afgeleide van de waarde van onroerende zaken. Gemeenten met veel waardevol onroerend goed ontvangen een lagere uitkering dan soortgelijke gemeenten met minder waardevol onroerend goed. Van de waarde van woningen wordt 80% meegerekend en van de waarde van niet-woningen 70%. Hierop wordt het zogenaamde rekentarief toegepast. Dit rekentarief is globaal afgeleid van het gemiddelde landelijke OZB-tarief. Het resulterende bedrag wordt gekort op de Algemene Uitkering van de betreffende gemeente. Het OZB-tarief dat de gemeente hanteert, heeft geen enkel effect op deze aftrekpost. De rekentarieven zijn door het Rijk aangepast aan de landelijke waardeontwikkeling. De rekentarieven voor 2023 zijn 0,1030% voor OZB woningen eigenaren, 0,2796% voor OZB niet-woningen eigenaren en 0,2127% voor OZB niet-woningen gebruikers.

Afvalstoffenheffing

Afvalstoffenheffing is een kostendekkende heffing. Loon- en prijsstijgingen alsmede (vervangings)investeringen hebben invloed op de tarieven. Er wordt onderscheid gemaakt in een vastrecht en een variabel tarief per lediging van de container voor restafval of per storting in een ondergrondse container. Er wordt uitgegaan van een gemiddelde van 10 ledigingen of 28 stortingen per jaar. De kosten van kwijtschelding zijn in de tarieven afvalstoffenheffing verdisconteerd. De variabele tarieven worden verhoogd met 48% vanwege een stijging van de kosten.

Rioolheffing

Rioolheffing is een kostendekkende heffing. Het tarief wordt geheven per m³ waterverbruik. In 2022 heeft de gemeenteraad het Watertakenplan 2022–2026 vastgesteld. In het plan zijn de exploitatiekosten en de kosten voor de investeringen van de riolering en de gemalen alsmede de DPRA maatregelen opgenomen. Al deze kosten worden gedekt uit de rioolheffing. De tarieven worden verhoogd met 0,7% voor de investeringen vanuit het WaterTakenPlan. Voorgesteld wordt om de tarieven in 2023 niet aan te passen met een inflatiecorrectie.

Hondenbelasting

Hondenbelasting wordt geheven voor het houden van honden. Het aantal honden dat wordt gehouden is bepalend. Er is een uitzondering gemaakt voor blindengeleidehonden, honden die aan een gehandicapte ten dienste zijn gesteld ter bevordering van de zelfstandige deelname aan het maatschappelijk verkeer en voor honden die voor deze taken worden opgeleid. Er zijn vrijstellingen voor politiehonden, reddingshonden, asielhouders en honden jonger dan drie maanden die nog bij de moederhond verblijven. Voor kennelhouders geregistreerd bij de Raad van beheer op kynologisch gebied geldt een vast tarief. De tarieven hebben een progressieve opbouw. In de raadsvergadering van november zal het raadsbesluit worden genomen om deze belasting af te schaffen.

Toeristenbelasting

Toeristenbelasting wordt geheven op overnachtingen in verblijfsaccommodaties in de gemeente. Voor campinghouders geldt een lager tarief voor overnachtingen dan voor hotels en bed and breakfast accommodaties. De belasting wordt geheven op basis van het aantal overnachtingen. In Duiven werd het toeristenbelasting tarief jaarlijks minimaal verhoogd met het indexcijfer. Dit bedrag werd na de verhoging afgerond op € 0,05. De Liemerse Ambassade voert de Liemers Economische Visie uit. Het tarief van de toeristenbelasting is een onderdeel hiervan. Het streven is éénzelfde tarief voor toeristenbelasting in de Liemers. Aangezien de gemeente Duiven van de deelnemende gemeenten het hoogste toeristenbelasting tarief hanteert, is er in de Voorjaarsnota 2021 besloten om het tarief voorlopig te bevriezen. Dit betekent dat voor de komende jaren geen inflatiecorrectie zal worden toegepast. Het tarief voor 2023 is dan ook niet verhoogd en blijft dus gelijk aan het tarief voor 2022. De verhuur van hotelkamers aan het COA heeft geen effect op de opbrengst van de Toeristenbelasting.

Reclamebelasting

Reclamebelasting wordt geheven voor het hebben van reclame-uitingen in het Duivense centrum. Het verzoek tot het heffen van de belasting komt van de centrumondernemers (OCD). Het doel van OCD is het probleem van freeriders uit te bannen en daardoor extra financiële middelen te genereren om het centrum van Duiven aantrekkelijker te maken voor bezoekers en winkelend publiek. Daarvoor is de Stichting Promotie Centrum Duiven in het leven geroepen. De belasting wordt geheven door de gemeente en komt, na aftrek van de perceptiekosten, in de vorm van een subsidie ter beschikking van de stichting. In de tussen de gemeente en de stichting gesloten overeenkomst is vastgelegd waar de gelden voor kunnen worden aangewend. In overleg met de stichting is een gelijkblijvend tarief voor de reclamebelasting bepaald. Het tarief voor 2023 is dan ook niet verhoogd en blijft dus gelijk aan het tarief voor 2022.

Lijkbezorgingsrechten

Lijkbezorgingsrechten zijn rechten die worden geheven voor het gebruik van de begraafplaats en voor het door de gemeente verlenen van diensten in verband met de begraafplaats. Het uitgangspunt is dat er zoveel mogelijk kosten worden verhaald. De tarieven worden aangepast met de voor 2023 verwachte inflatie van 3,0%.

Marktgelden

Marktgelden worden geheven voor het uitstellen van goederen of verkoopwaren tijdens de wekelijkse markt op de daarvoor aangewezen plaatsen en tijden en voor het door de gemeente verlenen van diensten in verband met de wekelijkse markt. Het aantal ingenomen strekkende meters bepaalt de tarieven. Het uitgangspunt is dat er zoveel mogelijk kosten worden verhaald. De tarieven worden aangepast met de voor 2023 verwachte inflatie van 3,0%.

Leges omgevingsvergunning

Leges omgevingsvergunning betreft leges die de gemeente kan heffen voor aanvragen in het kader van de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht. Er is gekozen voor het toepassen van kruissubsidiëring. Onder kruissubsidiëring wordt verstaan het hoger vaststellen van tarieven van leges voor sommige diensten om daarmee de tarieven voor andere diensten (bijvoorbeeld dakkapellen) laag te kunnen houden. De inwerkingtreding van de Omgevingswet zal op 1 januari 2023 plaatsvinden. Er wordt dan ook een nieuwe legesverordening opgesteld waarin de financiële gevolgen van de Wet kwaliteitsborging worden verdisconteerd. De nieuwe verordening wordt in december 2022 aan de gemeenteraad voorgelegd. De tarieven worden niet aangepast met de voor 2023 verwachte inflatie van 3,0%. Een verhoging van de tarieven met het inflatiepercentage zou betekenen dat de kostendekkendheid boven 100% komt. Dit is wettelijk niet toegestaan.

Leges

Leges zijn rechten die worden geheven voor het door de gemeente verrichten van diensten. De diensten zijn opgenomen in de tarieventabel behorende bij de verordening. Het uitgangspunt is dat de tarieven kostendekkend zijn. De tarieven worden aangepast met de voor 2023 verwachte inflatie van 3,0%.

Tarieven binnensportaccommodaties

De tarieven worden aangepast met de voor 2023 verwachte inflatie van 3,0%.

1.6 Kostendekkende tarieven

Hieronder staan de lasten- en batenoverzichten van de kostendekkende tarieven. Er is inzichtelijk gemaakt hoe bij de berekening van de tarieven wordt bewerkstelligd dat de geraamde baten de geraamde lasten niet overschrijden. Dit is gedaan voor de tarieven van de belastingen die hoogstens kostendekkend mogen zijn. Voor legestarieven, anders dan leges omgevingsvergunning, zijn de berekeningen niet gemaakt. Dit zal gebeuren bij de begroting voor het jaar 2024.

Afvalstoffenheffing

TV2.1 Reiniging openbaar gebied (33% van de kosten)	100.579		
TV2.1 Doorbelasting 1Stroom openbaar gebied (33% van de kosten)	63.135		
TV7.3 Huishoudelijk afval huis aan huis inzamelen	1.379.366		
TV7.3 Opbrengsten huishoudelijk afval huis aan huis inzamelen	-355.994		
TV7.3 Doorbelasting 1Stroom	663.875		
TV7.3 Afvalaanbiedstation	415.241		
TV7.3 Opbrengsten afvalaanbiedstation	-187.000		
TV7.3 Lasten heffing en invordering	9.220		
TV2.1 BTW	19.390		
TV7.3 BTW	359.315		
TV7.3 Kwijtschelding	104.300		
TV7.3 Oninbaar/leegstand	30.000		
Totale lasten		2.601.427	
TV7.3 Opbrengst belastingen	2.598.989		
Totale baten		2.598.989	
Dekking			99,99%

Bedragen in €

Rioolheffing

TV 7.2 Riool	891.700		
TV7.2 Doorbelasting 1Stroom	482.643		
TV7.2 Rioolgemalen en randvoorzieningen	450.821		
TV7.2 Lasten heffing en invordering	30.676		
TV7.2 - te compenseren BTW	399.723		
TV7.2 Bijdrage aan voorziening	365.015		
Totale lasten		2.620.578	
TV7.2 Baten rioolheffing	2.620.578		
Totale baten		2.620.578	
Dekking			100%

Bedragen in €

Lijkbezorgingsrechten

TV7.5 Begraafplaatsen	59.120		
TV7.5 Doorbelasting 1stroom	195.070		
Totale lasten		254.190	
TV7.5 Overige leges	57.401		
Totale baten		57.401	
Dekking			23%

Bedragen in €

Marktgeden

TV3.3 Kosten markten	3.933		
TV3.3 Doorbelasting 1Stroom	17.107		
Totale lasten		21.039	
TV3.3 Opbrengst marktgeden	2.575		
Totale baten		2.575	
Dekking			12%

Bedragen in €

Leges omgevingsvergunning

TV8.3 Kosten omgevingsvergunning	62.830		
TV8.3 BTW	12.701		
TV1.1 Kosten omgevingsvergunning	62.100		
TV8.3 Doorbelasting 1Stroom	648.340		
Totale lasten		785.971	
TV8.3 Opbrengst omgevingsvergunning	785.971		
Totale baten		785.971	
Dekking			100%

*Bedragen in €***1.7 Lokale lastendruk**

In de begroting 2023 wordt een lastendrukstijging voorzien van 4,1%. In onderstaande overzichten zijn, onder andere, de voornaamste lasten voor een gemiddeld huishouden in het jaar 2023 op een rij gezet, waarbij de procentuele stijging ten opzichte van het jaar 2022 is weergegeven.

Aannames

Waarde woning	€ 233.000
Ledigingen 140-liter container restafval	10 keer
Waterverbruik gezin (vier personen)	140 m3

Ontwikkeling lastendruk 2023

	2020	2021	2022	2023	Ontwikkeling t.o.v 2022
OZB-eigenaar	315,24	318,05	286,36	286,36	0,0%
Afvalstoffenheffing	202,00	230,20	229,00	253,00	13,3%
Rioolheffing	242,00	246,40	250,60	252,35	0,7%
Totaal	759,24	794,65	765,96	791,71	4,1%

*Bedragen in €***Meerjarige ontwikkeling lastendruk**

	2023	2024	2025	2026
OZB-eigenaar	286,36	302,35	309,91	316,73
Afvalstoffenheffing	253,00	244,11	250,22	255,72
Rioolheffing	252,35	266,91	273,58	279,60
Totaal	791,71	813,37	833,71	852,05
Stijgingspercentage t.o.v. voorgaand jaar	4,1	2,5	2,5	2,2

*Bedragen in €***Vergelijking lastendruk per huishouden binnen Gelderland**

	2018	2019	2020	2021	2022
Gemeente Duiven	400,00	392,00	419,00	450,00	465,00
Liemerse gemeenten (incl. Duiven)*	379,00	384,00	410,00	447,00	458,00
Gemeente Westervoort	349,00	370,00	380,00	422,00	436,00
Gemeente Zevenaar	389,00	390,00	430,00	468,00	474,00
Gelderland (incl. Duiven)	411,00	419,00	441,00	464,00	448,00

Bedragen in €

* Liemerse gemeenten: Duiven, Westervoort en Zevenaar.

Bron: Provincie Gelderland, afd. KOB/IBT. Zie hiervoor de tabel Belastingdruk totaal per inwoner.

Bij de lastendruk worden de volgende opmerkingen gemaakt. Het is voor de afvalstoffenheffing lastig een vergelijk te maken aangezien iedere gemeente een eigen systeem heeft van tariefberekening. Voor wat betreft de rioolheffing worden er in Duiven, in tegenstelling tot andere gemeenten, bedragen gereserveerd voor toekomstig onderhoud aan de rioleringstelsels. Deze bedragen worden verdisconteerd in het tarief rioolheffing. Hierdoor ontstaat een vertekend beeld bij de bepaling van de lastendruk.

1.8 Kwijtschelding

De gemeente is op grond van de Gemeentewet bevoegd om kwijtschelding van gemeentelijke heffingen te verlenen. In de gemeente Duiven kan door belastingplichtigen (particulieren en zzp'ers) kwijtschelding worden aangevraagd voor de afvalstoffenheffing vastrecht, de afvalstoffenheffing ledigingen/stortingen (maximaal 10 ledigingen (140-liter container of 240-liter container) en maximaal 28 stortingen) en zeer incidenteel onroerende-zaakbelastingen (eigenaren woningen). Kwijtschelding wordt verleend op basis van 100% van de bijstandsnorm, waarbij tevens een vermogenstoets plaatsvindt. Licht het netto besteedbare inkomen op of onder het bijstandsniveau, dan wordt volledige kwijtschelding verleend. Bij een gering hoger inkomen kan sprake zijn van een gedeeltelijke kwijtschelding. In al deze gevallen zal het beschikbare vermogen beneden de toegestane norm moeten liggen. Voor 2023 wordt rekening gehouden met een totaalbedrag van € 111.000 voor kwijtscheldingen. Hieronder is de splitsing van de kwijtschelding naar belastingsoort weergegeven.

	Begroting 2023	Begroting 2022
Afvalstoffenheffing	110.000	110.000
Onroerende-zaakbelastingen eigenaren woningen	1.000	1.000

Bedragen in €

Paragraaf 2 Weerstandsvermogen en Risicobeheersing

Inleiding

Het weerstandsvermogen geeft aan in welke mate een gemeente in staat is tegenvallers op te vangen. Het bestaat uit twee componenten, de risico's en de weerstandscapaciteit. Door een goed inzicht in het weerstandsvermogen kan voorkomen worden dat elke financiële tegenvaller onmiddellijk dwingt tot bezuinigingen.

Er zijn twee soorten weerstandsvermogen, statisch en dynamisch weerstandsvermogen. Als het weerstandsvermogen betrekking heeft op een specifiek jaar spreekt men van statisch weerstandsvermogen. Gaat het om het weerstandsvermogen op middellange termijn, dan spreekt men van dynamisch weerstandsvermogen. De gemeente Duiven kiest ervoor om de focus op het dynamische weerstandsvermogen te leggen.

Hieronder wordt eerst de weerstandscapaciteit van de Gemeente Duiven toegelicht, waarna de risico's in kaart gebracht worden. Aan het einde van de paragraaf wordt het weerstandsvermogen bepaald. Om deze in een context te plaatsen, worden vervolgens de kengetallen weergegeven.

Weerstandscapaciteit

Er wordt onderscheid gemaakt in de structurele en incidentele weerstandscapaciteit, vergelijkbaar met de verschillen binnen het weerstandsvermogen. De structurele weerstandscapaciteit bestaat uit de resterende belastingcapaciteit en de in de begroting opgenomen raming voor onvoorziene

uitgaven. De incidentele weerstandscapaciteit bestaat uit de algemene reserve, onbestemde reserves en stille reserves.

Structurele weerstandscapaciteit

Onbenutte belastingcapaciteit

De onbenutte belastingcapaciteit is te berekenen door de maximaal mogelijke belastingopbrengst te verminderen met de huidige belastingopbrengst. Berekening van de onbenutte belastingcapaciteit kan beperkt blijven tot de onroerende-zaakbelastingen (OZB), aangezien andere heffingen in principe kostendekkend zijn. Deze heffingen mogen niet verhoogd worden of het is niet realistisch deze te verhogen.

Er is geen wettelijk maximum voor de OZB. Als referentie voor de berekening van de onbenutte belastingcapaciteit maken we de vergelijking met artikel 12 van de Financiële Verhoudingswet (Fvw) en het hierin gegeven tarief. Dit tarief wordt berekend door 120% te nemen van het gemiddelde tarief van twee jaar geleden. Het tarief wordt jaarlijks in de meicirculaire meegedeeld aan de gemeente via de meicirculaire. Voor 2023 is het percentage vastgesteld op 0,1729% van de WOZ-waarde. Het gemiddelde tarief van gemeente Duiven ligt onder het artikel 12 Fvw tarief. Op basis van deze vergelijking is er in 2023 een vrije ruimte van € 1.186.582. In 2022 was de vrije ruimte € 1.216.474.

Berekening onbenutte capaciteit

	Geraamde opbrengsten 2023	Opbrengsten obv artikel 12	Onbenutte capaciteit 2023
OZB woningen (eigenaren)	3.996.980	5.371.892	1.374.912
OZB niet-woningen (eigenaren)	1.672.000	1.383.286	-288.714
OZB niet-woningen (gebruikers)	1.104.420	1.204.803	100.383
Totaal	6.773.400	7.959.982	1.186.582

Bedragen in €, excl. oninbaarheid en leegstand

De conclusie van het bovenstaande is dat de Duivense tarieven onder het artikel 12 tarief liggen. Aanpassing naar het artikel 12 tarief schept een budgettaire ruimte van € 1.186.582.

Incidentele weerstandscapaciteit

Stille reserves

Stille reserves zijn bezittingen die beneden de marktwaarde in de boeken staan en die zonder bezwaar direct te verkopen zijn. De gemeente bezit geen panden en gronden waar stille reserves op rusten. De gemeente bezit een klein aantal aandelen die voor de aanschafprijs in de balans staan. Dat zijn aandelen van Vitens, de BNG en Alliander. Deze aandelen mogen niet verkocht worden. De conclusie is daarom dat de gemeente geen stille reserves heeft.

Algemene Reserve

Stand Algemene Reserve

	Stand
Stand per 1 januari 2022	7.111
Stortingen 2022	7.767
Onttrekkingen 2022	-3.164
Stand per 31 december 2022	11.714
Stortingen 2023	0
Onttrekkingen 2023	0
Prognose stand per 31 december 2023	11.714

Bedragen x € 1.000

Omvang incidentele weerstandscapaciteit

De incidentele weerstandscapaciteit is bedoeld om ondanks tegenvallers het beleid te kunnen handhaven. Bestemmingsreserves zijn gevormd om een bepaald doel te realiseren en zijn dus onderdeel van het beleid en geen onderdeel van de weerstandscapaciteit.

Weerstandscapaciteit

Structureel:	
Onbenutte belastingcapaciteit	1.187
Incidenteel:	
Algemene Reserve	11.714
Totaal	12.901

Bedragen x € 1.000

Risico's

De risico's die relevant zijn voor het weerstandsvermogen moeten materieel zijn en niet op andere wijze zijn af te dekken. Denk hierbij aan het treffen van een voorziening, het vormen van een reserve, het afnemen van een verzekering of het nemen van beheersmaatregelen.

Er wordt een schatting gemaakt van de kans dat een risico zich voordoet en de financiële impact die dit zal hebben. Dat is per definitie een subjectieve beoordeling. Om die onzekerheid nadrukkelijk tot uitdrukking te brengen, wordt gewerkt met minimum- en een maximumwaarden.

Kans	Score	Kansscore
Komt gemiddeld meermalen per jaar voor	5	100%
Komt gemiddeld eenmaal per jaar voor	4	80%
Komt gemiddeld eenmaal per twee jaar voor	3	60%
Komt gemiddeld eenmaal per vijf jaar voor	2	40%
Komt gemiddeld minder dan eenmaal per vijf jaar voor	1	20%

In de navolgende inventarisatie zijn de risico's in vier categorieën verdeeld:

- Risico's van de bedrijfsvoering.
- Risico's op eigendommen.
- Aansprakelijkheidsrisico's.
- Financiële risico's.

Risico's van de bedrijfsvoering

a. Apparaatskosten Grondexploitatie

Het aandeel door te belasten ambtelijke uren vanuit 1Stroom aan de grondexploitaties zal op termijn afnemen. Op korte termijn is er nog een grote opgave als het gaat om uitgifte van kavels en bedrijventerreinen.

Minimum: 2 fte	€ 160.000
Maximum: 4 fte	€ 320.000
Kansscore: 3	60%
Gemiddeld:	€ 144.000

b. Deskundigheid personeel

Er wordt binnen de organisatie van 1Stroom bewust gewerkt aan de kwaliteit van het personeel. Jaarlijks zijn er opleidingsfaciliteiten beschikbaar.

Minimum:	€ 10.000
Maximum:	€ 50.000
Kansscore: 1	20%
Gemiddeld:	€ 6.000

c. Wachtgeld ambtenaren

Op dit moment is er geen sprake van wachtgeld binnen de ambtelijke organisatie van 1Stroom. Ambtenaren hebben echter in bepaalde gevallen recht op wachtgeld.

Minimum: 1 fte	€ 70.000
Maximum: 2 fte	€ 140.000
Kansscore: 3	60%
Gemiddeld:	€ 63.000

d. Bovenformatieven

Op dit moment is er geen sprake van boventallig personeel.

Minimum: 0 fte	€ 0
Maximum: 1 fte	€ 70.000
Kansscore: 2	40%
Gemiddeld:	€ 14.000

e. Vennootschapsbelasting (VPB)

Overheidslichamen zijn met ingang van 1 januari 2016 belastingplichtig voor de VPB. Duiven loopt hierdoor het risico om belasting te gaan betalen over de fiscale winst die zij in enig jaar behaalt. Vooraf is moeilijk in te schatten wat de belastingclaim zal zijn in enig jaar. Die claim is sterk afhankelijk van de interpretatie van de fiscus alsmede het verloop van baten en lasten op specifieke onderdelen. Voor een VPB claim is nu nog geen budget opgenomen in onze begroting.

Minimum:	€ 0
Maximum:	€ 500.000
Kansscore: 1	20%
Gemiddeld:	€ 50.000

f. Algemene risico's

Bij de risico-inventarisatie gaat het om risico's met een materieel belang. Dat neemt niet weg dat veel kleine risico's samen toch een substantieel bedrag kunnen worden. Daarom is in de kwantificering een bedrag opgenomen voor algemene risico's. Daarbij wordt uitgegaan van de norm van 6% van de Algemene Uitkering en de belastingcapaciteit die door de toezichthouder wordt gehanteerd voor de vrij aanwendbare reserve. Een negatief jaarrekeningresultaat zal moeten worden opgevangen door dit algemene risico.

Minimum: 6% Algemene Uitkering/Belastingcap.	€ 2.641.000
Maximum:	€ 2.641.000
Kansscore: 5	100%
Gemiddeld:	€ 2.641.000

g. Renterisico

Het gaat hier om het risico op stijging van de rentekosten. De rente is op dit moment heel erg laag, zowel voor de korte als de lange rente. Een stijging na 2022 is niet uit te sluiten. Het risico wordt geschat op 0% tot 0,5% van € 10 miljoen.

Minimum: 0% van € 10 mln	€ 0
Maximum: 0,5% van € 10 mln	€ 50.000
Kansscore: 4	80%
Gemiddeld:	€ 20.000

Risico's op eigendommen

a. Grondexploitatie

Inleiding

De actieve grondexploitatie is voor de gemeente een bedrijfsmatig proces, dat zich over de langere termijn voltrekt. Kenmerkend is het doen van omvangrijke voorinvesteringen die later in de tijd vooral door gronduitgifte worden terugverdiend. Gelet op de planperiode (einddatum van het langstlopende complex is ultimo 2028) en de geprognosticeerde omzetten zijn aan het exploiteren van gronden risico's verbonden. Te onderscheiden zijn:

- Algemene economische risico's.
- Projectgebonden risico's.

Uitgangspunt is dat de risico's zoals nu gepresenteerd, worden meegenomen in het gemeentelijk weerstandsvermogen. Hierna worden deze "bedrijfsrisico's" beschreven en nader gekwantificeerd. Bij de kwantificering wordt ook betrokken de mate waarin zich een eventueel risico kan voordoen.

Algemene economische risico's

Vooraf bij het in exploitatie nemen van redelijk omvangrijke uitleg- en uitbreidingslocaties loopt de gemeente vanwege de relatief lange looptijd en hoge omzetten financiële risico's.

In het algemeen zijn aan het exploiteren van ruimtelijke plannen de volgende risico's verbonden:

- De uitgifte van bouwgronden start later, terwijl de voorinvesteringen al wel (deels) zijn gedaan. De fasering van de investeringen en opbrengsten in de tijd verlopen niet volgens oorspronkelijke inschatting/planning waardoor er renteverliezen optreden.
- Er dient zich een rentestijging aan, die niet kan worden gecompenseerd door een verhoging van de opbrengsten uit grondverkoop.

Een deel van deze risico's (o.a. de rentebijbeschrijving op de boekwaarde) is niet of nauwelijks beïnvloedbaar. De overige risico's zijn enigszins beïnvloedbaar door het bepalen van de investering- en uitgiftemomenten.

Uit bedrijfseconomisch oogpunt is het verstandig om uit te gaan van een "reëel en behoedzaam scenario", dat zich kenmerkt door de volgende zaken:

- Een stijging van het rentepercentage met 1,0 procentpunt.
- Stagnering in de gronduitgifte met twee jaar in de bedrijventerreinen.

Vorraadrisico bedrijfsgronden na 2025

In de periode van 2026 t/m 2030 is gepland de uitgifte van 0,3 ha bedrijfsgrond in de complexen die nu al in exploitatie zijn genomen. De grondwaarde daarvan is een kleine € 0,35 mln. De aanname dat de opbrengst niet wordt gerealiseerd, is uitsluitend als risicocomponent opgenomen.

Vorraadrisico nog in exploitatie te nemen bedrijfsgronden na 2025

In de periode van 2026 t/m 2030 is de uitgifte gepland van 4 ha in een nog in exploitatie te nemen ingenomen strategische grondpositie. Louter voor de risicobepaling wordt nu verondersteld dat het risico bestaat dat de strategische grondpositie niet in exploitatie wordt genomen.

Projectgebonden risico's

Hierna worden de specifiek projectgebonden risico's van de in exploitatie genomen gronden nader toegelicht en waar mogelijk gekwantificeerd.

Toereikendheid plankostenbudgetten

Het is reëel te veronderstellen dat er een risico bestaat dat noodgedwongen programmawijzigingen optreden. Ook kan sprake zijn van langere doorlooptijden van de in exploitatie genomen complexen. De ervaring leert dat er hierdoor een reële kans is dat in de complexen geraamde plankostenbudgetten niet toereikend zijn.

Bodem- en/of grondwaterverontreiniging en archeologische bodemschatten

In het traject van het opstellen van een ontwerp-bestemmingsplan wordt uitvoerig onderzoek gedaan naar de kwaliteit van de bodem en het grondwater. Voor aangetroffen verontreinigingen worden de saneringskosten in de calculaties meegenomen. Er is echter bepaald geen zekerheid dat alle te saneren verontreinigingen bekend zijn. Hetzelfde geldt voor de mogelijke aanwezigheid van behoudenswaardige archeologische bodemschatten.

Vitaal Centrum Duiven (VCD)

In het Vitaal Centrum Duiven zijn belangrijke vorderingen gemaakt. In de huidige markt staan de grondprijzen voor detailhandel en horeca onder druk. Mogelijk wordt dit nog verder versterkt na de Covid-19 crisis; meer online aankopen en faillissementen in de horeca. Ook bij de woningen kunnen de grondprijzen verder onder druk komen te staan door de mogelijk toenemende bouwkosten. Nu wordt ingeschat dat het realiseren van de geraamde grondwaarde voor fase 4 (commerciële - en woonfuncties) onder druk staat. Hetzelfde geldt voor het woonpark. De aanname nu is dat door mogelijk noodzakelijke herprogrammering een lagere grondwaarde wordt gerealiseerd. Medio 2022 zal een herziening van de grondexploitatie ter vaststelling worden aangeboden aan de raad. Hierin worden recente inzichten, wijzigingen en (raads)besluiten met betrekking tot de planvorming verwerkt.

Waarde onroerend goed

In de afgelopen jaren zijn er diverse contacten geweest met potentiële kandidaten, dit heeft echter niet geleid tot daadwerkelijke afnamen van gronden. Voor het bepalen van het risico is uitgegaan van 25% lagere grondwaarde.

Stagnering in de gronduitgifte met twee jaar in de bedrijventerreinen

Het is mogelijk dat door de Covid-19 crisis de gronduitgifte op een aantal complexen stagneert. De verwachting is dat deze stagnering kan optreden bij de complexen Vitaal Centrum Duiven, Innofase en Seingraaf. Bij de complexen Nieuweling en Graafstaete wordt dit risico niet verwacht vanwege de geringe omvang van de nog te verkopen gronden.

Tabel risico's grondexploitatie

	Min. risico	Max. risico	Kans	Gewogen max. risico	Gewogen gem. risico
Algemene risico's					
Rentestijging (+1%)	0	600.000	40%	240.000	120.000
Projectgebonden risico's					
Ontoereikend plankostenbudget grex-complexen	0	171.360	60%	102.816	51.408
Bodem-/grondwaterverontreiniging/ archeologie	0	204.000	20%	40.800	20.400
Grondwaarde VCD fase 4 na herprogrammeren	0	521.714	80%	417.371	208.686
Grondwaarde VCD Woonpark na mogelijk herprogrammeren	0	690.930	80%	552.744	276.372
Waarde onroerend goed VCD	0	98.175	80%	78.540	39.720
Twee jaar vertraging gronduitgifte	0	396.752	60%	238.051	119.026
Totalen				1.670.322	835.161

Bedragen in €

b. Bodemverontreiniging

Voor de bekende bodemverontreiniging is een voorziening opgenomen. Maar er is bepaald geen zekerheid dat alle verontreinigingen al geïnventariseerd zijn. Het gaat hier om bodemverontreinigingen die niet binnen een complex van de grondexploitatie opspelen.

Minimum: 1 sanering	€ 100.000
Maximum: 5 saneringen	€ 500.000
Kansscore: 2	40%
Gemiddeld:	€ 120.000

Aansprakelijkheidsrisico's

a. Gewaarborgde geldleningen

Per 1 januari 2022 stond de gemeente garant voor het betalen van rente en aflossing voor een totaalbedrag van € 12,8 miljoen. Er is voor € 24,8 miljoen via zogenaamde achtervangovereenkomsten overgedragen aan de Stichting Waarborgfonds Sociale Woningbouw. Sinds de zogenaamde bruteringsoperatie van de woningbouwleningen is de rol van de gemeente bij geldleningen van de woningbouwcorporaties minimaal geworden. Slechts als de Stichting Waarborgfonds Sociale Woningbouw niet meer aan haar verplichtingen kan voldoen, zijn het Rijk (50%) en de gemeenten (50%) verplicht het risicovermogen renteloos aan te vullen. Het resterende gedeelte (€ 0,4 miljoen) is voor met name lokale organisaties. De gemeente staat voor dit gedeelte voor 100% borg.

Minimum:	€ 100.000
Maximum:	€ 1.000.000
Kansscore: 2	40%
Gemiddeld:	€ 220.000

b. Schadeclaims

Het algemene beeld is dat de burgers vaker de overheid aansprakelijk stellen en schade claimen. De afgelopen vier jaar was er geen stijging in het aantal claims en ook geen stijging van het geclaimde bedrag. De gemeente is verzekerd voor wettelijke aansprakelijkheid en voor het eigen risico is in de begroting een budget opgenomen. Toch kunnen zich schadeclaims voordoen waarvoor we niet verzekerd zijn.

Minimum:	€ 10.000
Maximum:	€ 1.000.000

Kansscore: 2	40%
Gemiddeld:	€ 202.000

c. Gemeenschappelijke regelingen

De gemeente Duiven participeert in een aantal gemeenschappelijke regelingen. Eventuele tekorten kunnen ten laste komen van de participerende gemeenten.

Minimum:	€ 25.000
Maximum:	€ 1.000.000
Kansscore: 3	60%
Gemiddeld:	€ 307.500

Financiële risico's

a. Open-einderegelingen

Wij kennen de volgende open-einderegelingen:

- Jeugdzorg

Uitgaven voor de Jeugdzorg zijn de afgelopen jaren flink toegenomen. De uitkomsten van de arbitragezaak die VNG en gemeenten tegen het Rijk hadden aangespannen leveren voor 2023 een bedrag van (landelijk) ruim € 1 miljard aan extra geld op. Voor de overige jaren zal nog een uitspraak moeten worden gedaan. Gemeenten mogen in hun cijfers voor de jaren 2024 en verder 75% van het toegezegde bedrag meenemen. Het Rijk heeft aan de toezegging echter wel allerlei maatregelen verbonden ter beheersing van de uitgaven voor Jeugdzorg. Gezien het open karakter van de regeling blijft er sprake van aanzienlijke risico's.

Minimum:	€ 1.000.000
Maximum:	€ 2.000.000
Kansscore: 3	60%
Gemiddeld:	€ 900.000

- Bijzondere bijstand (incl. langdurigheidstoeslag).

Minimum: 1% van budget	€ 4.007
Maximum: 10% van budget	€ 40.070
Kansscore: 3	60%
Gemiddeld:	€ 13.223

- Leerlingenvervoer

Minimum: 1% van budget	€ 4.487
Maximum: 10% van budget	€ 44.872
Kansscore: 3	60%
Gemiddeld:	€ 14.808

Met name binnen het speciaal onderwijs zien we ontwikkelingen die meerkosten met zich mee kunnen brengen: verdere specialisatie van scholen, die zich op specifieke stoornissen gaan toeleggen. Dit betekent dat de afstand tot een geschikte school groter kan worden.

- Verstrekkingen van voorzieningen aan gehandicapten (onderdeel van de Wet maatschappelijke ondersteuning 2007). Het risico bestaat dat er in één jaar meerdere dure aanpassingen aan woningen plaats moeten vinden.

Minimum: 1% van budget	€ 9.617
Maximum: 10% van budget	€ 96.167
Kansscore: 4	80%
Gemiddeld:	€ 42.314

- RSD.

Door een toename van het aantal uitkeringen kunnen de uitvoeringskosten van de RSD toenemen.

Minimum:	€ 50.000
Maximum:	€ 100.000
Kansscore: 5	100%
Gemiddeld:	€ 75.000

b. Algemene Uitkering

De herverdeling van de Algemene Uitkering is doorgevoerd. Het Rijk blijft volop verantwoordelijkheid naar gemeenten doorschuiven of wegnemen. Bovendien rekent het Rijk met investeringsplannen die zeer ambitieus zijn. Wanneer investeringen uit worden gesteld of zelfs af worden gesteld veranderen de aangekondigde accressen in het "trap op en trap af" systeem. Hierdoor fluctueert de algemene uitkering per jaar en bestaat het risico dat er in enig jaar een lagere uitkering wordt ontvangen. Lagere uitgaven van het Rijk werken op deze manier negatief door voor de Algemene uitkering.

Minimum:	€ 200.000
Maximum:	€ 1.200.000
Kansscore: 4	80%
Gemiddeld:	€ 560.000

c. Beleggingen

Gestreefd wordt naar een stabiel dividendniveau. Toch kan het jaarlijkse dividend mee- of tegenvallen. Jaarlijks wordt dividend ontvangen van de BNG, Alliander en Vitens.

Minimum: 10% van geraamd dividend	€ 10.800
Maximum: 25% van geraamd dividend	€ 27.000
Kansscore: 3	60%
Gemiddeld:	€ 11.340

d. Afvalinzameling

In de nieuwe manier van afval inzamelen schuilen financiële risico's. Als er in de gemeente meer gescheiden zou worden dan is aangenomen in de ramingen kan dit betekenen dat het aantal ledigingen en dus de variabele opbrengst lager is. Bovendien kan een verhoging van het poorttarief bij het AAS ervoor zorgen dat er minder wordt aangeboden dan in de ramingen opgenomen.

Minimum:	€ 0
Maximum:	€ 225.000
Kansscore: 4	80%
Gemiddeld:	€ 90.000

e. Referendum

In onze gemeente is de mogelijkheid geschapen om een referendum te houden. De kosten hiervan worden geraamd op € 70.000. Bij het combineren met verkiezingen kan een besparing ontstaan van ongeveer € 6.000.

Minimum:	€ 64.000
Maximum:	€ 70.000
Kansscore: 1	20%
Gemiddeld:	€ 13.400

f. Inburgering nieuwkomers

Voor de inburgering van nieuwkomers zijn geen kosten geraamd. Het risico bestaat dat er wel kosten gemaakt worden voor de inburgering, waardoor deze gedekt worden uit de Algemene Reserve.

Minimum:	€ 50.000
Maximum:	€ 100.000
Kansscore: 1	20%
Gemiddeld:	€ 15.000

Als alle risico's die we tot nu toe hebben gekwantificeerd zich ook daadwerkelijk zouden voordoen, dan zou er sprake zijn van minimaal € 4,5 miljoen en maximaal € 13,9 miljoen schade (ongewogen risico's). Maar de kans dat dit zich allemaal in één jaar voordoet is nihil. Vandaar dat uit wordt gegaan van een gewogen risico: de kans dat een risico zich voordoet maal de hoogte van het bedrag dat daarmee gemoeid is. Deze kwantificering van risico's waarbij rekening is gehouden met de kans dat een risico zich voordoet, komt uit op een bedrag van € 6,4 miljoen. Waarbij opgemerkt moet worden dat het hier gaat om het gemiddelde van het minimumrisico (€ 3,7 miljoen) en het maximumrisico (€ 9,0 miljoen).

	Basis	Min.	Max.	%	Risico minimum	Risico maximum	Risico gemiddeld
<i>Risico's omtrent de bedrijfsvoering</i>							
Apparaatskosten grondexploitatie	2fte-4fte	160.000	320.000	60%	96.000	192.000	144.000
Deskundigheid personeel		10.000	50.000	20%	2.000	10.000	6.000
Wachtgeld ambtenaren	1fte-2fte	70.000	140.000	60%	42.000	84.000	63.000
Bovenformatieven	1fte	0	70.000	40%	0	28.000	14.000
Vennootschapsbelasting		0	500.000	20%	0	100.000	50.000
Algemeen risico	norm Gld 6% au / bel.cap.	2.641.000	2.641.000	100%	2.641.000	2.641.000	2.641.000
Renterisico	10 mln rente 0%-0,5%	0	50.000	80%	0	40.000	20.000
<i>Risico's omtrent eigendommen</i>							
Grondexploitatie rente	0-1%	0	600.000	40%	0	240.000	120.000
Twee jaar vertraging gronduitgifte		0	396.752	60%	0	238.051	119.026
Ontoereikend plankostenbudget grex-complex		0	171.360	60%	0	102.816	51.408
Bodem-/ grondwaterverontreiniging/ archeologie		0	204.000	20%	0	40.800	20.400

	Basis	Min.	Max.	%	Risico minimum	Risico maximum	Risico gemiddeld
Lagere grondwaarde VCD fase 4 na herprogrammeren		0	521.714	80%	0	417.371	208.686
Lagere grondwaarde VCD woonpark na herprogrammeren		0	690.930	80%	0	552.744	276.372
Waarde onroerend goed VCD		0	98.175	80%	0	78.540	39.270
Bodemverontreiniging (onbekende)	1-5 saneringen	100.000	500.000	40%	40.000	200.000	120.000
<i>Aansprakelijkheids risico's</i>							
Gewaarborgde geldleningen		100.000	1.000.000	40%	40.000	400.000	220.000
Schadeclaims		10.000	1.000.000	40%	4.000	400.000	202.000
Gem. regelingen		25.000	1.000.000	60%	15.000	600.000	307.500
<i>Financiële risico's</i>							
Open-einde regelingen:							
-Jeugdzorg		1.000.000	2.000.000	60%	600.000	1.200.000	900.000
-Bijzondere bijstand	1-10% budget	4.007	40.070	60%	2.404	24.042	13.223
-Leerlingenvervoer	1-10% budget	4.487	44.872	60%	2.692	26.923	14.808
-Wmo	1-10% budget	9.617	96.167	80%	7.693	76.934	42.314
-RSD	50-100%	50.000	100.000	100%	50.000	100.000	75.000
Algemene Uitkering		200.000	1.200.000	80%	160.000	960.000	560.000
Beleggingen	10-25% dividend	10.800	27.000	60%	6.480	16.200	11.340
Afvalinzameling		0	225.000	80%	0	180.000	90.000
Referendum		64.000	70.000	20%	12.800	14.000	13.400
Inburgering nieuwkomers		50.000	100.000	20%	10.000	20.000	15.000
						bovengrens	ondergrens
Totaal		4.508.911	13.857.041		3.732.070	8.983.422	6.357.746

Weerstandsvermogen

De berekening van het weerstandsvermogen vindt plaats via de formule: weerstandscapaciteit / risicobedrag = weerstandsvermogen.

Ratio weerstandsvermogen

> 2	Uitstekend
1,4 < x < 2,0	Ruim voldoende
1,0 < x < 1,4	Voldoende
0,8 < x < 1,0	Matig
0,6 < x < 0,8	Onvoldoende
< 0,6	Ruim onvoldoende

De incidentele weerstandscapaciteit bestaande uit de Algemene Reserve bedraagt per 1 januari 2022 € 11.713.526.

Het ratio is bij een maximaal risico op basis van de kansscore: $11.713.526 / 8.983.422 = 1,31$.

Het ratio is bij een gemiddeld risico op basis van de kansscore: $11.713.526 / 6.357.746 = 1,84$.

Bij een maximaal risico is de ratio matig en bij een gemiddeld risico is de ratio voldoende. Uitgangspunt is een weerstandscapaciteit die ligt tussen 1,4 en 2,0 bij een gemiddeld risico. De stand van de Algemene Reserve per 1 januari 2022 is ruim voldoende om het gemiddelde risico te kunnen opvangen. De onbenutte belastingcapaciteit biedt nog ruimte om eventuele tekorten in de exploitatie te kunnen dekken.

Boven- en ondergrens Algemene Reserve

Grenzen	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023
Ondergrens	7.000.000	6.100.000	6.400.000
Bovengrens	10.800.000	9.000.000	9.000.000

Bedragen in €

Conclusie

De ondergrens van de Algemene Reserve is becijferd op € 6,4 miljoen. Dit is een stijging ten opzichte van vorig jaar. Dit wordt veroorzaakt doordat het risico in de Algemene Uitkering is toegenomen. Het risico binnen de grondexploitatie is afgenomen.

De Algemene Reserve bedraagt per 1 januari 2022 € 11.713.526. Dit ligt nog boven de bovengrens. De Algemene Reserve wordt nu vooral gebruikt om mogelijke structurele effecten van ingezet beleid op te vangen. De grootste risicofactor blijft de stand van zaken rond de grondexploitatie (zie hiervoor de paragraaf grondbeleid) en de Algemene Uitkering.

Kengetallen

In onderstaande tabel ziet u het verloop van de kengetallen. Deze geven een objectief beeld van de financiële positie van gemeente Duiven en zijn vergelijkbaar met andere gemeenten.

Verloop van de kengetallen	Jaarrekening 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
Netto schuldquote	8,3%	23,8%	43,7%	34,1%	30,8%	31,2%
Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	2,9%	9,6%	30,6%	20,8%	17,8%	17,7%
Solvabiliteitsratio	36,4%	25,9%	34,0%	35,1%	35,9%	35,7%
Structurele exploitatieruimte	4,1%	-1,1%	2,3%	2,5%	4,6%	0,5%
Grondexploitatie	9,9%	17,0%	8,5%	6,7%	5,1%	5,3%
Belastingcapaciteit	100,1%	108,5%	87,8%	90,0%	92,2%	94,3%

Beoordeling financiële positie

De netto schuldquote zegt iets over de financiële vermogenspositie van de gemeente. De schulden van de gemeente worden hier afgezet tegen de middelen die de gemeente heeft. Heeft een gemeente ruimte om te investeren of moet het juist voorzichtig zijn? Bij een score onder de 100% is er financiële ruimte, bij een score boven de 130% moet de gemeente voorzichtig zijn met haar financiën. Duiven scoort in 2023 met een verwachte netto schuldquote van 43,66% redelijk.

Bij netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen worden schulden die de gemeente heeft gecorrigeerd met gelden die zijn doorgeleend aan scholen, woningstichtingen of verenigingen. Dit zorgt voor een beter beeld van de financiële vermogenspositie van de gemeente dan de ongecorrigeerde netto schuldquote omdat de gemeente schulden op de balans heeft staan waar tegenover vorderingen staan op deze organisaties. Deze schulden hebben namelijk geen invloed op de beoordeling of de gemeente in staat is te investeren of dat ze juist moeten

oppassen. De verwachte netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen is voor gemeente Duiven 30,6% in 2023. Dit is een redelijke score.

De solvabiliteitsratio is het eigen vermogen ten opzichte van het totale vermogen van de gemeente. De verwachting voor gemeente Duiven is dat deze ratio uitkomt op 34,0% in 2023. Het streven is een solvabiliteitsratio te hebben van 35%.

De structurele exploitatieruimte geeft aan hoeveel ruimte er is in de jaarrekening tussen structurele uitgaven en structurele inkomsten van gemeenten. Dit getal zegt iets over of de gemeente in staat zal zijn aan haar verplichtingen te voldoen. Dit zal stijgen van 2,3% in 2023 naar 2,5% in 2024. In de jaren erna schommelt deze ratio om in 2026 op een plus van 0,5% uit te komen.

Het kengetal grondexploitatie geeft de verhouding weer tussen de bouwgronden in de balans en de totale baten van de gemeente Duiven. Hiermee wordt inzicht gegeven in de mate van afhankelijkheid in de baten omtrent de grondexploitatie. Deze ratio daalt in 2024 ten opzichte van 2023 met ongeveer 2%. In de opvolgende jaren neemt het percentage vervolgens nog verder af aangezien er diverse verkopen gepland staan.

De belastingcapaciteit is de verhouding tussen de belastingen die binnen de gemeente Duiven geheven worden over de begrotingsjaren ten opzichte van het landelijk gemiddelde aan woonlasten. Het landelijk gemiddelde betreft de situatie over 2022, ofwel het voorgaande begrotingsjaar. De belastingcapaciteit stijgt van 87,8% in 2023 naar 90,0% in 2024.

Paragraaf 3 Onderhoud Kapitaalgoederen

Het onderhoud van de kapitaalgoederen legt een beslag op een deel van de financiële middelen. Kapitaalgoederen zijn verdeeld naar de categorieën wegen, water en gebouwen. In deze paragraaf wordt ingegaan op het beleidskader, de beheerplannen en de financiële consequenties.

In de beleidsplannen legt de gemeenteraad de kaders vast voor de uitvoering van het onderhoud aan de kapitaalgoederen. Het niveau van het onderhoud en de kwaliteit van de kapitaalgoederen zijn bepalend voor het voorzieningenniveau en de jaarlijkse lasten. Met de vaststelling van de programmabegroting machtigt de raad het college van burgemeester en wethouders om de uitgaven ten laste van de betreffende onderhoudsvoorzieningen te doen.

Deze voorzieningen worden gevuld door een jaarlijkse storting vanuit de diverse taakvelden. De kosten van het onderhoud worden rechtstreeks ten laste van de voorziening gebracht.

Wegen

Beleidskader

Het beheren van de openbare ruimte is efficiënter wanneer we er integraal naar kijken. Daarom is besloten Integraal Beleid voor het beheer van de Openbare Ruimte (IBOR) op te stellen en geen nieuw beleid voor alleen de verhardingen. In het vierde kwartaal van 2022 is het Integrale Beleidsplan Openbare Ruimte voorgelegd aan de gemeenteraad. Dit beleid wordt daarna vertaald in beheerplannen. Naar verwachting wordt het integrale beheerplan in het najaar van 2023 door het college vastgesteld.

Uitvoering wegonderhoud

In het nieuwe IBOR beleid wordt kwaliteitsniveau B voorgesteld voor wegen en civiele kunstwerken. De wegininspectie wordt om het jaar uitgevoerd op alle verhardingen. De laatste wegininspectie is in 2021 uitgevoerd. Het daaruit gebleken noodzakelijke geprognostiseerde 'groot' onderhoud voor 2023 wordt getoetst op maatregel en voeren we dan ook uit. Het bij de inspectie geconstateerde klein onderhoud is in het inspectiejaar opgelost. Het bij Fixi/KCC gemelde klein onderhoud wordt zo snel mogelijk opgelost.

De inspectie en schouw van de kunstwerken gaat volgens een inspectieplan. Een houten brug wordt afwisselend om het jaar geschouwd of geïnspecteerd. Voor beton, staal en overige is dit 1 keer per 3 jaar. De inspectie of schouw van 2023 bepaalt het noodzakelijke onderhoud voor 2023, en dat voeren we dan ook uit. Voor de latere jaren wordt het onderhoud geprognostiseerd.

Kwaliteitsniveau verhardingen

In het nieuwe IBOR beleid wordt kwaliteitsniveau B voorgesteld voor verhardingen. Het kwaliteitsniveau van de verhardingen wordt getoetst aan de normen van CROW (Centrum voor Regelgeving en Onderzoek in de Grond-, Water- en Wegenbouw en de Verkeerstechneik). De kwaliteit van het asfalt was gedaald en aan de lage kant. Het is belangrijk asfalt op redelijk niveau te houden om kapitaalvernietiging te voorkomen. Het niveau van de elementen verharding was zelfs flink gedaald ten opzichte van de vorige inspectie. De verklaring hiervoor kan gevonden worden in het feit dat onderhoud aan verhardingen die aangelegd zijn in de groeikernenperiode nu stevig toeneemt. Na de laatste inspectie in 2021 zijn diverse onderhoudsmaatregelen uitgevoerd. Bij de volgende inspectie in 2023 zal dit naar verwachting een positieve invloed op het gemiddelde kwaliteitsniveau hebben. Wel een aandachtspunt zijn de gevolgen van aanhoudende droogte op asfalt wegen en fietspaden.

Van de civiele kunstwerken wordt per hoofdonderdeel de schade in beeld gebracht. Per schade wordt een herstel advies gegeven. Dit kan ook een renovatie of vervanging zijn als daar aanleiding toe is. Indien nodig volgt nader onderzoek. Het aangetroffen kwaliteitsniveau voldoet aan de verwachtingen.

Voorziening onderhoud wegen	2023	2024	2025	2026
Stand per 1 januari	9.201	10.079	11.194	12.319
Toevoeging aan de voorziening	1.409	1.427	1.449	1.471
Onttrekking aan de voorziening	531	312	324	363
Stand per 31 december	10.079	11.194	12.319	13.427

Bedragen x € 1.000

Riolering, gemalen en randvoorzieningen, water

Riolering, gemalen en randvoorzieningen

Beleidskader

De basis voor het onderhouden van het totale rioleringssysteem is te vinden in het Water Taken Plan WTP (voorheen Gemeentelijk Riolerings Plan GRP dat éénmaal in de vier tot zes jaar wordt geactualiseerd. In 2022 is het nieuwe watertakenplan vastgesteld. De bekostiging van het DPRA (Deltaplan Ruimtelijke Adaptatie) is deels opgenomen in het watertakenplan.

Er vindt samenwerking binnen de Liemerse gemeenten en Waterschap Rijn en IJssel plaats. Het samenwerken heeft een hoge prioriteit omdat het een besparing zal opleveren en het vanuit de regio en het bestuursakkoord water opgedragen is.

Uitvoering

De uitwerking van het onderhouden en vervangen van het totale riolerings- en watersysteem is te vinden in het Watertakenplan. De financiële consequenties ervan zijn verwerkt in de meerjarenbegroting waarbij de jaarlijkse lasten worden gedekt door een kostendekkende rioolheffing.

In 2023 gaan we circa 5 drukunits en IBA's renoveren. Daarnaast word er gewerkt aan de afstemming tussen gemalen van de gemeente en waterschap om stroomkosten te besparen. In samenwerking met de Liemerse gemeenten gaan we onderzoek uitvoeren naar het functioneren van rioolvoorzieningen en onderzoek uitvoeren naar het grondwatersysteem ter bestrijding van droogte en wateroverlast. Om de basis op orde te hebben gaan we een verbeterslag doorvoeren door ook alle duikers in te meten en in het beheersysteem op te nemen. Deze informatie is nodig om maatregelen tegen droogte en wateroverlast te kunnen uitwerken en de veiligheid te waarborgen.

Daarnaast is het DPRA vastgesteld in 2022. In 2023 zal er uitvoering worden gegeven aan de uitwerking van het uitvoeringsprogramma van het DPRA. De raad heeft in 2022 besloten om een extra impuls te geven door in te stemmen met de Duivense oplegger. Hierdoor word er extra aandacht besteedt aan het klimaat adaptief inrichten van de sterk versteende gebieden binnen de gemeente Duiven.

Vanuit het DPRA wordt er een planning opgesteld om te bepalen welke projecten opgepakt gaan worden om wateroverlast en droogte te bestrijden. De project 't Holland is al gestart en hier zal vanuit het DPRA een extra impuls aan worden gegeven. Ook zal er een impuls worden gegeven aan project Mondriaanplein. Met de buurt is al een initiatief gestart waarbij aangehaakt word zodat het ontmoetingsplein ook klimaat adaptief ingericht kan worden.

Voorziening Riolering artikel 44 lid 2 BBV	2023	2024	2025	2026
Stand per 1 januari	12.266	12.631	13.138	13.735
Toevoeging aan de voorziening	365	507	597	672
Onttrekking aan de voorziening	0	0	0	0
Stand per 31 december	12.631	13.138	13.735	14.407

Bedragen x € 1.000

Water

Beleidskader

De basis voor het onderhouden van het totale rioleringsstelsel is te vinden in het Water Taken Plan WTP (voorheen Gemeentelijk Riolerings Plan GRP) dat éénmaal in de vier tot zes jaar wordt geactualiseerd. In 2022 is het nieuwe watertakenplan vastgesteld. In het watertakenplan zijn een deel van de kosten voor DPRA opgenomen.

Uitvoering

In 2023 worden de beschoeiingen gerenoveerd en zal er gekeken worden naar nut en noodzaak van de diepwellpompen die het watersysteem op peil houden.

water	2023	2024	2025	2026
Voorcalculaties	121	142	118	115
Totaal	121	142	118	115

Bedragen x € 1.000

Onderhoud groen

Beleidskader

Met de vaststelling van IBOR in Q4 van 2022 zijn de beleidsuitgangspunten vastgesteld. Om deze beleidsuitgangspunten duiding te geven werken we in 2023 aan het integraal beheerplan. Naar verwachting wordt dit beheerplan tweede helft 2023 door het college vastgesteld.

Uitvoering

De onderhoudscontracten lopen in 2023 voor het vierde jaar door.

Het maaibestek (bermen en ruw gras) in eind 2022 aanbesteed en gaat het eerste jaar van onderhoud in.

Met het beschikbaar komen van de benodigde investering voor de autonome ontwikkelingen zoals benoemd in de Voorjaarsnota 2022 is, na de vaststelling van IBOR, een start gemaakt met groen- en boomrenovaties conform de bestaande beleidslijnen en de nieuwe beleidsinzichten binnen IBOR. Dit mede zoals bedoeld binnen de Bestemmingsreserve welke hiermee komt te vervallen. Tevens is een relatie met het beschikbaar komen van gelden uit het DPRA-plan. Hier wordt zo veel mogelijk werk-met-werk gemaakt.

onderhoud groen	2023	2024	2025	2026
Voorcalculaties	1.592	1.616	1.604	1.585
Totaal	1.592	1.616	1.604	1.585

Bedragen x € 1.000

Onderhoud gebouwen

Beleidskader

De uitvoering van het Groot-Onderhoud geschiedt op basis van het door de gemeenteraad vastgestelde Beleidsplan.

Beheerplan

Voor het planmatig Groot-onderhoud wordt onderscheid gemaakt in de volgende twee categorieën:

- Groot-onderhoud met een cyclus van 2-25 jaar: te dekken uit de Voorziening;
- Groot-onderhoud met een cyclus van > 25 jaar: kapitaliseren (rente en afschr.).

Uitgangspunt is dat de voorzieningen op peil gehouden worden met dotaties en een rentetoekenning (voor inflatie/prijsstijgingen). Met de onttrekkingen voor het gepland Groot-

Onderhoud wordt gezorgd dat het niveau van de voorziening over een periode van de (komende) 25 jaar niet onder de 0-grens komt. Jaarlijks worden de individuele onderhoudsplannen (MJOP) van de gebouwen voor de komende vier jaar geactualiseerd en de consequenties/mutaties hiervan verwerkt. De mutaties zijn samengevat het gevolg van:

- inmiddels uitgevoerd groot-onderhoud/renovatieonderhoud;
- wijzigingen van een onderhoudscomponent (b.v. materiaalkeuze);
- verwerking van schouw-/opnameresultaten;
- geplande onttrekking en gerealiseerde sloop van accommodaties;
- wijziging in onderhoudsverantwoordelijkheid (eigenaar-verhuurder/huurder-gebruiker).

Mutaties leiden veelal tot een gewijzigde dotatie in de Voorziening GOG en zijn als zodanig verwerkt in de voorcalculaties. Bij de actualisatie van de MJOP's blijkt dat met de voorgestelde dotaties en geplande onderhoudsactiviteiten het niveau van de drie Voorzieningen GOG voor de komende periode van 25 jaar niet onder de 0-grens daalt.

Jaarlijks worden de MJOP's geactualiseerd op basis van:

- Uitgevoerd onderhoud en geplande onttrekkingen,
- Wijzigingen in de onderhoudscomponenten (materiaalkeuzes)
- Verwerking van opname-/schouwresultaten,
- Verkoop, Privatisering en/of sloop van een accommodatie,
- Wijziging in onderhoudsverantwoordelijkheid (eigenaar-verhuurder/huurder-gebruiker)

De MJOP's worden omgezet in een gewijzigde programma O-prognose en worden op basis van een uitgebreide gebouwopnames volledig geactualiseerd.

Uitvoering

Onderwijsaccommodaties:

In het kader van het door de gemeenteraad vastgestelde Integraal Huisvestingsplan Basisonderwijs (IHP) zijn in samenwerking met de schoolbesturen de volgende (bouw-) plannen in voorbereiding:

Nieuwbouw IKC Remigius:

verwachte bouwstart Mei 2023 / ingebruikname schooljaar 2024/2025

Nieuwbouw Wiekslag-Wereldwijzer

verwachte bouwstart Mei 2023 / ingebruikname schooljaar 2024/2025

Huisvestingplan IKC Bernadette (leerplein)

Uitvoering naar verwachting gereed in Q1-2023

Klimaatverbetering Frisse Scholen klasse B en Duurzaamheidsmaatregelen

- 4 scholen Stichting Innerwaard (IKC's Joannes, Bernadette, Kameleon en Groene Ring-Zuid)
- 1 school LiemersNovum (IKC Het Veer)

Uitvoeringsprogramma GOG 2021-2024

De 4-jaarlijkse planning (2022-2025) Groot-Onderhoud-Gebouwen is onlangs op basis van de MJOP's en schouw-/opname-inspecties geactualiseerd en wordt in een Uitvoeringsplan ter vaststelling voorgelegd. Het uitvoeringsjaar 2023 heeft een Definitief karakter. De jaarschijven 2024-2026 hebben nog een meer voorlopig karakter.

Op basis van het Beleidsplan GOG wordt een deel van de uitvoeringscomponenten gedekt uit de desbetreffende Voorziening en een ander deel geactiveerd en de kapitaallasten opgevoerd.

Op basis van deze planning worden aan diverse panden het geplande Groot-Onderhoud uitgevoerd.

Voorziening Groot onderhoud algemene accommodaties	2023	2024	2025	2026
Stand per 1 januari			671	762
Toevoeging aan de voorziening	95	97	98	100
Onttrekking aan de voorziening	4	38	4	6
Stand per 31 december	563	671	762	858

Voorziening Groot onderhoud sportaccommodaties	2023	2024	2025	2026
Stand per 1 januari		1.327	1.458	1.469
Toevoeging aan de voorziening	162	164	167	170
Onttrekking aan de voorziening	35	21	0	5
Stand per 31 december		1.458	1.469	1.491

Voorziening Groot onderhoud culturele accommodaties	2023	2024	2025	2026
Stand per 1 januari		663	740	821
Toevoeging aan de voorziening	80	82	83	85
Onttrekking aan de voorziening	6	8	3	6
Stand per 31 december		740	821	904

Paragraaf 4 Financiering

Inleiding

Het streven is naar de optimale financiering van de inkomsten en uitgaven van de gemeente Duiven op korte en lange termijn. Om deze treasuryfunctie goed uit te voeren, kijken we naar de meerjarige liquiditeitsontwikkeling van de gemeente en de renteontwikkelingen op de geld- en kapitaalmarkt in Nederland. De treasuryfunctie wordt uitgevoerd binnen de normen van de Wet FIDO (Wet Financiering Decentrale Overheden), de Wet HOF (Wet Houdbare Overheidsfinanciën) en het treasurystatuut van de gemeente Duiven vastgesteld in 2016.

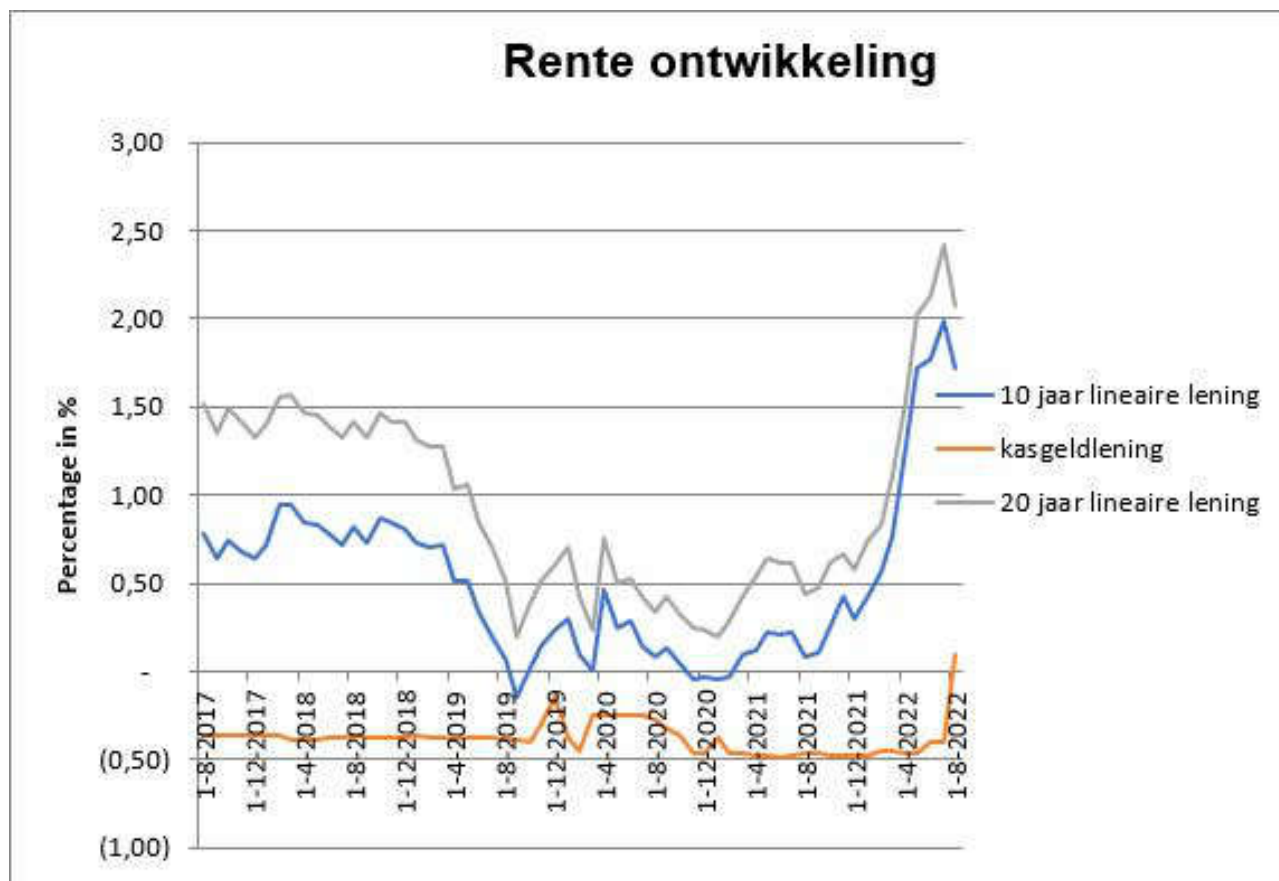
Doelstellingen

Bij de begroting wordt afgewogen welke investeringen er op korte en lange termijn moeten plaatsvinden. Het is vervolgens onze taak om deze investeringen conform de kaders te financieren. We beperken ons tot de publieke taak en hanteren hierbij de volgende doelstellingen:

- Er is voldoende financiering op de korte en lange termijn; zodoende is er altijd geld om aan onze betaalverplichting te voldoen.
- De risico's die aan financiële transacties verbonden zijn worden beheerst en beperkt; het betreft het renterisico, het koersrisico en het debiteuren-/crediteurenrisico.
- De rentekosten van de leningen worden zoveel mogelijk beperkt.
- De interne verwerkingskosten en externe kosten bij het beheren van de geldstromen en financiële posities worden zoveel mogelijk beperkt.

Rentevisie

De ECB zal het monetaire beleid naar verwachting verder verruimen. De lange en korte rentetarieven blijven daardoor op zeer lage niveaus.

Renterisico's

De specifieke risico's die samenhangen met de uitvoering van de treasuryfunctie bestaan voornamelijk uit renterisico's, die worden getoetst aan twee normen. Dit zijn:

- De kasgeldlimiet. Deze geeft het maximale bedrag aan dat een gemeente aan vlottende financieringsmiddelen (looptijd korter dan een jaar) mag opnemen.
- De renterisiconorm. Hiermee wordt het renterisico op de vaste schuld in beeld gebracht (looptijd vanaf een jaar).

Kasgeldlimiet

De kasgeldlimiet stelt een bovengrens aan de toegestane omvang van de kortlopende schuld (looptijd korter dan een jaar). Reden hiervoor is dat een korte schuldpositie een potentieel renterisico in zich bergt, omdat rentestijgingen direct doorwerken in de rentelasten. Het is dan ook van belang dat de grote fluctuaties van de rentelasten op de korte financiering gedurende het begrotingsjaar beheerst worden. Hiervoor is een goede liquiditeitsprognose voor de korte en lange termijn noodzakelijk. Voor structurele liquiditeitstekorten is financiering met geldleningen met een looptijd langer dan een jaar de aangewezen oplossing. De kasgeldlimiet wordt berekend als een percentage van de jaarbegroting (8,5%) en geldt voor het gehele begrotingsjaar.

Berekening kasgeldlimiet

	2023	2024	2025	2026
Omvang begroting (x € 1.000)	72.100	70.495	71.809	70.297
Toegestane kasgeldlimiet in %	8,5	8,5	8,5	8,5
Toegestane kasgeldlimiet in € 1.000	6.128	5.992	6.103	5.975

De berekende kasgeldlimiet wordt periodiek getoetst aan de werkelijke omvang van het kasgeld. Op basis van de liquiditeitsprognoses wordt bepaald of er kort of lang geld aangetrokken moet worden voor een bepaalde looptijd, rekening houdend met de kasgeldlimiet en de renterisiconorm. Voor de gemeente Duiven betekent dit dat er gemiddeld in 2023 in een kwartaal voor € 6.128.000 geleend mag worden met kort geld. Kort geld is geld geleend voor een periode van een jaar of korter. Het is financieel gunstiger om zoveel mogelijk van kortgeld gebruik te maken.

Renterisiconorm

Bij de renterisiconorm gaat het om het beperken van de gevolgen van een stijgende kapitaalmarktrente voor de rentelasten. Aanpassing van de rentepercentages doet zich voor bij herfinancieren en renteherziening. Dit gebeurt door het aanbrengen van spreiding in de looptijden van de leningen. Hiermee wordt voorkomen dat een groot deel van de leningen tegelijkertijd opnieuw moet worden afgesloten, met het risico van snel oplopende rentelasten. De renterisiconorm wordt ook berekend door een percentage van 20 te nemen van de jaarbegroting.

Berekening renterisiconorm

	2023	2024	2025	2026
Omvang begroting (x € 1.000)	72.100	70.495	71.809	70.297
Renterisiconorm in %	20	20	20	20
Renterisiconorm in € 1.000	14.420	14.099	14.361	14.059

Uit dit overzicht blijkt dat wij in 2023 tot € 14.420.000 opnieuw aan leningen mogen afsluiten zonder de renterisiconorm te passeren. De liquiditeitsprognose 2023-2026 geeft aan dat de gemeente Duiven in de jaren 2023 tot en met 2026 een bedrag aangetrokken moet worden van € 10.000.000. Dit bedrag valt ruim binnen de renterisiconorm.

Wet Schatkistbankieren

Medio december 2013 heeft de Eerste Kamer de Wet Schatkistbankieren aangenomen. De wet verplicht decentrale overheden om overtollige geldmiddelen onder te brengen in 's Rijks schatkist. Vanaf 1-7-2021 is het drempelbedrag verhoogd naar 2% van de begroting, met een minimumbedrag van € 1 miljoen. Voorheen was het 0,75% van de begroting met een minimum bedrag van € 250.000. Voor Duiven gaat het om een drempelbedrag van ruim € 1,44 miljoen voor 2023. 2% van € 72.100.000

Renteschema 2023

a.	De externe rentelasten over de korte en lange financiering		370.354
b.	De externe rente baten van hypotheekleningen		-75.000
	Saldo rentelasten en rentebaten		295.354
c1.	Rente die aan de grondexploitatie moet worden doorberekend	-164.396	
c2.	De rente van projectfinanciering die aan het betreffende taakveld moet worden toegerekend (Voorgezet onderwijs Candea)	-561.668	
c3.	De rentebaat van doorverstrekte leningen indien daar een specifieke lening voor is aangetrokken (projectfinanciering), die aan het betreffende taakveld moet worden toegerekend	0	
	Saldo		-430.710
d1.	Rente over eigen vermogen		0
d2.	Rente over voorzieningen		260.495
	Totaal geraamde aan taakvelden toe te rekenen rente		-170.215
e.	De aan taakvelden toegerekende rente (rente omslag 0,00%)		0
f.	Rente resultaat		-170.215

Het negatieve bedrag geeft aan dat het een voordeel is als resultaat op de rente 2023.

Kredietrisico

Garantiestellingen

Naast bovengenoemd renterisico wordt door onze gemeente ook kredietrisico gelopen op de door ons uitgeleende gelden en de door ons aan plaatselijke verenigingen en instellingen in het kader van onze publieke taak gegarandeerde geldleningen. Het kredietrisico betreft het risico dat de leningen niet worden terugbetaald. In totaal hebben wij aan leningen gegarandeerd met een schuldrest per 1 januari 2022 van € 12.778.294. Voor € 24.831.000 is gegarandeerd aan de Woonstichting Vivare, Stichting Vestia en de Woonzorg Nederland. Hier kan de gemeente Duiven voor maximaal 50% aangesproken worden omdat deze via het Waarborgfonds Sociale Woningbouw lopen. Voor het restant van € 362.794 staat de gemeente Duiven garant voor leningen aan sport en culturele verenigingen in Duiven.

Verstreckte leningen

De gemeente Duiven loopt risico op de verstreckte geldleningen. Op 1 januari 2022 was het saldo van de verstreckte hypotheke aan ambtenaren € 3.333.444 Het saldo van de lening aan de Kredietbank Leeuwarden bedraagt per 1-1-2022 € 350.000 en de verstreckte lening voor starters op de woningmarkt aan het Stimuleringsfonds Volkshuisvesting € 345.256. Daarnaast heeft er een kapitaalverstrecking plaatsgevonden van € 670.870 aan Alliander.

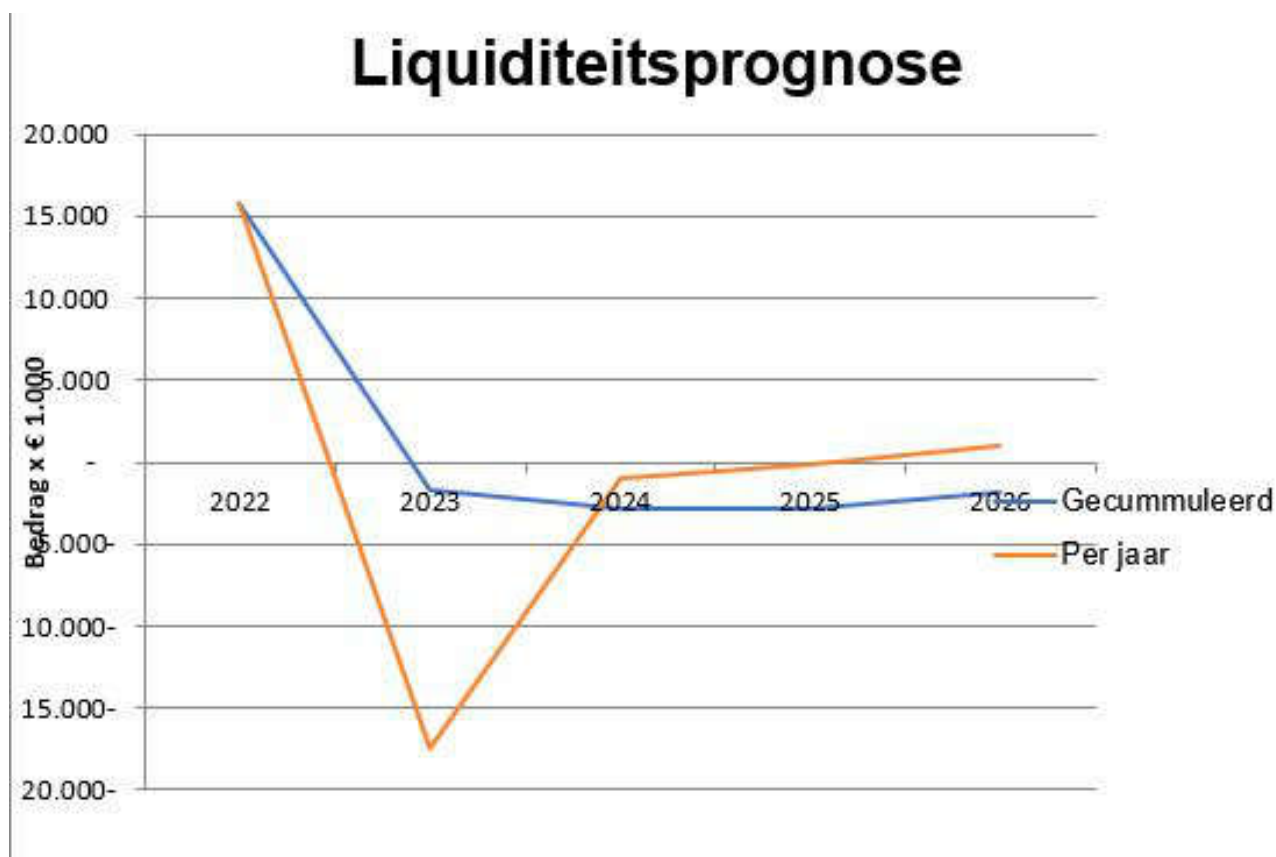
Interne financiering

Per 1-1-2022 is het totaal aan reserves en voorzieningen ruim 69 miljoen. Dit is inclusief het saldo van 2021 van € 7.693.152 Alleen aan de voorzieningen GOG en Raweb wordt nog 2% rente toegerekend. Voor 2022 gaat er om een totaal bedrag aan rente van € 260.495.

Liquiditeit

Om te komen tot een goede en effectieve financiering voor de gemeente Duiven voor de korte en lange termijn is een goede en volledige liquiditeitsprognose noodzakelijk. Daarvoor moet rekening worden gehouden met: beginstanden banken, inkomsten en uitgaven grondexploitatie, aflossingen van geldleningen, planning investeringen en de inkomsten en uitgaven uit de reserves en voorzieningen. Hieronder staat de liquiditeitsprognose voor de komende periode 2022-2026 weergegeven.

Cumulatieve liquiditeitsprognose

	2022	2023	2024	2025	2026
Totaal	15.761	-17.514	-1.013	-106	1.027
Saldo voorgaand jaar		15.761	-1.753	-2.766	-2.872
Cumulatief te verwachten overschot aan financierings middelen:	15.561	-1.753	-2.766	-2.872	-1.845

Bedragen in € 1.000

Zoals de tabel al aangeeft, is er in 2023/2024 extra behoefte aan financieringsmiddelen.

Debiteuren-/crediteurenbeheer

Onze organisatie is erop gericht dat vorderingen tijdig, dus uiterlijk op de vervaldatum, worden geïnd. Wanneer dit niet wordt gerealiseerd, worden kort na de vervaldatum volgens een vaste procedure de nodige invorderingsmaatregelen genomen. Zogenaamde dubieuze debiteuren worden op basis van een kosten/baten-analyse en op juridische haalbaarheid beoordeeld waarna óf invordering via de gerechtsdeurwaarder plaatsvindt óf de vordering oninbaar wordt verklaard.

Paragraaf 5 Bedrijfsvoering

Inleiding

De gemeente levert een scala aan producten. Om de levering van deze producten te garanderen, hebben we ons werk op een bepaalde wijze georganiseerd; de bedrijfsvoering. De bedrijfsvoering heeft betrekking op de totale gemeentelijke organisatie: zowel de 'ambtelijke' als de 'bestuurlijke'. Onder bedrijfsvoering rekenen we de inzet van (productie-)middelen en de toepassing van processen bij de totstandkoming van producten.

De bedrijfsvoering is met ingang van 2018 ondergebracht in de werkorganisatie 1Stroom (een ambtelijk samenwerkingsverband van de gemeenten Duiven en Westervoort). De

bedrijfsvoeringsaspecten inzake ICT en Inkoop zijn ondergebracht in Samenwerking de Liemers (een ambtelijk samenwerkingsverband van de gemeenten Duiven, Westervoort en Zevenaar).

Financiën, doelmatigheid, doeltreffendheid en rechtmatigheid

De interne regels met betrekking tot de financiële beheersing van de organisatie met de daarbij behorende verantwoordelijkheden en bevoegdheden zijn neergelegd in de verordeningen ex artikel 212, 213 en 213a van de Gemeentewet. De relevante instrumentaria behorende bij de planning en control zijn hierop afgestemd. Vanaf het boekjaar 2023 dient het college een rechtmatigheidsverantwoording op te stellen. Het college legt met dit nieuwe instrument verantwoording af aan de Raad inzake naleving van wet- en regelgeving. De accountant geeft een oordeel over de getrouwheid van de jaarrekening. Daarmee geeft hij ook een oordeel over de getrouwheid van de rechtmatigheidsverklaring van het college. Hij doet dus ook onderzoek waar het college deze rechtmatigheidsverantwoording op heeft gebaseerd.

Informatiebeleid

Informatievoorziening

Technische vernieuwingen blijven een aanjager van maatschappelijke ontwikkelingen. Dat zien we nadrukkelijk op het gebied van informatieverwerking. Wij positioneren ons als een slimme volger op dit terrein: we proberen op ons niveau kansen aan te pakken, vooral gericht op dienstverlening, initiatieven uit de lokale samenleving en bedrijfsvoering. Centraal staan bedrijfscontinuïteit van bestaande ICT- en informatievoorzieningen en het toepassen van wettelijke regels en het uitvoeren van afspraken ("samen organiseren") die via de VNG zijn gemaakt. De Liemerse I-visie/-strategie zal herijkt en geactualiseerd worden.

E-depot

Voor de gemeenten Zevenaar, Doesburg, Duiven en Westervoort en de gemeenschappelijke regelingen 1Stroom en Samenwerking De Liemers is het Streekarchivariaat De Liemers en Doesburg (SALD) de aangewezen archiefbewaarplaats in de zin van de Archiefwet. Blijvend te bewaren archiefbescheiden dienen na de overbrengingstermijn van 20 jaar (wordt 10 jaar) overgebracht te worden naar SALD. Tot op heden zijn alleen papieren archiefbescheiden overgebracht naar SALD die berusten in de archiefdepots. Het bewaren en toegankelijk houden van de digitale informatie krijgt meer nadruk in onze dagelijkse werkzaamheden. Een volgende stap in het digitaal archiefbeheer is de ontwikkeling onder de noemer "e-depot". Een e-depot is een wettelijk verplichte voorziening met functionaliteit voor de opslag en het beheer van de digitale archieven die voor blijvende bewaring in aanmerking komen. We zoeken aansluiting bij projecten op dit gebied in de regio.

Wet Open Overheid

De Wet open overheid (Woo) is de opvolger van de Wet openbaarheid van bestuur (Wob). De wet is bedoeld om overheden meer transparant te maken en deze wet moet er voor zorgen dat overheidsinformatie beter vindbaar, uitwisselbaar, eenvoudig te ontsluiten en goed te archiveren is. De wet is in mei 2022 in werking getreden. Het grote verschil tussen de Wob en de Woo betreft de verplichte actieve openbaarmaking van overheidsinformatie in 11 informatiecategorieën. Naar verwachting zullen we in 2023 de eerste informatiecategorieën actief openbaar moeten maken via het landelijke platform PLOOI. Het ministerie van BZK stelt incidentele en structurele middelen beschikbaar. Het is thans onduidelijk of die middelen voldoende zijn. We stellen een actieplan op als basis voor een meerjarig implementatietraject van de Woo in onze organisatie.

Datagedreven werken

Data en monitoring helpt gemeenten om uit een stortvloed aan data de juiste informatie te filteren, en daarmee hun prestaties te verbeteren. Dat stelt ons dan in staat om beter beleid te ontwikkelen, dat beleid beter uit te voeren of het gevoerde beleid beter te verantwoorden. Op dit moment wordt er op diverse beleidsterreinen in onze organisatie geëxperimenteerd met datagedreven werken. Bijvoorbeeld door het maken van zogenaamde dashboards.

Om de organisatie stapsgewijs te laten groeien in volwassenheid en een meer datagedreven organisatie te worden zullen we een strategische aanpak op datagedreven werken opstellen.

Informatiebeveiliging en Privacybescherming

De gemeente beschikt over veel waardevolle, vertrouwelijke en privacygevoelige gegevens. Het is belangrijk dat we deze gegevens goed beschermen. Onze bedrijfsvoering en dienstverlening is voor een zeer belangrijk deel afhankelijk van de beschikbaarheid van onze ICT-systemen en ICT-infrastructuur.

Voor het bepalen van de prioritering van de maatregelen hanteren we het Dreigingsbeeld Informatiebeveiliging van de Nederlandse Gemeenten, het Cybersecuritybeeld Nederland van het Nationaal Cyber Security Centrum (NCSC) en de aanbevelingen naar aanleiding van de cyberaanvallen op de gemeenten Lochem, Hof van Twente en recent Buren. In de brief van de VNG-Cyberalert zijn de belangrijkste basismaatregelen ook genoemd.

Cybercrime is een internationaal probleem. Dit vraagstuk kunnen we dus niet op lokaal niveau oplossen. Waar we wel voortdurend aan werken, is het organiseren en verbeteren van de basismaatregelen om een cyberaanval tegen te gaan en de mogelijke effecten van een cyberaanval te verminderen. Het is belangrijk om een goede combinatie te realiseren tussen preventie, detectie en respons.

Maatregelen (zowel technisch als organisatorisch) voor wat betreft de onderwerpen informatiebeveiliging en privacy zullen zich met name concentreren op de volgende onderwerpen:

- **Monitoring en response:** Het systeem voor monitoring en response wordt verder uitgebreid met SIEM/SOC, zodat de focus op detectie en actieve preventie van incidenten versterkt wordt. De invoering hiervan heeft vertraging opgelopen omdat de samenwerking van de VNG en KPN is beëindigd. Een collectieve opvolging wordt pas begin 2023 verwacht.
- **Netwerksegmentering:** Het netwerk wordt in meerdere zones verdeeld die apart beveiligd zijn om de gevolgen voor een aanval te beperken.
- **Bewustwording (Awareness):** Digitale veiligheid raakt ons allemaal. Daarom is het belangrijk dat zowel de bestuurders als de medewerkers structureel en periodiek geïnformeerd worden over de mogelijke risico's over informatiebeveiliging en privacy.
- **Oefenen:** Onze organisatie moet voorbereid zijn op digitale incidenten en -crises. Deze reiken vaak verder dan alleen de gemeentelijke bedrijfsvoering. Oefenen is daarom belangrijk, zodat onze organisatie in voorkomende gevallen veerkrachtig en daadkrachtig kan optreden in samenwerking met de ketenpartners.
- **Verwerkingsregister:** Met de introductie van de I-navigator wordt het verwerkingsregister verder geactualiseerd en wordt het eenvoudiger om nieuwe verwerkingen op te nemen in het register.
- **Verbetering rapportage informatiebeveiliging en privacy.** De verdere invoering van het ISMS (Information Security Management System) zal een belangrijke bijdrage leveren aan de procesgerichte benadering van informatiebeveiliging en privacybescherming. Dit systeem zorgt tegelijkertijd voor de belangrijke bewijsvoerings- en verantwoordingsinformatie, die gebruikt kan worden voor de rapportage aan de directie, college en de gemeenteraad.

Paragraaf 6 Verbonden partijen

Inleiding

Verbonden partijen zijn gemeenschappelijke regelingen, stichtingen, verenigingen en vennootschappen waarin de gemeente Duiven een bestuurlijk en financieel belang heeft.

Bestuurlijk belang

Betreft zeggenschap, hetzij uit hoofde van vertegenwoordiging in het bestuur hetzij uit hoofde van stemrecht.

Financieel belang

Betreft een aan de verbonden partij ter beschikking gesteld bedrag dat niet verhaalbaar is als de verbonden partij failliet gaat onderscheidelijk het bedrag waarvoor aansprakelijkheid bestaat indien

de verbonden partij haar verplichtingen niet nakomt. Bij deelname in een vennootschap betreft het financiële belang het bezit van aandelen en het ontvangen van bijbehorend dividend.

De gemeente Duiven maakt binnen de verbonden partijen onderscheid tussen gemeenschappelijke regelingen en deelnemingen. De gemeenschappelijke regelingen bestaan uit publieke partijen die samenwerken, vaak op basis van de Wet gemeenschappelijke regelingen (Wgr) of Wgr-plus. In het algemeen geldt dat voor een gemeenschappelijke regeling wordt gekozen als een gemeente het voorgestane beleid niet zelf wenst uit te voeren, maar in samenwerking met andere gemeenten of instellingen. Bij deelnemingen heeft de gemeente een pakket van aandelen van een vennootschap in bezit. De deelname in het aandelenkapitaal vloeit vaak voort uit de van oudsher aanwezige maatschappelijke belangen, die door de vennootschappen werden of worden nagestreefd.

In onderstaand overzicht wordt een overzicht van de verbonden partijen voor de gemeente Duiven weergegeven, inclusief het financiële belang betreffende de jaarrekening 2021, de begroting 2022 en de begroting 2023. Dit geeft inzicht in de risico's die de gemeente Duiven loopt door de betrokkenheid aan de verbonden partij. Vervolgens wordt elke verbonden partij nader toegelicht. Inhoudelijke beleidsinformatie over de verbonden partijen is opgenomen in de relevante programma's.

Verbonden partij	Rekening 2021	Begroting 2022	Begroting 2023
<i>Gemeenschappelijke regelingen</i>			
Samenwerking De Liemers (SDL)	€ 3.071.569	€ 3.070.237	€ 3.237.113
Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland Midden (VGGM)	€ 1.609.370	€ 1.710.597	€ 2.001.426
Gemeenschappelijke Regeling Huisvesting Voortgezet Onderwijs in de Liemers (GRHVOL)	€ 801.958	€ 1.140.494	€ 1.140.494??
Streekarchivariaat de Liemers en Doesburg (SALD)	€ 49.222	€ 55.636	€ 56.453
Omgevingsdienst Regio Arnhem (ODRA)	€ 258.500	€ 397.000	€ 390.000
Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen	€ 68.589	€ 174.189	€ 204.151
Euregio Rijn-Waal	€ 6.550	€ 6.700	€ 6.700
Bedrijfsvoeringsorganisatie Doelgroepenvervoer Regio Arnhem Nijmegen	€ 449.439	€ 587.675	€ 659.162
1Stroom	€ 15.734.584	€ 17.152.356	€ 17.492.652
Modulaire Gemeenschappelijke Regeling Centraal Gelderland	€ 2.190.382	€ 2.266.189	€ 2.198.561
<i>Deelnemingen (dividend)</i>			
N.V. Bank Nederlandse Gemeenten (BNG)	€ 8.003	€ 8.000	€ 8.000
Alliander N.V.	€ 112.190	€ 100.000	€ 100.000
Vitens N.V.	€ 0	€ 0	€ 0

Gemeenschappelijke regelingen

Samenwerking De Liemers (Programma 1)

Partijen	De gemeenten Duiven, Westervoort en Zevenaar.
Bestuurlijk belang	Het Algemeen Bestuur van de gemeenschappelijke regeling bestaat uit de colleges van de drie deelnemende gemeenten. Elke gemeente heeft in het bestuur een stem.

Financieel belang	Op basis van de afgesproken verdeelsleutels worden de kosten van de samenwerkingsorganisatie aan de drie gemeenten doorbelast. Voor de gemeente Duiven is de bijdrage voor het jaar 2023 vastgesteld op een bedrag van € 3.237.113
Omvang eigen vermogen ultimo 2022	€ 182.070
Omvang eigen vermogen ultimo 2023	€ 132.070
Omvang vreemd vermogen ultimo 2022	€ 5.252.382
Omvang vreemd vermogen ultimo 2023	€ 5.710.475
Resultaat 2023	€ 0
Ontwikkelingen	Niet van toepassing
Risico's	De exploitatielasten incl. eventueel niet begrote kosten worden volledig door de drie deelnemende gemeenten gedragen. Er wordt jaarlijks een begroting opgesteld die via twee tussenrapportages wordt gemonitord. Afwijkingen ten opzichte van de begroting worden dan voorgelegd aan het bestuur en aan het bestuur van de deelnemende gemeenten.

Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland-Midden (Alle programma's, zie programma 1)

Partijen	De gemeenten Arnhem, Barneveld, Doesburg, Duiven, Ede, Lingewaard, Nijkerk, Overbetuwe, Renkum, Rheden, Rozendaal, Scherpenzeel, Wageningen, Westervoort en Zevenaar.
Bestuurlijk belang	VGGM kent een dagelijks en een algemeen bestuur. Elke gemeente heeft in het algemeen bestuur een stem. De gemeente Duiven levert twee van de 30 leden van het Algemeen Bestuur.
Financieel belang	De bijdrage van de gemeente Duiven bestaat voor een deel uit de brandweer/bevolkingszorg en een deel voor publieke gezondheid (GGD, Rijksvaccinatieprogramma en zorg 0-4 jarigen). Voor 2023 is de bijdrage voor brandweer en bevolkingszorg € 1.193.853 en € 24.314= € 1.218.167. De bijdrage voor publieke gezondheid bedraagt € 783.259. Dat bedrag is als volgt opgebouwd: € 435.647 voor de GGD, € 292.380 voor de Jeugdgezondheidszorg en € 55.232 voor het Rijksvaccinatieprogramma.
Omvang eigen vermogen ultimo 2022	€ 6.822.000
Omvang eigen vermogen ultimo 2023	€ 6.255.000
Omvang vreemd vermogen ultimo 2022	€ 48.910.000
Omvang vreemd vermogen ultimo 2023	€ 46.753.000
Resultaat 2023	€ 0

Ontwikkelingen	Op 20 januari 2021 heeft het Algemeen Bestuur de verdeelsleutel GF-OOV sub cluster brandweer als gezamenlijke oplossingsrichting gekozen (GF=Gemeentefonds, OOV=Openbare Orde en Veiligheid). De consequentie van een eventuele aanpassing van de verdeelsleutels is dat dit voor de ene gemeente tot een financieel voordeel kan leiden en voor een andere gemeente tot een nadeel. Het Algemeen Bestuur heeft gekozen voor een overgangsmodeel waarin de gemeente in drie jaar toegroeien naar de nieuwe bijdrage.
Risico's	De hiervoor beschreven ontwikkeling vormt een risico. Er is een regionaal controllersoverleg actief dat regelmatig overlegt met de VGGM over de financiële positie.

Gemeenschappelijke Regeling Huisvesting Voortgezet Onderwijs in de Liemers (Programma 2)

Partijen	De gemeenten Duiven, Montferland en Zevenaar.
Bestuurlijk belang	De gemeente Duiven levert een van de drie leden van het Algemeen Bestuur.
Financieel belang	De bijdrage van de gemeente Duiven is voor het jaar 2023 € XXXXXXXX. Dit bedrag is bepaald op basis van het aantal leerlingen van de scholen voor voortgezet onderwijs in De Liemers.
Omvang eigen vermogen ultimo 2022	Niet van toepassing
Omvang eigen vermogen ultimo 2023	Niet van toepassing
Omvang vreemd vermogen ultimo 2022	Niet van toepassing
Omvang vreemd vermogen ultimo 2023	Niet van toepassing
Resultaat 2023	Niet van toepassing
Ontwikkelingen	In 2023 wordt extra een eenmalige bijdrage geraamd om het tekort van de egaliseringsreservebijdrage op te heffen. ??????
Risico's	De GRHVOL heeft geen rechtspersoonlijkheid en neemt geen eigen besluiten. Financiële risico's zijn hierdoor nihil. De gemeentelijke bijdrage kan wel jaarlijks verschillen, aangezien het aantal leerlingen wijzigt.

Streekarchivariaat de Liemers en Doesburg (Programma 2)

Partijen	De gemeenten Duiven, Doesburg, Westervoort en Zevenaar. Daarnaast zijn de RID en RSD ook betrokken bij het Streekarchivariaat.
Bestuurlijk belang	Het Streekarchivariaat heeft een Dagelijks Bestuur en een Algemeen Bestuur. De gemeente Duiven levert een van de vier leden van het Algemeen Bestuur.
Financieel belang	De financiële bijdrage voor Duiven 2023 bedraagt € 56.453. Deze bijdrage wordt bepaald op basis van het inwonersaantal en het aantal werkuren.
Omvang eigen vermogen ultimo 2022	€ 794
Omvang eigen vermogen ultimo 2023	€ 0
Omvang vreemd vermogen ultimo 2022	€ 49.189

Omvang vreemd vermogen ultimo 2023	€ 48.143
Resultaat 2023	€ 0
Ontwikkelingen	Streven is om meer aandacht te besteden aan de primaire taken. Ook zal de voorbereiding voor het opzetten van een e-depot de aandacht krijgen.
Risico's	Eventuele tekorten worden verhaald op de deelnemende gemeenten. De financiële omvang van de regeling is echter relatief klein en het risico wordt op nihil geschat.

Omgevingsdienst Regio Arnhem (Programma 3)

Partijen	De Provincie Gelderland en 10 gemeenten.
Bestuurlijk belang	De wethouder is lid van het Dagelijks Bestuur en het Algemeen Bestuur.
Financieel belang	De bijdrage is € 392.000 en deze is gebaseerd op het werkpakket/ werkprogramma dat aan de ODRA is overgedragen.
Omvang eigen vermogen ultimo 2022	€ 1.185.000
Omvang eigen vermogen ultimo 2023	€ 1.116.000
Omvang vreemd vermogen ultimo 2022	€ 4.212.000
Omvang vreemd vermogen ultimo 2023	€ 4.183.000
Resultaat 2023	€ 64.000
Ontwikkelingen	Er is veel in beweging in het werkveld van ODRA. De planning is dat vanaf 1 januari 2023 de omgevingswet en de Wet Kwaliteitsborging in werking treden en daarnaast vinden veranderingen plaats in de bevoegdheid voor bodemtaken.
Risico's	De bovengenoemde ontwikkelingen brengt een aantal financiële onzekerheden met zich mee, die op dit moment nog moeilijk zijn te kwantificeren.

Groene Metropoolregio Arnhem- Nijmegen (Programma 3)

Partijen	De deelnemende gemeenten zijn Arnhem, Beuningen, Berg en Dal, Doesburg, Druten, Duiven, Heumen, Lingewaard, Montferland, Mook en Middelaar, Nijmegen, Overbetuwe, Renkum, Rheden, Rozendaal, Westervoort, Wijchen en Zevenaar.
Bestuurlijk belang	De gemeente Duiven levert een van de 18 leden van het Algemeen Bestuur.
Financieel belang	De bijdrage is gebaseerd op het inwoneraantal van 24.944. De inwonerbijdrage bestaat uit 3 componenten: bijdrage regiobureau 24.944 à € 2,57 per inwoner) = € 64.206 bijdrage The Economic Board 24.944 à € 0,50 per inwoner) = € 12.472 bijdrage voor de vijf opgaven verbonden regio, productieve regio, circulaire regio, ontspannen regio en groene groei regio 24.944 à € 5,10 per inwoner) = € 127.473

Omvang eigen vermogen ultimo 2022	€ 100.000
Omvang eigen vermogen ultimo 2023	€ 100.000
Omvang vreemd vermogen ultimo 2022	€ 1.740.855
Omvang vreemd vermogen ultimo 2023	€ 1.762.930
Resultaat 2023	€ 0
Ontwikkelingen	De bijdrage die we in 2023-2025 nodig hebben voor de realisatie van de opgaven, is hoger dan in 2022. Dit heeft verschillende redenen. We hebben in 2021 en 2022 geïnvesteerd in het formuleren van ambities en maken van plannen, zeker bij relatief nieuwe opgaven zoals Ontspannen regio. Nu onze inzet steeds concreter wordt en we overgaan tot het organiseren van de uitvoering, vraagt dat meer middelen. Daarnaast zijn er speerpunten die we intensiever willen oppakken, zoals de gebiedsgerichte corridors bij Verbonden regio. En we hebben als regio ook nieuwe ambities en taken die we oppakken. Zoals bijvoorbeeld logistiek en het contractbeheer voor data over verkeersveiligheid. Voor de Circulaire regio wordt de verhoging van de inwonersbijdrage voor een groot deel verklaard door een andere reden. In 2022 zijn de projectkosten voor de inkoop van elektriciteit niet in de inwonersbijdrage opgenomen, maar apart verrekend door de gemeente Nijmegen. Vanaf 2023 zijn deze kosten wel in de inwonersbijdrage opgenomen. Per saldo levert deze mutatie geen lastenverzwaring op voor gemeenten. Tegenover de hogere kosten voor de opgaven, staat dat de verwachting dat we met de inzet van deze middelen ook meer investeringen in onze regio uit kunnen lokken. Denk bijvoorbeeld aan de stikstofgelden, de gelden die in het BO-MIRT beschikbaar komen en de klimaatgelden. De bijdragen van de opgaven hangen, net als de inhoud daarvan, nauw met elkaar samen. Zo is de bijdrage voor logistiek verdeeld over de opgaven Circulaire, Verbonden en Productieve regio. Het groen-blauw raamwerk hangt nauw samen met de gebiedsuitwerking van de Verstedelijkingsstrategie. Het één kan niet zonder het ander.
Risico's	Niet van toepassing.

Euregio (Programma 1)

Partijen	61 gemeenten en andere publiekrechtelijke lichamen in het werkgebied Arnhem-Nijmegen, West-Veluwe, Zuid-West-Gelderland, delen van Noordoost-Brabant, het noordelijke deel van de provincie Limburg, de Kreis Kleve, de Kreis Wesel en de steden Duisburg en Düsseldorf. In dit werkgebied wonen 4,2 miljoen mensen.
Bestuurlijk belang	De gemeente Duiven levert drie leden in het Algemeen Bestuur.
Financieel belang	De bijdrage van de gemeente Duiven is € 6.700 en is berekend op basis van het inwoneraantal.
Omvang eigen vermogen ultimo 2022	Meest bekende stand € 2.390.624
Omvang eigen vermogen ultimo 2023	Meest bekende stand € 2.399.020
Omvang vreemd vermogen ultimo 2022	Meest bekende stand € 1.521.275

Omvang vreemd vermogen ultimo 2023	Meest bekende stand € 1.471.238
Resultaat 2023	Geraamd resultaat +/- 164.069
Ontwikkelingen	Niet van toepassing.
Risico's	Het risico is beperkt tot de gemeentelijke bijdrage.

Bedrijfsvoeringsorganisatie Doelgroepenvervoer Regio Arnhem Nijmegen (Programma 2)

Partijen	Alle gemeenten van de regio Arnhem en Nijmegen en Druten. Dit zijn in totaal 19 gemeenten.
Bestuurlijk belang	De gemeente Duiven levert een lid in het Algemeen Bestuur.
Financieel belang	De financiële bijdrage voor 2023 bedraagt € 659.162
Omvang eigen vermogen ultimo 2022	€ 0
Omvang eigen vermogen ultimo 2023	€ 0
Omvang vreemd vermogen ultimo 2022	€ 10.250.000
Omvang vreemd vermogen ultimo 2023	€ 10.750.000
Resultaat 2023	€ 0
Ontwikkelingen	Niet van toepassing.
Risico's	Het risico voor de gemeente Duiven is van financiële aard, als de beoogde efficiencyvoordelen niet worden behaald of als meerdere gemeenten uit deze regio vervoersstromen gaan onttrekken aan deze regeling.

1Stroom (Alle programma's, zie programma 1)

Partijen	De gemeenten Duiven en Westervoort vormen samen 1Stroom.
Bestuurlijk belang	Het Algemeen Bestuur van de gemeenschappelijke regeling bestaat uit de colleges van de twee deelnemende gemeenten. Elke gemeente heeft in het bestuur een stem.
Financieel belang	De kosten van de fusieorganisatie minus de kosten voor de grondexploitaties en het afvalaanbiedstation van Duiven worden voor 63% ten laste gebracht van Duiven en voor 37% ten laste gebracht van Westervoort. Voor de gemeente Duiven is de bijdrage voor het jaar 2023 vastgesteld op een bedrag van € 16.158.000.
Omvang eigen vermogen ultimo 2022	€ 0
Omvang eigen vermogen ultimo 2023	€ 0
Omvang vreemd vermogen ultimo 2022	€ 7.074.000
Omvang vreemd vermogen ultimo 2023	€ 7.268.000
Resultaat 2023	€ 0

Ontwikkelingen	Vanaf 1 januari 2018 is de nieuwe organisatie 1Stroom gestart. 2018, 2019 en 2020 en 2021 stonden vooral in het teken van het wennen aan de nieuwe organisatie en alle 'kinderziektes' eruit halen. De afgelopen 4 jaar is hard gewerkt aan het op orde brengen van de basis. Per 1 september 2021 is een nieuwe organisatiestructuur ingevoerd bestaande uit twee organisatielagen In de eerste organisatielaag is er voor gekozen om een algemeen directeur en twee adjunct-directeuren gecombineerd met de functie van gemeentesecretaris aan te stellen. De algemeen directeur is verantwoordelijk voor het functioneren van 1stroom. De gemeentesecretarissen/adjunctdirecteuren zijn naast medeverantwoordelijke voor de organisatie vooral verantwoordelijk voor de verbinding tussen bestuur en organisatie. De tweede organisatielaag bestaat uit 10 afdelingen welke aangestuurd worden door een manager.
Risico's	Niet van toepassing.

Modulaire Gemeenschappelijke Regeling Regio Centraal Gelderland

Partijen	Een elftal gemeenten in de regio Arnhem.
Bestuurlijk belang	Het Algemeen Bestuur van de gemeenschappelijke regeling bestaat uit een collegelid van deelnemende gemeenten. Elke gemeente heeft in het bestuur een stem.
Financieel belang	De MGR maakt deelbegrotingen voor de verschillende modules. Wanneer een gemeente er voor kiest deze module af te nemen deelt zij ook in de kosten. De kosten van de basistaken worden op inwonertal verdeeld. Voor de verdeling van de specifieke kosten per module is per module een verdeelsleutel bepaald.
Omvang eigen vermogen ultimo 2022	€ 587.000
Omvang eigen vermogen ultimo 2023	€ 548.000
Omvang vreemd vermogen ultimo 2022	€ 3.563.000
Omvang vreemd vermogen ultimo 2023	€ 3.208.000
Resultaat 2023	€ 0
Ontwikkelingen	Op 1 januari 2022 is de gewijzigde Wet Inburgering in werking getreden. Gemeenten zijn verplicht om aan statushouders (nieuwe instroom) een inburgeringsvoorziening aan te bieden. Vanaf 2022 is door de MGR de module Contractmanagement Inburgeringstrajecten ingevoerd.
Risico's	Niet van toepassing.

Deelnemingen

N.V. Bank Nederlandse Gemeenten

Partijen	De Nederlandse staat, gemeenten, provincies en één hoogheemraadschap.

Bestuurlijk belang	Gemeente Duiven heeft 0,0063% van het aandelenkapitaal en overeenkomstig stemrecht in de algemene ledenvergadering.
Financieel belang	Gemeente Duiven heeft 3.510 aandelen met een waarde van € 2,50 nominaal. Het totale belang is € 8.775. Jaarlijks wordt hierover dividend ontvangen.
Omvang eigen vermogen ultimo 2022	Meest recente stand bekend per ultimo 2020 € 5.097.000.000
Omvang eigen vermogen ultimo 2023	Meest recente stand bekend per ultimo 2021 € 5.062.000.000
Omvang vreemd vermogen ultimo 2022	Meest recente stand bekend per ultimo 2020 € 155.262.000.000
Omvang vreemd vermogen ultimo 2023	Meest recente stand bekend per ultimo 2021 € 143.995.000.000
Resultaat 2023	Meest recente resultaat is € 236.000.000 over 2021.
Ontwikkelingen	De hoogte van de nettowinst is met onzekerheden omgeven, omdat de bank geen voorspelling kan doen over de ontwikkeling van de ongerealiseerde marktwaardeveranderingen. Een betrouwbare schatting van de nettowinst voor 2023 kan de bank daarom niet maken.
Risico's	Doordat de BNG als sectorbank actief is binnen de publieke sector loopt zij minder risico dan commerciële banken. Daarnaast is het financiële risico beperkt tot het ingelegde bedrag.

Alliander N.V.

Partijen	Provincies en gemeenten.
Bestuurlijk belang	De gemeente Duiven heeft 0,111 % van de aandelenkapitaal en overeenkomstig stemrecht in de algemene ledenvergadering. Dit betreft 151.801 aandelen.
Financieel belang	De gemeente Duiven heeft 151.801 aandelen waarover Alliander dividend uitkeert.
Omvang eigen vermogen ultimo 2022	Meest recente stand bekend per ultimo 2020 € 4.328.000.000
Omvang eigen vermogen ultimo 2023	Meest recente stand bekend per ultimo 2021 € 4.470.000.000
Omvang vreemd vermogen ultimo 2022	Meest recente stand bekend per ultimo 2020 € 5.094.000.000
Omvang vreemd vermogen ultimo 2023	Meest recente stand bekend per ultimo 2021 € 5.379.000.000
Resultaat 2023	Meest recente resultaat bekend betreft € 224.000.000 over 2021
Ontwikkelingen	De energietransitie vraagt om grote aanpassingen van het energiesysteem en vergt grootschalige investeringen. Om de benodigde investeringen te kunnen financieren is een verzoek gedaan aan de aandeelhouders tot versterking van de kapitaalstructuur. Duiven heeft besloten om deel te nemen in de reverse converteerbare hybride obligatielening.
Risico's	Het risico beperkt zich tot het ingelegde bedrag.

Vitens N.V.

Partijen	Provincies en gemeenten.
Bestuurlijk belang	De gemeente Duiven heeft 26.705 aandelen met stemrecht in de algemene ledenvergadering.

Financieel belang	De verkrijgingsprijs van de 26.705 aandelen is € 4.538, waarover Vitens jaarlijks dividend uitkeert.
Omvang eigen vermogen ultimo 2022	Meest recente stand bekend per ultimo 2020 € 559.200.000
Omvang eigen vermogen ultimo 2023	Meest recente stand bekend per ultimo 2021 € 600.300.000
Omvang vreemd vermogen ultimo 2022	Meest recente stand bekend per ultimo 2020 € 1.340.100.000
Omvang vreemd vermogen ultimo 2023	Meest recente stand bekend per ultimo 2021 € 1.387.800.000
Resultaat 2023	Meest recente resultaat bekend betreft € 19.400.000 over 2021
Ontwikkelingen	Het drinkwaterbedrijf Vitens zal naar verwachting geen dividend uitkeren vanwege de noodzaak van grote investeringen in de komende jaren.
Risico's	Het risico beperkt zich tot het ingelegde bedrag.

Paragraaf 7 Grondbeleid

Inleiding

Het grondbeleid is een instrument om *gewenste* ruimtelijke ontwikkelingen te kunnen realiseren. Actief en behoedzaam zijn daarbij kernbegrippen. Het gemeentelijk grondbeleid is in een aantal decennia in belangrijke mate gevormd en bepaald door de vele in uitvoering genomen in het oog springende omvangrijke, ontwikkelingsgerichte ruimtelijke projecten zoals de groeikerntaak voor de woningbouw, de bedrijventerreinen in de A12-zone, van latere datum het Vitaal Centrum Duiven en een aantal woningbouwprojecten in alle kernen. Het actief grondbeleid in Duiven heeft de gemeente vele mogelijkheden gegeven om daarop actief sturing te geven.

Er wordt geopereerd in de lijn van de Nota Grondbeleid, vastgesteld bij raadsbesluit van 14 april 2008. Deze bevestigt bij grootschalige ontwikkelingen de gemeentelijke voorkeur voor een actief grondbeleid. Een actief grondbeleid betekent in het kort dat de gemeente zelf de gronden verwerft, bouwrijp maakt en uitgeeft. Inherent daaraan is dat de gemeente gevoeliger is voor economische ontwikkelingen. Ook biedt de vastgestelde Nota Grondbeleid ruimte voor een faciliterend grondbeleid. Dat zijn ruimtelijke ontwikkelingsprojecten waarbij de gewenste ruimtelijke ontwikkeling aan de markt wordt overgelaten en op initiatief van de markt plaatsvindt. Sinds 2008 beschikt de gemeente over het specifiek publiekrechtelijk instrumentarium "de Grexwet", waarbij de belangen op het gebied van programmering, ruimtelijke inrichting, kwaliteit van realisatie en het kostenverhaal worden veiliggesteld.

Ons college staat een actualisatie van de Nota grondbeleid voor, waarbij ook de keuze voor dynamisch grondbeleid meer invulling krijgt. Hiervoor wordt ook nadrukkelijk gekeken naar de nog te realiseren Omgevingswet. Deze wet zal van invloed zijn op het nog te formuleren gemeentelijke grondbeleid. De gemeente kan meerdere rollen spelen bij een gebiedsontwikkeling. Van het louter faciliteren van particuliere initiatieven (reactieve rol) tot het zelf risicovol tot ontwikkeling brengen van gronden (initierende rol). Om zelf actief sturing te kunnen geven aan (toekomstige) ruimtelijke ontwikkelingen blijven eigen grondposities voor de gemeente van belang. Evenwel moet worden voorkomen dat nog meer plancapaciteit wordt toegevoegd indien dat niet leidt tot realisering.

In het coalitieakkoord 2022-2026 is versnelling van de woningbouw één van de drie belangrijke opgaven. De huidige plannen voor woningbouw worden zo snel mogelijk gerealiseerd. De plannen voor de bedrijventerreinen die zijn vastgesteld worden ook eerst gerealiseerd. Gedurende deze raadsperiode wordt niet actief ingezet op uitbreiding hiervan.

De baten en lasten van de grondexploitatie zijn opgenomen onder programma 3 (taakveld 3.2. bedrijvigheid) en (taakveld 8.2, wonen). Vanwege het projectmatig karakter van de actieve grondexploitatie wijkt dit af van de gemeentelijke begroting: de baten en lasten worden als vlottende activa geactiveerd en onder "voorraden" opgenomen op de balans.

De gemeentelijke actieve grondexploitatie

Gelijktijdig met de vaststelling van het ruimtelijk plan voor een ontwikkellocatie wordt -ingeval de gemeente over de gronden beschikt- het plan in de actieve gemeentelijke grondexploitatie opgenomen. Het betreft zowel woningbouwgebieden als bedrijventerreinen.

De per medio 2022 actief in exploitatie genomen complexen zijn Weidekervel, PSZ Hoflaan Loo, Vitaal Centrum Duiven, De Timp, St. Antoniusstraat, Werkterp De Ploen, InnoFase, Seingraaf, Graafstaete en de Nieuweling. Binnen de grondexploitatie Graafstaete zijn per 31-12-2021 alle gronden uitgegeven en de grondexploitatie wordt eind 2022 afgesloten. De tabel hierna geeft inzicht in de exploitatieduur en de omvang van de voorraad uit te geven bouwgronden per 01-01-2022.

Geplande bouwgronduitgifte actieve grondexploitatie

Complex	Geplande uitgiftetermijn t/m	Aantal woningen	Bedrijvigheid
Weidekervel	2023	12	-
PSZ Hoflaan Loo	2023	4	-
Vitaal Centrum	2026	73	1.614 m ² bvo detailhandel
De Timp	2024	16	-
St. Antoniusstraat	2024	3	-
Werkterp de Ploen	2025		0,4 ha
InnoFase	2026		5,3 ha
Seingraaf	2023		5,7 ha
Nieuweling	2028	7 (bedr. woning)	1,7 ha

bron: geactualiseerde grondexploitaties peildatum 1 januari 2022

De gemeente wil de omvang en kwaliteit van de woningvoorraad in Duiven, Groessen en Loo aan laten sluiten bij de hedendaagse behoefte en wil tevens initiatieven en ontwikkelingen vanuit de samenleving mogelijk maken. Dit vraagt om een actievere en proactieve houding vanuit het gemeentelijke woonbeleid. Dit heeft met de Woonvisie 2021 vorm gekregen. De Woonvisie is het nieuwe vertrekpunt voor de pro-actieve gemeentelijke rol en prioriteit op het beleidsterrein Wonen die nodig is voor noodzakelijke woningbouw versnelling op de Plakse-Weide, Ploen-Noord en de vele inbreidingslocaties vanwege het acute tekort aan woningen. Maar ook vanwege het langer zelfstandig thuiswonen, de verduurzaming van de bestaande woningvoorraad, de toenemende regionale samenwerking en taken, een actievere rol richting woningbouwcorporaties en een aantal andere urgente vragen binnen het taakveld wonen.

In de raadsvergadering op 23 februari 2021 heeft de gemeenteraad ingestemd met het Regionaal Programma Werklocatie 2021-2024 en met het afsprakenkader om te komen tot een duurzame ruimtelijke invulling van werklocaties in de regio Arnhem-Nijmegen in het kader van de Groene Metropoolregio. In het RPW is geconstateerd dat er in de periode tot 2030 behoefte is aan 120 hectare extra ruimte op regionale bedrijventerreinen. Deze ruimte wordt toegekend in twee tranches. De eerste tranche sloot op 28 februari 2021. De gemeenten Duiven, Zevenaar, Montferland, Wijchen, Nijmegen en Lingewaard hebben hiervoor plannen ingediend met een totale omvang van ruim 90 hectare. Voor Duiven gaat het om de uitbreiding van Centerpoort-Noord met

netto 10 hectare. Op 9 juni 2021 zijn de plannen van deze zes gemeenten door het Bestuurlijk Overleg Regionaal Programma Werklocaties gehonoreerd.

Het plan voor de uitbreiding van Centerpoort-Noord wordt in 2022/2023 verder uitgewerkt en het omgevingsplan zal in 2024 ter vaststelling aan de gemeenteraad worden voorgelegd. Aandachtspunten hierin zijn onder meer groen, water, klimaatadaptatie, circulariteit en biodiversiteit. Naast Centerpoort-Noord zal er ruimte worden gegeven aan de (selectieve) uitbreiding van Graafstaete met de ontwikkeling Graafstaete 2. Deze locatie is met namen bedoelt voor lokale bedrijvigheid. De plannen voor Graafstaete 2 worden in 2022/2023 verder uitgewerkt en ook hier zal het omgevingsplan in 2024 ter vaststelling aan de raad worden voorgelegd.

Op grond van het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) geldt voor grondexploitaties een looptijd van maximaal 10 jaren (voortschrijdend). De verwachting is dat de kavels binnen deze termijn zullen zijn uitgegeven.

Kerncijfers actieve grondexploitatie (bedragen in mln €)

Complex (per 1-1-2022)	Einddatum	Boekwaarde 1-1-2022	Te realiseren kosten	Te realiseren opbrengsten	Eindwaarde	Startwaarde 2022
Woningbouw						
Vitaal Centrum Duiven	31-12-2026	4,35	2,19	3,63	3,10	2,94
Werkterp de Ploen	31-12-2022	0,16	0,57	0,42	0,05	0,04
Weidekervel	31-12-2022	-0,05	0,20	0,00	0,04	0,04
PSZ Hoflaan Loo	31-12-2024	-0,29	0,26	0,00	-0,06	-0,06
De Timp	31-12-2024	0,11	0,41	0,65	-0,13	-0,12
St. Antoniusstraat	31-12-2024	0,00	0,05	0,05	0,00	0,00
Subtotaal		4,28	3,68	4,75	3,00	2,84
Bedrijventerreinen						
De Nieuweling	31-12-2026	0,76	0,75	1,76	-0,28	-0,26
Graafstaete	31-12-2023	-0,27	0,27	0,00	0,00	0,00
InnoFase	31-12-2026	1,57	1,47	5,98	-3,21	-3,04
Seingraaf	31-12-2023	4,84	4,10	7,90	1,03	1,00
Subtotaal		6,70	6,60	15,60	-2,50	-2,30
Totaal		10,98	10,28	20,35	0,50	0,54

Bron: geactualiseerde grondexploitaties peildatum 1 januari 2022 (negatieve bedragen moeten bovenstaand gelezen worden als voordelig en positieve bedragen als nadelig)

Conclusie van bovenstaande cijfers is dat de reeds gedane investeringen in de grondexploitatie ruim € 10,98 mln. bedragen en dat om de berekende opbrengst uit gronduitgifte tot en met 2028 van ruim € 20,35 mln. te kunnen realiseren nog een investering van ruim € 10,28 mln. nodig is.

De verkopen van de gronden binnen de grondexploitaties verloopt relatief voorspoedig. De verwachting is dat dit het komende jaar nog zo zal blijven. De resultaten van de grondexploitaties komen tot uiting in de laatste 2 kolommen van de bovenstaande tabel (startwaarde en eindwaarde). Let wel, bij de berekening is gebruik gemaakt van ramingen van zowel de te verkopen gronden als van de nog te maken kosten. Het blijft dus een benadering van de resultaten.

Bedacht moet worden, dat er in de afgelopen jaren al een tussentijdse winstuitname heeft plaatsgevonden bij de winstgevendende bedrijfsterreinen. Het BBV schrijft voor dat bij complexen een

tussentijdse winst in de grondexploitatie volgens de "percentage of completion-methode" bepaald moet worden. De totale tussentijdse winst over de afgelopen jaren bedraagt ruim € 12,7 mln.

De omvangrijke financiële belangen en de daaraan verbonden risico's zijn redenen om jaarlijks de grondexploitatie integraal te actualiseren en te presenteren in het jaarverslag en in de jaarrekening de vereiste financiële maatregelen te nemen: zowel het op niveau brengen van zowel het gemeentelijk weerstandsvermogen voor ingeschatte risico's, als de voorziening voor nu berekende toekomstige verliezen. Daarmee wordt voldaan aan de BBV-richtlijnen.

De resultaten uit de actieve grondexploitatie zijn onderworpen aan de heffing van de Vennootschapsbelasting. Deze belasting is geen kostenpost binnen de grondexploitatie, maar wordt verantwoord binnen de algemene middelen op concernniveau.

Strategische grondverwerving voor ruimtelijke ontwikkelingen

In paragraaf 4.4 van de Nota Grondbeleid is aangestipt dat jaarlijks een apart budget voor strategische aankopen wordt geraamd. Daarmede kan door het gemeentebestuur slagvaardig worden gehandeld op momenten dat de actualiteit dat vraagt of eist. Voor deze strategische verwervingen is apart € 1,0 mln. geraamd. Gelet op de ongewisheid over uitgifteplanning en behoefte aan bouwgrond op de middellange en lange termijn zullen wij daar zeer zorgvuldig mee omgaan. Uw raad wordt daar in betrokken.

Financiële aspecten

Resultaat en resultaatbestemming

In de begroting wordt exploitatie-technisch gezien geen rekening gehouden met een (positieve) bijdrage vanuit de grondexploitatie. Dat betekent dat de voor- en nadelen vanuit de grondexploitatie jaarlijks volledig met de Algemene Reserve worden verrekend.

Per 31 december 2021 is de voorziening verliesgevende complexen grondexploitatie € 3,84 mln. Dit betekent dat voor de op dat moment berekende verliezen een volledig toereikende voorziening is getroffen.

Risico's

De gemeentelijke actieve grondexploitatie kenmerkt zich door lange looptijden, het doen van omvangrijke voorinvesteringen die door latere gronduitgifte moeten worden terugverdiend.

De berekende / voorziene risico's van de grondexploitatie maken onderdeel uit van het gemeentelijk weerstandsvermogen. Tenminste éénmaal jaarlijks bij de actualisatie van de integrale grondexploitatie worden de risico's opnieuw bepaald en berekend. In de lijn van de concern-breed toegepaste systematiek worden de risico's gekwantificeerd en een inschatting gemaakt van de mate waarin risico's kunnen optreden. Vervolgens worden de uitkomsten verwerkt in het gemeentelijk weerstandsvermogen.

Maatregelen berekende risico's grondexploitatie in het weerstandsvermogen

Maximum risico	Gewogen gemiddeld risico
€ 2,68 mln.	€ 0,84 mln.

Bron: geactualiseerde grondexploitaties peildatum 1 januari 2022.

Uit de cijfers in de tabel blijkt dat er sprake is van omvangrijke risico's. Evenwel zijn nu afdoende maatregelen genomen in het gemeentelijk weerstandsvermogen.

Doorbelasting 1Stroom

Een deel van de formatie van 1Stroom wordt gefinancierd vanuit de Duivense grondexploitaties. Deze doorbelasting van de Algemene Dienst naar de grondexploitaties is gebaseerd op werkelijk gemaakte uren. De doorbelasting zoals deze op dit moment plaatsvindt sluit dus aan op de daadwerkelijke ambtelijke inzet bij de complexen. Dit is in overeenstemming met de voorschriften vanuit het BBV (begroten op basis van werkelijk uren / reële inschatting uren) en de vennootschapsbelasting (belasting over de winst van grondexploitaties).

Kaderstelling/beslispunten

Kaderstelling en autorisatie budgetten jaarschijf 2023 e.v.

Eenmaal jaarlijks wordt parallel aan de samenstelling van het jaarverslag/de jaarrekening de gehele grondexploitatie geactualiseerd, en vervolgens één op één overgenomen in de paragraaf Grondbeleid van het jaarverslag. Daarbij wordt uitvoerig inzicht gegeven in de actualiteit van de grondexploitatie. In feite is de paragraaf grondbeleid van het jaarverslag het laatst geactualiseerde kader. Vervolgens wordt in de overige documenten uit de financiële cyclus op basis van besluitvorming gerapporteerd. De voorcalculaties voor de jaarschijf 2023 e.v. zijn ontleend aan de laatst geactualiseerde grondexploitaties, opgesteld per peildatum 1 januari 2023. Daarmee is ons college geautoriseerd.

Financiële begroting - Baten en Lasten

Baten en lasten per programma 2023

In onderstaand overzicht staan de mutaties van de baten en lasten per programma aangegeven. Voor een verdere specificatie van de resultaatbestemming, zie de bijlage reserves.

Baten en lasten per programma (x € 1.000)

Programma	Lasten	Baten	Resultaat voor bestemming	Mutaties reserves	Resultaat na bestemming
1. Bestuur	16.423	52.728	36.305	-18	36.287
2. Maatschappij	38.805	7.596	- 31.209	592	- 30.617
3. Omgeving	15.352	10.128	- 5.224	938	- 4.286
Totaal	70.580	70.452	128	1.512	1.383

Bedragen in € 1.000

Mutaties reserves per programma

In de volgende tabellen staan per programma het totaal aan reserves opgesomd die samen de resultaatbestemming vormen voor de jaren 2023 tot en met 2026. Dotaties zijn toevoegingen vanuit de exploitatie aan de reserve, onttrekkingen zijn toevoegingen van de reserves aan de exploitaties. Het saldo van de dotaties en onttrekkingen is de resultaatbestemming. Een positief saldo betekent een voordeel voor de exploitatie, de reserves nemen hierdoor af. Een negatief saldo betekent een verhoging van de reserve en een nadeel voor de exploitatie. Het saldo van 2023 bedraagt € 1.511.613 en sluit aan bij onderstaand overzicht en saldo bestemmingen in de paragraaf "Voorcalculaties in meerjarenperspectief".

Mutaties reserves 2023-2024 per programma

Programma	2023 dotaties	2023 onttrek.	2023 saldo	2024 dotaties	2024 onttrek.	2024 saldo
Bestuur	18.337	0	-18.337	0	0	0
Maatschappij	0	591.740	591.740	0	200.000	200.000
Omgeving	6.330	944.540	938.210	6.330	1.100.540	1.094.210
Totaal	24.667	1.536.280	1.511.613	6.330	1.300.540	1.294.210

Bedragen in € (- is een nadeel)

Mutaties reserves 2025-2026 per programma

Programma	2025 dotaties	2025 onttrek.	2025 saldo	2026 dotaties	2026 onttrek.	2026 saldo
Bestuur	0	0	0	0	0	0
Maatschappij	0	62.000	62.000	0	0	0
Omgeving	6.330	846.640	840.310	6.330	415.832	409.502
Totaal	6.330	908.640	902.310	6.330	415.832	409.502

Bedragen in € (- is een nadeel)

Voorcalculaties in meerjarenperspectief

In onderstaande tabellen staan de voorcalculaties per programma. Deze tabellen sluiten aan bij de tabellen voor bestaand beleid, zoals deze bij de programma's staan weergegeven. In de totaaltabel staat de resultaatbestemming (mutaties reserves).

Overzicht voorcalculaties

Bestuur	Rekening	Begroting	Begroting	Meerjarenraming		
	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Lasten	15.128	15.597	16.423	16.356	16.959	17.239
Baten	48.657	52.724	52.728	53.538	55.256	52.587
Saldo voor bestemming	33.529	37.127	36.305	37.182	38.297	35.348

Bedragen x € 1.000

Maatschappij	Rekening	Begroting	Begroting	Meerjarenraming		
	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Lasten	37.798	40.058	38.805	38.220	38.045	38.015
Baten	9.566	7.777	7.596	7.242	7.249	7.256
Saldo voor bestemming	- 28.233	- 32.281	- 31.209	- 30.977	- 30.795	- 30.759

Bedragen x € 1.000

Omgeving	Rekening	Begroting	Begroting	Meerjarenraming		
	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Lasten	14.552	17.771	15.352	13.718	13.537	13.077
Baten	15.201	11.947	10.128	8.227	8.288	8.372
Saldo voor bestemming	649	- 5.824	- 5.224	- 5.491	- 5.250	- 4.704

Bedragen x € 1.000

Totaal	Rekening	Begroting	Begroting	Meerjarenraming		
	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Lasten	67.478	73.426	70.580	68.293	68.541	68.331
Baten	73.424	72.448	70.452	69.007	70.793	68.215
Saldo voor bestemming	5.946	- 978	- 128	714	2.252	- 116
Mutaties reserves	1.747	978	1.512	1.294	902	410
Saldo na bestemming	7.693	0	1.372	2.008	3.155	294

Bedragen x € 1.000

Financiële begroting - Financiële positie

Begrotingsrichtlijnen

Voor de samenstelling van de ramingen gelden de volgende uitgangspunten:

Personeelslasten

(Bronnen: *Functieboek, Cao-akkoord 2021; Centraal Planbureau*)

Uitgegaan wordt van de per 1 januari 2023 vastgestelde formatie. Bestaande vacatures worden bij de toegestane formatie geraamd op het maximum van de functieschaal. Bij de bepaling van de hoogte van de loonkosten is rekening gehouden met bevorderingen naar de functieschaal en periodieke verhogingen waar per 1 januari 2023 recht op bestaat.

Voor 2023 is het uitgangspunt een loonstijging van 2,3%. In 2024 2,1% en 2025/2026 2,4%.

Btw

Is de btw compensabel dan wordt exclusief btw geraamd. Bij niet-compensabele producten is de btw een kostenpost en wordt inclusief btw geraamd.

Rente

(Bron: *notitie reserves/voorzieningen, BBV voorschriften*)

Richtlijn bestaand beleid:

Ingaande 2006 wordt conform de BBV-voorschriften aan de voorzieningen, met uitzondering van de voorzieningen Groot onderhoud gebouwen en Wegenonderhoud (2%), geen rente meer toegevoegd. Over vervangingsinvesteringen en investeringen nieuw beleid wordt een rente berekend van 2%.

Kapitaallasten

In de kapitaallasten zijn de besluiten tot en met de raadsvergadering van juli verwerkt. Bij het vaststellen van de nota Afschrijvingsbeleid zijn de afschrijvingstermijnen vastgesteld. Zie hiervoor de nota Afschrijvingsbeleid. Rente-omslagpercentage: 0,0%.

Voorcalculaties (bestaand beleid)

(Bron: *Begroting 2022, Jaarrekening 2021, Voorjaarsnota 2022*)

In de ramingen wordt uitgegaan van het beleid dat geautoriseerd is in de begroting 2022, inclusief de door de gemeenteraad vastgestelde begrotingswijzigingen tot en met de maand juli 2022.

De ramingen zijn aangepast aan autonome ontwikkelingen, zoals bijvoorbeeld de ten opzichte van de peildatum 1 januari 2022 verwachte toename van woonruimten e.d. De voor de toe- of afname te hanteren eenheden en eenheidsprijzen of -normen zijn onderbouwd. Indien op grond van de rekeninguitkomsten over 2021 of anderszins uit ervaring is gebleken dat een lagere dan wel een hogere raming kan worden opgenomen, wordt uiteraard van deze lagere respectievelijk hogere raming uitgegaan.

Nieuw beleid / Vervangingsinvesteringen / Kosten bedrijfsvoering

De kosten van nieuw beleid, vervangingsinvesteringen en bedrijfsvoering worden niet in de voorcalculaties opgenomen, maar zijn in deze begroting afzonderlijk vermeld. Dekking kan plaatsvinden middels eenmalige budgetten (met name reserves) dan wel komen de kapitaal-/ exploitatielasten ten laste van het begrotingsresultaat. De kapitaallasten van nieuwe of vervangingsinvesteringen drukken, conform de nieuwe Nota Afschrijvingsbeleid, op het jaar volgend op dat van de investering. Investerings onder de € 10.000 worden niet geactiveerd maar komen in het geheel ten laste van het begrotingsresultaat.

Prijsstijgingen

(Bron: *CBS, Centraal Planbureau*)

De ramingen in de voorcalculaties voor de jaren 2023 - 2026 zijn gebaseerd op een (verwachte) prijsstijging van 3% in 2023. Voor 2024 en 2025 2,5%, voor 2026 is dit 2,2%. We hebben daarvoor in die jaren een stelpost opgenomen in de voorcalculaties. Aansluiting is gezocht bij de prijsindicator "prijsmutatie Bruto Binnenlands Product" die wordt gebruikt bij de berekening van de Algemene Uitkering.

Belastingen en heffingen

De ramingen van de opbrengsten van belastingen en tarieven zijn in de voorcalculaties gebaseerd op de tarieven 2022 en voor zover van toepassing op het aantal woonruimten en inwoners. Een voorstel tot aanpassing van de tarieven vindt plaats in deze begroting. Voor de afvalstoffenheffing en de leges worden kostendeckende tarieven gehanteerd. De inflatiecorrectie is voor 2023 na de meicirculaire bepaald op 3%. Voor 2024 en 2025 2,5% en voor 2026 is het inflatiepercentage op 2,2 bepaald. Bij aanpassing van de tarieven zal kritisch worden beoordeeld in hoeverre stijging plaats dient te vinden. Daarbij wordt steeds efficiënte en klantgerichte uitvoering van diensten en producten nagestreefd.

Aantal inwoners en woningen

(Bron: woningbouwprognose VROG voorjaar 2022, bevolkingsprognose 2014-2034 Pronexus, CBS)

Voor ramingen die daarmee een relatie hebben, wordt per 1 januari 2022 uitgegaan van 24.941 inwoners respectievelijk 10.789 woonruimten. Op basis van de huidige demografische prognoses zal het aantal inwoners in Duiven de komende 4 jaar ongeveer gelijk blijven.

Aantallen woonruimten en inwoners

	01-01-2022	01-01-2023	01-01-2024	01-01-2025	01-01-2026
Woonruimten	10.789	10.789	10.789	10.789	10.789
Inwoners	24.941	24.941	24.941	24.941	24.941

Begrotingsresultaten en maatregelen

Het begrotingsresultaat wordt verkregen door het totaliseren van de saldi van de voorcalculaties na bestemming (inclusief reeds vastgestelde dotaties en onttrekkingen aan reserves) inclusief de gevolgen van de Voorjaarsnota 2022 en de Meicirculaire 2022. In deze begroting worden nog enkele aanpassingen van de voorcalculatie alsook de financiële gevolgen van de raadsbesluiten van juni en juli verwerkt. Verder proberen we de gevolgen van de septembercirculaire zo goed mogelijk in te schatten.

Raming begroting 2023 - 2026

In onderstaande tabel staan de begrotingsresultaten 2023 - 2026 vermeld.

Begrotingsresultaten 2023 - 2026

Omschrijving	2023	2024	2025	2026
Saldo na Voorjaarsnota	1.699.886	2.163.608	3.233.652	65.215
Begrotingswijzigingen na eerdere raadsbesluiten:				
BGW 3 Mobiliteitsplan	37.603	32.436	28.103	26.103
BGW 11 Wiekslag	- 11.253	- 11.253	- 11.253	- 11.253
Saldo voor Begroting	1.726.236	2.184.791	3.250.502	80.065
Aanpassingen voorcalculaties	-458.564	-798.675	-989.353	-928.521
Belastingopbrengsten	134.529	610.658	882.217	1.130.850
Saldo na inbrengen cijfers	1.402.201	1.996.774	3.143.366	282.394

Omschrijving	2023	2024	2025	2026
Ontwikkelingen na de Voorjaarsnota:				
Vervolgproces natuurinclusieve ontwikkeling	-30.000			
Gevolgen septembercirculaire				
Begrotingssaldo	1.372.201	1.996.774	3.143.366	282.394
Saldo van incidentele baten en lasten	-44.000	-258.000	104.000	104.000
Structureel begrotingssaldo	1.328.201	1.738.774	3.247.366	386.394

Bedragen in €

Na verwerking van alle ontwikkelingen van de afgelopen maanden, de uitkomsten van de septembercirculaire en de herverdeling van het Gemeentefonds zijn de begrotingssaldi in alle jaren van deze meerjarenbegroting positief. Alleen 2026 valt, voornamelijk als gevolg van het zogenaamde "Ravijnjaar" uit de toon. Ook als we de incidentele baten en lasten corrigeren blijft het structurele saldo in 2023 t/m 2026 positief.

Aanpassing voorcalculaties

In de zomerperiode zijn alle voorcalculaties (lasten en baten) voor budgetten bestaand beleid geactualiseerd. Het gaat hierbij om kleine aanpassingen (tot € 10.000) die er voor zorgen dat de budgetten toereikend zijn en aangepast aan het huidige prijsniveau. In de voorcalculaties is ook de bijgewerkte activamodule verwerkt. In het afgelopen jaar zijn een aantal investeringen afgesloten of in tijd verplaatst (vervroegd of uitgesteld) waardoor de kapitaallasten in de diverse jaren wijzigen. Ook de vervangingsinvesteringen zijn hierin verwerkt. Verder is er een verslechterd renteresultaat verwerkt omdat we door de grote verkopen op de bedrijventerreinen minder geld aan de grondexploitatie kunnen toerekenen en het aflopende hypotheekensaldo lagere renteopbrengsten veroorzaakt. De geraamde huuroopbrengsten van het gebouw op het Eilandplein zijn veel lager dan eerder was aangenomen. Ook de extra reclameopbrengsten die in 2019 nog in de Koersnotitie waren opgenomen als bezuinigingsmaatregel worden niet gerealiseerd en nu uit de voorcalculaties geschrapt. De areaaluitbreiding zorgt voor hogere kosten op het vegen van wegen en groenonderhoud. En tenslotte zijn ook alle doorbelastingen van gemeenschappelijke regelingen geactualiseerd. De bovenstaande aanpassingen zorgen er voor dat het in de Voorjaarsnota 2022 gepresenteerde saldo voor de jaren 2023 t/m 2026 verslechterd.

In de voorcalculaties is een stelpost voor prijsstijgingen opgenomen. Omdat alle budgetten in 2023 nu tegen de lopende prijzen zijn opgenomen zou deze stelpost nu volledig komen te vervallen. In 2024 en verder kan de stelpost gedeeltelijk vrijvallen. Dat zou in alle jaren een voordeel opleveren. Omdat het inflatiecijfer op dit moment nog erg hoog is en dat mogelijk nog een tijdje zo blijft handhaven we de stelpost voorlopig om eventuele tegenvallers te kunnen opvangen.

In de voorcalculaties zijn alle wensen en speerpunten uit de vastgestelde Voorjaarsnota verwerkt.

Aanpassing voorcalculaties	2023	2024	2025	2026
Renteresultaat	32.000	- 1.000	- 96.000	- 126.000
Kapitaallasten	-18.000	-7.000	-19.000	-58.000
Huur Eilandplein	-39.855	-39.855	-39.855	-39.855
Reclameopbrengsten	-47.575	-47.575	-47.575	-47.575
Areaaluitbreiding Wegen en Groen	-70.000	-70.000	-70.000	-70.000
Kleine aanpassingen	-305.134	-623.245	-706.923	-577.091
Gevolgen voor resultaat	-458.564	-798.675	-989.353	-928.521

Bedragen in €

Septembercirculaire

Op 21 september 2022 is de septembercirculaire verschenen. De financiële gevolgen van de septembercirculaire zijn van belang voor deze begroting. Die gevolgen worden zo spoedig mogelijk doorgerekend maar kunnen niet meer in dit document worden verwerkt. Via een kennisgeving zal de gemeenteraad voor de behandeling van de begroting op 8 november 2022 op de hoogte worden gebracht van de gevolgen zodat zij deze kunnen meewegen in hun beslissing. In de Najaarsnota 2022 zullen de gevolgen dan vervolgens worden verwerkt.

Belastingtarieven

Hieronder zijn de belastingtarieven voor het jaar 2023 vermeld. In het overzicht zijn, ter vergelijking, de tarieven voor 2022 opgenomen. De tarieven van de rechten, waaronder de leges en tarieven huur sportaccommodaties zijn divers. Daarom zijn deze tarieven niet opgenomen in het overzicht.

Tarieven belastingen

Omschrijving	2023	2022
OZB eigenarenbelasting:		
-woningen, % van vastgestelde waarde	0,1229	0,1229
- niet-woningen, % van vastgestelde waarde	0,1997	0,1997
OZB gebruikersbelasting niet-woningen, % van vastgestelde waarde	0,1528	0,1528
Afvalstoffenheffing vastrecht	179,00	179,00
Afvalstoffenheffing variabel:		
- per lediging 140 liter container restafval	7,40	5,00
- per lediging 240 liter container restafval	13,17	8,90
- per storting ondergrondse container	2,07	1,40
Rioolrechten per m3	1,80	1,79
Toeristenbelasting:		
-hotel, hostel, pension en B&B	2,00	2,00
- kampeerterrein en camperplaats	1,10	1,10
Reclamebelasting, Centrum duiven	750,00	750,00

Bedragen in €

Afvalstoffenheffing

Afvalstoffenheffing is een kostendekkende heffing. Loon- en prijsstijgingen alsmede (vervangings)investeringen hebben invloed op de tarieven. Er wordt onderscheid gemaakt in een vastrecht en een variabel tarief per lediging van de container voor restafval of per storting in een ondergrondse container. Er wordt uitgegaan van een gemiddelde van 10 ledigingen of 28 stortingen per jaar. De kosten van kwietschelding zijn in de tarieven afvalstoffenheffing verdisconteerd. De variabele tarieven worden verhoogd met 48% vanwege een stijging van de kosten.

Rioolrechten

Rioolheffing is een kostendekkende heffing. Het tarief wordt geheven per m³ waterverbruik. In 2022 heeft de gemeenteraad het Watertakenplan 2022–2026 vastgesteld. In het plan zijn de exploitatiekosten en de kosten voor de investeringen van de riolering en de gemalen alsmede de DPRA maatregelen opgenomen. Al deze kosten worden gedekt uit de rioolheffing. De tarieven worden verhoogd met 0,7% voor de investeringen vanuit het WaterTakenPlan. Voorgesteld wordt om de tarieven niet te verhogen met het inflatiepercentage van 3,0%.

OZB

Voor 2023 wordt uitgegaan van een inflatiecorrectie van 3%, voor 2024 en 2025 2,5% en voor 2026 betreft dit percentage 2,2%. Om de inwoners tegemoet te komen in de inflatiekosten en stijgende energiekosten wordt voorgesteld de tarieven in 2023 incidenteel te bevriezen.

Dekkingsvoorstel

Het overschot in 2023 wordt gestort in de Algemene Reserve. De overschotten in de overige jaren storten we ook in de Algemene Reserve.

Geprognosticeerde balans 2023-2026

Balans rubriek	31-12-2023	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026
Activa				
Vaste activa	87.060	85.153	84.152	82.142
Voorraad gronden	5.985	4.624	3.631	3.631
Vlottende activa	14.000	13.686	13.511	16.291
Totaal activa	107.045	103.763	101.294	102.064
Passiva				
Reserves	36.409	36.409	36.409	36.409
Voorzieningen	37.848	40.207	42.829	42.829
Langlopende leningen	22.958	23.752	18.522	19.292
Vlottende activa	9.830	3.395	3.534	3.534
Totaal passiva	107.045	103.763	101.294	102.064

Financiering

Uit de liquiditeitsbegroting (zie financieringsparagraaf) blijkt dat er 2023 geen extra behoefte aan financieringsmiddelen ontstaat.

Begin 2023 heeft de gemeente Duiven een vaste schuld van € 22,6 miljoen. Deze leningen zijn allemaal aangetrokken bij de BNG. Het gemiddelde rente percentage hiervoor is in 2023 1,45% tegenover 1,66% in 2022.

Stand en verloop van reserves

Stand reserves

Omschrijving	2023	2024	2025	2026
Totaal reserves per 31/12	36.409	36.409	36.409	36.409

Bedragen x € 1.000

In het meerjarenperspectief is rekening gehouden met toekomstige stortingen en onttrekkingen. Er is nog geen rekening gehouden met de gevolgen van het dekkingsvoorstel. Zie voor een toelichting de bijlage 'Overzicht van reserves en voorzieningen' in deze begroting.

Stand en verloop van voorzieningen

Stand voorzieningen

Omschrijving	2023	2024	2025	2026
Totaal voorzieningen per 31/12	37.848	40.207	42.829	42.829

Bedragen x € 1.000

De voorzieningen stijgen na 2022 als gevolg van de toevoegingen aan de volgende voorzieningen:

- Groot onderhoud algemene accommodaties.
- Groot onderhoud sportaccommodaties.
- Groot onderhoud culturele accommodaties.
- Onderhoud wegen.
- Riolering.
- Pensioenen wethouders.

Voor een uitgebreide toelichting op het verloop van de voorzieningen kan de nota 'Reserves en voorzieningen' en de paragraaf 'Onderhoud kapitaalgoederen' worden geraadpleegd.

Overzicht Incidentele baten en lasten

Programma 1 Bestuur

Lasten		2023	2024	2025	2026
		12			
Lasten opstal Vitaal Centrum	Incidentele lasten met de intentie dat het gebouw de OGtent verkocht gaat worden	502			
Storting BR Vastgoed	Het positief resultaat tussen de lasten en opbrengsten van de OGtent worden gestort in de hiervoor opgerichte bestemmingsreserve Vastgoed.	18			
Baten					
Opbrengst opstal Vitaal Centrum	Incidentele opbrengst huur OGtent met de intentie dat het gebouw verkocht gaat worden.	520			
Totaal	Saldo van baten en lasten	-12			

Programma 2 Maatschappij

Lasten		2023	2024	2025	2026
Beheerplan groen	Voor het Integraal Beleid Openbare Ruimte (IBOR) is eenmalig een budget voor het beheerplan groen beschikbaar gesteld.	12			
		10			
Onderwijsachterstand beleid	De lasten worden gedekt uit de specifieke uitkering onderwijsachterstandenbeleid.	362			
Groenonderhoud en vervanging	Voor 2022 t/m 2025 wordt een storting in de reserve gedaan om in de jaren de bekostiging voor groenrenovatie en aanplant/inboet bomen te realiseren. Voor 2022 is voor de uitgaven van groenrenovatie en aanplant/inboet bomen incidenteel budget vanuit de reserve groenonderhoud en vervanging beschikbaar.	104	104	104	104

Groenonderhoud en vervanging	De uitgaven van groenrenovatie en aanplant/inboet bomen wordt gedekt uit de reserve groenonderhoud en vervanging				
Bestuursopdracht RSD	Voor de uitgaven voor de bestuursopdracht is incidenteel voor 2022 en 2023 budget beschikbaar.	281			
Baten					
Onderwijsachterstand beleid	Bijdrage specifieke uitkering onderwijsachterstandenbeleid.	362	362		
BR Democratische vernieuwingen	De lasten voor het uitdaagrecht worden gedekt uit de reserve democratische vernieuwingen.	15			
BR Statushouders	De uitgaven voor het inzetten op het integreren en participeren van statushouders worden gedekt uit de reserve statushouders.	28			
BR Groenonderhoud en vervanging	De uitgaven van € 50.000 voor groenrenovatie en aanplant/inboet bomen worden gedekt uit de reserve groenonderhoud en vervanging.	50			
BR Bestuursopdracht RSD	De uitgaven in 2022 en 2023 voor de bestuursopdracht worden gedekt uit de reserve Bestuursopdracht RSD.	281			
Totaal	Saldo van baten en lasten	-217	- 104	-104	

Programma 3 Omgeving

Lasten		2023	2024	2025	2026
Groenfonds	Voor de uitgaven voor landschapsontwikkelingsprojecten is vanuit de reserve groenfonds incidenteel budget beschikbaar.	24	24	24	24
A 15	Voor de doortrekking A15 en verbreding A12 is incidenteel budget beschikbaar.	100	100	100	100
Betaalbare woningbouw	Voor de uitgaven voor het realiseren van projecten en activiteiten woonbeleid en woonagenda.	91	91	91	91
Circulaire Economie	Voor de energietransitie is incidenteel budget beschikbaar gesteld.	159	159	159	159
Implementatie omgevingswet	Door de uitgestelde invoeringsdatum van de implementatie van de nieuwe omgevingswet is incidenteel budget beschikbaar gesteld.	129	129	110	110
Baten					
Br Gevolgen grondwaterverontreiniging Nieuwgraaf	De uitgaven van bronbemaling binnen het plangebied Nieuwgraaf worden gedekt uit de reserve gevolgen grondwaterverontreiniging Nieuwgraaf.	80			
Br Groenfonds	Voor de uitgaven van € 30.000 voor landschapsontwikkelingsprojecten wordt de reserve groenfonds aangesproken. Er wordt een bijdrage van € 6.330 van Euris Windpark Duiven aan het windpark ontvangen en gestort in de reserve Groenfonds.	24	24	24	24
A15	De lasten voor de A15 worden gedekt uit de reserve A15.	125	100	100	100
Betaalbare woningbouw	De uitgaven en inkomsten voor projecten en activiteiten woonbeleid en woonagenda worden gedekt en toegevoegd aan de reserve betaalbare woningbouw.	71	91	91	91

Circulaire Economie	De kosten voor de energietransitie worden gedekt uit de reserve circulaire Economie.	159	159	159	159
Implementatie omgevingswet	De uitgaven voor de implementatie van de nieuwe omgevingswet worden gedekt uit de reserve implemenatie omgevingswet.	129	129	110	110
Totaal	Saldo van baten en lasten	-129	0	0	0

Bedragen * € 1.000

Financiële begroting - Conclusie

In de Voorjaarsnota 2022 kondigden we al aan dat het meerjarenperspectief er positief uit ziet. Mede dankzij de rooskleurige accressen in de Meicirculaire sluiten alle jaren met een positief saldo. Alleen het jaar 2026 valt uit de toon omdat de minister nog geen oplossing had gegeven voor het ravijnjaar. Ook over het definitief toekennen van structurele extra gelden voor de Jeugdzorg heeft de minister nog geen uitspraak gedaan. Desondanks kunnen we voor alle jaren een sluitende begroting presenteren.

Met behulp van de in de Voorjaarsnota aangegeven kaders is deze meerjarenbegroting samengesteld. In deze Meerjarenbegroting zijn alle financiële gevolgen van speerpunten en aanvullende wensen reeds verwerkt. Daarbij is uitgegaan van duurzaam financieel beleid.

In het kader van duurzaam financieel beleid moet rekening worden gehouden met de vereisten die de provinciale toezichthouder stelt aan onze begroting om niet onder toezicht te komen: als de eerste jaarschijf van de begroting niet structureel en reëel in evenwicht is, dan moet aannemelijk zijn dat dit evenwicht uiterlijk in het laatste jaar van de meerjarenraming tot stand wordt gebracht. De begroting voldoet aan de eis om het eerste jaar structureel sluitend te presenteren. Het is zelfs gelukt om alle begrotingsjaren sluitend te krijgen. De aanvullende gelden die het Rijk beschikbaar heeft gesteld voor de Jeugdzorg zijn hier voor een groot deel de oorzaak van. Het Rijk heeft de gelden helaas nog niet structureel aan de gemeenten toegekend. Met toestemming van onze toezichthouder mogen we hier in de jaren 2024 en verder wel 75% van opnemen.

Behalve uitspraken over het structureel toekennen van extra gelden voor Jeugdzorg zal het Rijk ook uitspraken moeten gaan doen over het compenseren van gemeenten voor uitgaven die ze op andere gebieden doen. Vooral op het gebied van Klimaat zijn gemeenten in afwachting van de geldstromen die nodig zullen zijn om de reeds gemaakte afspraken ook na te kunnen komen. Bovendien belemmert deze handelswijze gemeenten om structureel beleid te kunnen inzetten omdat daar simpelweg geen geld voor is toegezegd.

De herverdeling van het Gemeentefonds heeft voor onze gemeente nadelig uitgepakt. In de Meicirculaire 2022 is de nieuwe verdeling doorgevoerd. Duiven is er ruim € 26 per inwoner op achteruit gaan. Ook onze verbonden partijen zijn volop aan het zoeken naar mogelijkheden om in de toekomst hun taken te kunnen blijven uitvoeren. Waarbij toch vaak naar de deelnemende gemeente wordt gekeken om het financiële plaatje sluitend te maken. En op basis van het hiervoor geschilderde financiële perspectief zal het een uitdaging worden om hier structureel in mee te blijven doen.

De winstverwachting en het moment van winstuitname van de grondexploitatie is bijgesteld. Vooralsnog is dit een reële weergave van de huidige markt. De nog in exploitatie zijnde bedrijventerreinen kondigen nog een positief resultaat aan. De woningbouwcomplexen zullen naar verwachting niet positief uitvallen. Voor verliesgevende complexen is een voorziening gevormd die ieder jaar naar aanleiding van de herziening van de complexen wordt aangevuld of afgeroomd.

Vennootschapsbelasting

Met ingang van 2016 zijn gemeenten voor een aantal activiteiten, zoals de grondexploitatie, vennootschapsbelastingplichtig. Lang is er veel onduidelijk geweest over te hanteren uitgangspunten. Eind 2018 en begin 2019 zijn door de belastingdienst een aantal uitgangspunten gedefinieerd om eenduidigheid, met name over de resultaatbepaling bij de grondexploitaties, te creëren. De aangiften tot en met 2020 zijn allemaal ingediend. Voor de aangifte over het jaar 2021 is uitstel verleend tot 1 mei 2023. Wij verwachten de aangifte in de tweede helft van dit jaar (2022) te kunnen doen. Vooralsnog verwachten wij de komende jaren nog geen daadwerkelijke betaling te moeten doen.

Algemene Uitkering

De Algemene Uitkering en de hoogte daarvan blijven erg onzeker. Een groot deel van de gelden voor het Sociaal Domein zijn inmiddels onderdeel van de Algemene Uitkering. Ook de herverdeling van het Gemeentefonds is doorgevoerd. De VNG is druk bezig om de minister er van te overtuigen dat structurele toezeggingen aangaande accressen en extra geld voor Jeugdzorg noodzakelijk zijn voor gemeenten om structureel beleid te kunnen voeren.

De stand van de Algemene Reserve

Naar verwachting wordt de stand van de Algemene Reserve eind 2022 € 11,7 miljoen. De Algemene Reserve is onderdeel van de berekening van het weerstandsratio en dit ratio bedraagt per 1 januari 2023 1,84 bij een gemiddeld risico. Het uitgangspunt omtrent dit ratio is dat deze ligt tussen 1,4 en 2,0 (ruim voldoende). Dit betekent dat het weerstandsvermogen van de gemeente Duiven ruim voldoende is om de beschreven risico's te dekken.

Daarnaast is het streven van de gemeente Duiven om een solvabiliteitsratio te behalen van 35%. Dit betreft een vergelijking van het eigen vermogen ten opzichte van het totaal vermogen. In 2023 wordt een solvabiliteitsratio van 34,0% verwacht. Dit ratio groeit in 2025 naar 35,1%.

Speerpunten/nieuw beleid

In totaal is er in deze begroting bijna € 500.000 in 2023 aan extra kosten ingebracht om in te spelen op speerpunten en aanvullende wensen. Door de stand van de Algemene Reserve en het ruim voldoende weerstandsvermogen kunnen we deze incidentele kosten eenmalig opvangen. De structurele gevolgen van de Voorjaarsnota zijn in deze begroting verwerkt.

Conclusie

De financiële positie van de gemeente Duiven is redelijk. De stand van de Algemene Reserve is boven het maximale niveau en het weerstandsvermogen is ruim voldoende. Met de structurele doortelling van de extra Rijksgelden kan het uitgavenpatroon worden afgedekt. De ontwikkelingen op woningbouwgebied kunnen in de toekomst nog extra risico's geven. Ook de Circulaire Economie zal in de komende jaren meer van ons gaan vragen aan personeel en middelen. De hoogte van de Algemene Uitkering is ook onzeker. Het blijft zaak de bestaande ambities te spiegelen aan de financiële mogelijkheden. De structurele doorwerking van maatregelen moet wel binnen de financiële ruimte passen.

Bijlagen

Kerngegevens

	Werkelijk per 1 januari 2022	Geraamd per 1 januari 2023
<i>Inwoners:</i>		
Jonger dan 20 jaar	5.298	5.153
van 20 - 64 jaar	14.795	14.6925
van 65 jaar en ouder	4.968	5.096
Totaal	25.060	24.941
<i>Bijstandsgerechtigden:</i>		
IOAW	44	44
IOAZ	3	3
BBZ	1	1
Participatiewet	394	394
Totaal	442	442
Fysieke structuur		
Woningen	10.753	10.784
Bijzondere woongebouwen	5	5
Aantal woonruimten	10.758	10.789
Oppervlakte gemeente	3.516 ha	3.516 ha
Waarvan binnenwater	126 ha	126 ha
Wegen, paden etc. binnen en buiten de bebouwde kom (in m ² x 1.000)		
- Weg - gemiddeld belast	226	226
- Weg - licht belast	332	332
- Weg in woongebied	631	631
- Weg in verblijfsgebied	343	343
- Fietspaden	148	148
Openbaar groen (in m ² x 1.000)	1.516	1.516
Sportcomplexen (in m ² x 1.000)	185	185
Bermen (in m ² x 1.000)	309	309
Bermen (in m x 1.000)	125	125
Lichtmasten	5.517	5.520
Financiële structuur (bedragen x € 1.000)		
	Rekening 2021	Begroting 2023
Uitgaven/inkomsten voorcalculaties	70.636	70.518
Opbrengst belastingen/retributies:	13.586	13.390
- Onroerende-zaakbelastingen	6.349	6.773
- Hondenbelasting	171	187
- Afvalstoffenheffing/reinigingsrechten	2.467	2.599
- Rioolheffing	2.524	2.621
- Toeristenbelasting	172	133
- Precariobelasting	265	0
- Reclamebelasting	49	61
- Marktgelden	2	3
- Lijkbezorgingsrechten	69	62
- Leges omgevingsvergunning	1.055	786
- Overige leges	463	352
Algemene Uitkering Gemeentefonds	36.172	42.139

Stand reserves en voorzieningen

per 31/12/2021

per 31/12/2022

Algemene Reserve	7.110	14.813
Bestemmingsreserves	21.605	19.484
Voorzieningen	32.658	31.697
Totaal	61.373	65.994

Bedragen x € 1.000

Berekening tarieven afvalstoffenheffing

Afvalstoffenheffing 2023-2026

	2023	2024	2025	2026
<i>Voorcalculaties</i>				
Reinigen openbaar gebied (33% van de kosten)	100.579	100.579	100.579	100.579
Salariskosten reinigen openbaar gebied (33% van de kosten)	63.135	63.135	63.135	63.135
Huishoudelijk afval huis aan huis inzamelen	1.690.242	1.705.760	1.725.208	1.750.645
Opbrengsten huishoudelijk afval huis aan huis inzamelen	-355.994	-344.953	-344.953	-344.953
Afvalaanbiedstation	415.241	404.586	403.161	403.161
Opbrengsten afvalaanbiedstation	-211.000	-211.000	-211.000	-211.000
Kosten heffing en invordering	9.220	10.602	10.602	10.602
Salariskosten TV 7.3	663.875	663.875	663.875	663.875
Vervangingsinvesteringen				
	2.088.422	2.105.708	2.123.731	2.149.168
BTW 21%	378.705	366.495	376.236	388.314
Totaal	2.467.127	2.472.203	2.500.057	2.537.483
Kwijtschelding	104.300	104.300	104.300	104.300
Oninbaar/leegstand	30.000	30.000	30.000	30.000
Totale kosten voor afvalstoffenheffing	2.888.303	2.893.379	2.921.233	2.958.659
Containers				
Grondgebonden aansluiting	9.451	9.456	9.456	9.456
Hoogbouwaansluitingen	1.338	1.338	1.338	1.338
Nieuwbouw 1/2	5	0	0	0
Totaal aantal containers	10.794	10.794	10.794	10.794
Grondgebonden huishoudens				
Vastrecht	1.691.729	1.975.292	1.995.604	2.020.993
Variabel rest uitgaande van 10 ledigingen	620.342	521.766	527.131	533.837
Variabel rest 240 liter	140.677	53.386	53.935	54.621
Hoogbouw aansluitingen				
Vastrecht	239.502	279.499	282.373	285.965
Variabel uitgaande van 35 stortingen	77.625	61.209	61.838	62.625
Nieuwbouw 1/2				
Vastrecht	895	0	0	0
Variabel rest uitgaande van 10 ledigingen	370	0	0	0
Inzet voorziening	115.000	0	0	0
Opbrengsten afvalstoffenheffing	2.886.140	2.891.151	2.920.880	2.958.041

Bedragen in €

Tarieven in €

	2022	2023	2024	2025	2026
Vastrecht grondgebonden huishoudens	179,00	186,16	208,89	211,04	184,19
Variabel tarief rest 140 liter	7,40	5,20	5,84	5,90	5,15

	2022	2023	2024	2025	2026
Variabel tarief rest 240 liter	13,17	9,26	10,39	10,49	9,16
Vastrecht hoogbouw aansluitingen	179,00	186,16	208,89	211,04	184,19
Variabel tarief hoogbouwaansluitingen	2,07	1,46	1,63	1,65	1,44
Tarief:					
Grondgebonden huishoudens (10 aanbiedingen)	253,00	238,16	267,24	269,99	235,64
Hoogbouw aansluitingen (28 aanbiedingen)	237,02	226,93	254,64	257,26	224,53

Berekening tarieven rioolrecht

Rioolrecht 2023-2026

	2023	2024	2025	2026
Kosten				
<i>Op basis van voorcalculaties</i>				
Water Taken Plan	3.000	0	20.000	0
- te compenseren BTW	630	0	4.200	0
Wegen	20.000	20.000	20.000	20.000
- te compenseren BTW	4.200	4.200	4.200	4.200
Riool	868.700	889.232	865.382	862.457
- te compenseren BTW	126.056	130.368	125.359	124.745
Rioolgemalen en randvoorzieningen	450.821	450.821	450.821	450.821
- te compenseren BTW	45.045	45.045	45.045	45.045
Lasten heffing en invordering (excl. deurwaarder)	30.676	30.676	30.676	30.676
- te compenseren BTW	5.392	5.392	5.392	5.392
Totale salariskosten	398.878	398.878	398.878	398.878
- te compenseren BTW	83.764	83.764	83.764	83.764
Vervangingsinvesteringen in het kader van het Water Taken Plan	218.400	138.600	140.700	173.511
Totaal	2.255.562	2.196.976	2.194.418	2.199.490
Bijdrage in voorziening	365.016	507.461	596.561	672.428
Totale kosten	2.620.578	2.704.437	2.790.979	2.871.917
Opbrengsten	2.527.076	2.527.076	2.527.076	2.527.076
Opbrengsten + 3% in 2023, in 2024 en 2025 2,5%, in 2026 2,22% prijsindex. Plus een extra stijging van 0,7% conform het Watertakenplan.	2.620.578	2.704.437	2.790.979	2.871.917
Tekort	0	0	0	0
In percentages per jaar	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%

Tarief

	2022	2023	2024	2025	2026
Tarief	€ 1,79	€ 1,86	€ 1,92	€ 1,98	€ 2,04

Bedragen in €

Overzicht van reserves en voorzieningen

Overzicht verloop reserves

	Beginstand 1-1-2022	mutatie 2022	Beginstand 1-1-2023	Mutatie 2023	Eindstand 31-12-2023
Algemene Reserve	7.110.647	7.136.504	14.813.299	0	14.813.299
Bestemmingsreserves:					
Bestemmingsreserve Vastgoed	322.264	-16.663	305.601	18.337	323.938
Covid-19	50.080	0	50.080	0	50.080
Combinatiefuncties	41.509	0	41.509	0	41.509
Experimenten	33.500	0	33.500	-15.000	18.500
Democratische vernieuwingen					
Statushouders	177.151	-28.293	148.858	0	148.858
Nieuwe Wet inburgering	71.000	-24.700	46.300	0	46.300
Corona Cultuurmiddelen	64.000	0	64.000	0	64.000
Corona re-integratie	90.000	0	90.000	0	90.000
Uitvoeringskosten TOZO	104.299	0	104.299	0	104.299
Bestuursopdracht RSD	561.480	-280.740	280.740	-280.740	0
Gevolgen grondwaterverontreiniging Nieuwgraaf	281.124	-80.000	201.124	0	201.124
Het groenfonds	181.156	-23.670	157.486	-23.670	133.816
Ontwikkeling A15	1.046.789	-125.000	921.789	-100.000	821.789
Fonds bovenwijkse voorzieningen	1.906.993	-542.353	1.364.640	0	1.364.640
Betaalbare woningbouw	1.315.407	-6.760	1.308.647	-91.000	1.217.647
Circulaire economie	667.392	-159.390	508.002	-159.390	348.612
Vitale dorpen en wijken	394.803	-20.000	374.803	0	374.803
Implementatie nieuwe omgevingswet	535.500	-166.950	368.550	-129.150	239.400
Totaal bestemmingsreserves	7.844.447	-1.474.519	6.369.928	-780.613	5.589.315
Geblokkeerde Bestemmingsreserves					
Stimuleringsfonds	345.256	0	345.256	0	345.256
Geblokkeerde reserve	12.664.793	0	12.664.793	0	12.664.793
Totaal geblokkeerde bestemmingsreserves	13.010.049	0	13.010.049	0	13.010.049
Totaal	27.965.143	5.661.985	34.193.276	-780.613	33.412.663

Bedragen in €

Algemene Reserve

Beheerder: Ondersteuning/Team advies

Doel

De Algemene Reserve dient als weerstandsvermogen van de gemeente.

Besteding

De reserve wordt gevoed met eventuele jaarrekeningsaldi en positieve resultaten van grondexploitaties. Onttrekkingen worden geraamd op basis van specifieke voorstellen of negatieve rekeningsaldo / resultaten grondexploitaties.

Omvang en mutaties

Stand per 01-01-2022	€ 7.110.647
Onttrekkingen 2022	
Jeugdgroepen	€ 26.000
Structurele aanpak jeugd/groepen	€ 44.000
Onderzoek blaashal en kosten uitwijk blaashal	€ 60.000
Sloopkosten Tempelstaat	€ 2.432
Sloopkosten Walcherenstaat	€ 73.716
De Timp grondexploitatie	€ 75.000
Noodherstelfonds ondernemers	€ 125.000
Uitvoeren woonvisie	€ 100.000
Centrum herstelplan	€ 60.000
Totaal onttrekkingen	€ 566.148
Stortingen 2022	
Rekeningsaldo 2021	€ 7.693.152
Grondexploitatie de Timp	€ 9.500
Totaal stortingen	€ 7.702.652
Stand per 31-12-2022	€ 14.813.299
Onttrekkingen 2023	€ 0
Stortingen 2023:	€ 0
Stand per 31-12-2022	€ 14.813.299

Bestemmingsreserves Programma Bestuur

Bestemmingsreserve "Vastgoed"

Beheerder: Team Ruimtelijke Ordening

Doel

Deze reserve is gevormd om nadelige resultaten op de exploitatie van het gebouw in het Vitaal Centrum te kunnen opvangen. De reserve wordt gevoed met positieve resultaten die zich voordoen in de exploitatie.

Omvang en mutaties

Stand per 1-1-2023	€ 305.601
Onttrekkingen 2023:	€
Stortingen 2023:	€ 18.337
Stand per 31-12-2023	€ 323.938

Besteding

Deze reserve wordt ingezet voor eventuele afschrijvingen, kleine aanpassingen en onvoorziene uitgaven ten behoeve van het pand in het Vitaal Centrum.

Bestemmingsreserve "Covid-19"

Beheerder: Financien en Belastingen

Doel

Deze reserve is gevormd met geld ontvangen voor Covid-19 maatregelen. Bij de vaststelling van het resultaat 2020 is van het saldo van de ontvangen en betaalde gelden vanwege Covid-19 een bestemmingsreserve gevormd. In 2021 is hier nog extra geld aan toegevoegd. De reserve kan worden besteed voor nog te betalen kosten voor Covid-19.

Omvang en mutaties

Stand per 1-1-2023	€	50.080
Onttrekkingen 2023:	€	0
Stortingen 2023:	€	0
Stand per 31-12-2023	€	50.080

Besteding

Bedrag nog te besteden aan Covid-19.

Bestemmingsreserves Programma Maatschappij

Bestemmingsreserve "Combinatiefuncties"

Beheerder: Team Sociaal Domein

Doel

Deze bestemmingsreserve is bedoeld om te bewerkstelligen dat er voldoende financiële middelen beschikbaar zijn voor het bereiken van de doelstelling van de combinatiefuncties.

Besteding

Ter dekking van kosten van activiteiten die worden uitgevoerd in het kader van de combinatiefunctionarissen.

Omvang en mutaties

Stand per 1-1-2023	€	41.509
Onttrekkingen 2023:	€	
Stortingen 2023:	€	
Stand per 31-12-2023	€	41.509

Bestemmingsreserve "Democratische vernieuwingen"

Beheerder: Team Binnenste Buiten

Doel

Onze inwoners in de gelegenheid te stellen om te participeren bij experimenten rondom (lokale) democratische vernieuwingen.

Besteding

Deze reserve is ter dekking voor de uitgaven van nieuwe experimenten rondom (lokale) democratische vernieuwingen.

Omvang en mutaties

Stand per 1-1-2023	€	18.500
Onttrekkingen 2023:	€	0
Stortingen 2023:	€	0
Stand per 31-12-2023	€	18.500

Bestemmingsreserve "Statushouders"

Beheerder: Team Sociaal Domein

Doel

Ter dekking van de uitgaven in het kader van nieuwe aanpak integratie statushouders. De nieuwe aanpak houdt drie sporen:

- verder inzetten op het integreren en participeren van statushouders en mensen met een migratieachtergrond die al langer in Duiven gevestigd zijn. Met ingang van 2019 is met de nieuwe aanpak gestart.
- Verder inzetten op integrale aanpak van participatie en integratie van nieuwkomers (statushouders en mensen met een migratieachtergrond)
- Voorbereiding implementatie landelijke wetwijziging wet inburgering.

Omvang en mutaties

Stand per 1-1-2023	€	148.858
<i>Onttrekkingen 2023:</i>	€	0
<i>Stortingen 2023:</i>	€	0
Stand per 31-12-2023	€	148.858

Besteding

De hoogte van de exacte uitgaven in dit kader voor 2023 zijn niet bekend.

Bestemmingsreserve "Nieuwe wet inburgering"

Beheerder: Team Sociaal Domein

Doel

Deze bestemmingsreserve is gereserveerd ter dekking van de kosten voor de invoering / implementatie van de Nieuwe Wet Inburgering.

Besteding

Ter dekking van de uitgaven voor de invoering van de Nieuwe Wet Inburgering

Omvang en mutaties

Stand per 1-1-2023	€	46.300
<i>Onttrekkingen 2023:</i>	€	0
<i>Stortingen 2023:</i>	€	0
Stand per 31-12-2023	€	46.300

Bestemmingsreserve "Corona cultuurmiddelen"

Beheerder: Team Sociaal Domein

Doel

Om culturele instellingen die nog nasleep hebben van corona, te kunnen ondersteunen in de exploitatie of in het ontwikkelen van activiteiten.

Omvang en mutaties

Stand per 1-1-2023	€	64.000
<i>Onttrekkingen 2023:</i>	€	0
<i>Stortingen 2023:</i>	€	0
Stand per 31-12-2023	€	64.000

Besteding

Deze reserve is ter dekking voor de uitgaven met betrekking tot culturele instellingen.

Bestemmingsreserve "Corona re-integratie"

Beheerder: Team Sociaal Domein

Doel

Gevormd om de achterstand op het project activerend werk een boost te geven en extra inzet om het in te halen.

Omvang en mutaties

Stand per 1-1-2023	€	90.000
<i>Onttrekkingen 2023:</i>	€	0
<i>Stortingen 2023:</i>	€	0
Stand per 31-12-2023	€	90.000

Besteding

Deze reserve is ter dekking voor de uitgaven voor het project activerend werk.

Bestemmingsreserve "Uitvoeringskosten TOZO"

Beheerder: Team Sociaal Domein

Doel

Gevormd om dekking voor kosten met betrekking tot verantwoording en mogelijke terugbetalingen van de steungelden.

Omvang en mutaties

Stand per 1-1-2023	€	104.299
<i>Onttrekkingen 2023:</i>	€	0
<i>Stortingen 2023:</i>	€	0
Stand per 31-12-2023	€	104.299

Besteding

Deze reserve is ter dekking voor de uitvoeringskosten voor de TOZO regeling.

Bestemmingsreserve "Bestuursopdracht RSD"

Beheerder: Team Sociaal Domein

Doel

De Bestuursopdracht aan de RSD zal in 2022 en 2023 leiden tot een investering van in totaaliteit € 561.840 en zal uiteindelijk in 2023 t/m 2025 leiden tot een besparing.

Omvang en mutaties

Stand per 1-1-2023	€	280.740
<i>Onttrekkingen 2023:</i>	€	280.740
<i>Stortingen 2023:</i>	€	
Stand per 31-12-2023	€	0

Besteding

Bestemmingsreserve Programma Omgeving

Bestemmingsreserve "Gevolgen grondwaterverontreiniging Nieuwgraaf"

Beheerder: Team Realisatie en Beheer

Doel

Deze bestemmingsreserve dient ter dekking van de extra kosten in de toekomst bij de toepassing van bronbemaling bij werkzaamheden binnen het plangebied Nieuwgraaf en die direct te relateren zijn aan de in het eerste watervoerend pakket aanwezige verontreiniging, afkomstig van stortplaats Westervoort en/of de wasserij op de locatie Nieuwgraaf 19 te Duiven.

Omvang en mutaties

Stand per 1-1-2023	€	201.124
<i>Onttrekkingen 2023:</i>		
<i>Stortingen 2023:</i>	€	
Stand per 31-12-2023	€	201.124

Deze bestemmingsreserve is in 2003 ontstaan door samenvoeging van de reserves "Vuilstort Westervoort" (gevormd uit een ontvangen afkoopsom) en "Wasserij Nieuwgraaf 19". Deze reserve is een verplichting uit hoofde van de tussen de Staat der Nederlanden, de Provincie Gelderland, Putman BV en de gemeenten Westervoort en Duiven gesloten overeenkomst inzake deze grondwaterverontreiniging.

Besteding

Aanwending van de reserve vindt naar behoefte plaats bij uitvoering van werken (o.a. riool vervangen, bouwrijpmaken enz.).

Bestemmingsreserve "Het Groenfonds"

Beheerder: Team Realisatie en Beheer

Doel

Het Groenfonds is in 2002 in het leven geroepen ter financiering van projecten die een relatie hebben met natuur, landschap en milieu. De bestemmingsreserve is vanaf toen gevoed vanuit de Grondexploitatie, de opbrengst verkoop aandelen Bouwfonds, grondverkoop in Centerpoort-Zuid en bijdragen van Rijk en Provincie Gelderland.

Omvang en mutaties

Stand per 1-1-2023	€	157.486
<i>Onttrekkingen 2023:</i>		
Landschapsontwikkelingsprojecten	€	30.000
<i>Stortingen 2023:</i>		
Bijdrage windpark	€	6.330
Stand per 31-12-2023	€	133.816

Besteding

De resterende gelden worden conform raadsbesluit besteed aan het uitvoeren van projecten voortvloeiend uit het Uitvoeringsprogramma Landschapsontwikkelingsplan (LOP). Afhankelijk van de projectkansen die zich voordien zal het bijbehorende bedrag worden onttrokken aan deze reserve en middels rapportage worden verantwoord aan de Raad. De hoogte van het bedrag is jaarlijks fluctuerend en afhankelijk van de financiële projectgrootte en kansen ten aanzien van cofinanciering. Daarnaast zijn er nog uitgaven voor het lopende project "gronden voor natuur".

Bestemmingsreserve "Ontwikkeling A15"

Beheerder: Team Projectenbureau

Doel

Reserve is gevormd ter egalisatie van de kosten om proactief en constructief te kunnen participeren in de processen rondom het project ViA15. Hieronder vallen ook uitgaven voor (inpassings-) maatregelen ten gunste van bewoners. Het meerdere of mindere in de begroting opgenomen bedrag wordt dan wel toegevoegd of onttrokken aan deze reserve.

Omvang en mutaties

Stand per 1-1-2023	€	921.789
<i>Onttrekkingen 2023:</i>	€	100.000
<i>Stortingen 2023:</i>	€	
Stand per 31-12-2023	€	821.789

Besteding

In de begroting is voor 2023 t/m 2026 een bedrag van € 100.000 opgenomen voor externe inhuur en specifieke advieskosten voor externe deskundigheid en expertise. Daarbij is inzet niet ieder jaar hetzelfde. In de Tussenrapportage 2020 is bepaald dat de hierboven genoemde jaarbudgetten niet meer uit de algemene middelen maar uit deze reserve worden gedekt om zodoende het begrotingssaldo hier niet mee te belasten. Dit lijkt voor de Bestemmingsreserve A15 echter een zware aderlating te kunnen worden. Met als gevolg dat de Bestemmingsreserve A15 aan het eind of zelfs gedurende de periode tot en met 2026 aangevuld moet worden zodat we aan de geoormerkte verplichtingen kunnen voldoen.

Bestemmingsreserve "Fonds bovenwijkse voorzieningen"

Beheerder: Team Ruimtelijke Ontwikkeling

Doel

Met de inwerkingtreding van de nieuwe Grondexploitatiewet per 1 juli 2008 ontstaat de mogelijkheid in de individuele grondexploitaties een kostencomponent "Bovenwijkse voorzieningen" op te nemen. Bij het administratief afsluiten van een complex wordt de bijdrage gestort in deze bestemmingsreserve.

Omvang en mutaties

Stand per 1-1-2023	€ 1.364.640
Onttrekkingen 2023:	€
Stortingen 2023	€
Stand per 31-12-2023	€ 1.364.640

Het betreft een dekkingsmiddel in de aanlegkosten van voorzieningen die een functie hebben voor meerdere exploitatiegebieden. In beginsel worden individuele grondexploitaties belast met een afdracht van € 5 per m² uitgeefbaar terrein.

Besteding

In de Structuurvisie, vastgesteld in 2015, is een meerjarenbegroting Fonds Bovenwijks opgesteld met de te ontvangen bijdragen uit ruimtelijke ontwikkelingen, alsmede een investeringsschema voor de uitvoering van voorgenomen en geplande projecten. Voor 2024 is een bedrag van € 100.000 gereserveerd voor herinrichting schuttersplein Groessen

Bestemmingsreserve "Betaalbare woningbouw"

Beheerder: Team Ruimtelijke Ontwikkeling

Doel

Aanvullend dekkingsmiddel voor het realiseren van projecten en activiteiten die voortkomen uit of bijdragen aan het woonbeleid en de woonagenda; in het bijzonder (of primair) het huisvesten van doelgroepen die aangewezen zijn op betaalbare (huur-)woningvoorraad. De raad heeft het nieuwe woonbeleid vastgesteld op 8 mei 2017. Bij de Voorjaarsnota in 2021 is er middels een amendement een aanvullend bedrag van € 364.000 gestort voor versnelling van de woningbouw.

Omvang en mutaties

Stand per 1-1-2023	€ 1.308.647
Onttrekkingen 2023: versnelling woningbouw	€ 91.000
Stortingen 2023:	
Stand per 31-12-2023	€ 1.217.647

Besteding

Op basis van inhoudelijke plannen, activiteiten of initiatieven, die concreet bijdragen aan de woonagenda en waarbij aanvullende ("slimme") middelen gewenst zijn en voor zover de middelen reiken. Bij raadsbesluit van 8 mei 2017 is het college bevoegd deze middelen in te zetten voor de uitvoering van de woonagenda. Daarnaast zal er tot en met 2025 jaarlijks een extra bedrag van € 91.000 uit de reserve worden onttrokken voor versnelling van de woningbouw.

Bestemmingsreserve "Circulaire economie"

Beheerder: Team

Doel

Deze reserve is gevormd naar aanleiding van de Voorjaarsnota 2019. Het bedrag wordt ingezet om de benodigde middelen voor de Energietransitie en de vastgestelde ambitie hiervan te bekostigen.

Omvang en mutaties

Stand per 1-1-2023	€	508.002
<i>Onttrekkingen 2023:</i>		
Conform Voorjaarsnota 2019	€	159.390
<i>Stortingen 2023:</i>	€	
Stand per 31-12-2023	€	348.612

Besteding

De uitgaven betreffen organisatiekosten, planvoorbereidingskosten en andere proceskosten in het kader van energietransitie. De exacte hoogte van deze uitgaven is voor 2023 niet bekend, geschat wordt dat hiermee met ingang van 2020 € 159.390 is gemoeid.

Bestemmingsreserve "Vitale dorpen en wijken"

Beheerder: Team Realisatie en Beheer

Doel

Zoals aangegeven in de Voorjaarsnota 2019 is deze reserve gevormd om de kosten te dekken voor het faciliteren van nieuwe initiatieven en het kunnen inrichten en uitvoeren van nieuwe samenwerkingsprocessen met andere wijken en/of buurten.

Omvang en mutaties

Stand per 1-1-2023	€	374.803
<i>Onttrekkingen 2023</i>		
	€	
<i>Stortingen 2023:</i>	€	
Stand per 31-12-2023	€	374.803

Besteding

Ter dekking van projecten voor Vitale dorpen en wijken. Voor 2024 is er een bedrag gereserveerd van € 100.000 voor herinrichting schuttersplein Groessen.

Bestemmingsreserve "implementatie Omgevingswet"

Beheerder: Team Ruimtelijke Ontwikkeling

Doel

Zoals aangegeven in de Voorjaarsnota 2021 is deze reserve gevormd om de kosten te dekken voor de implementatie van de nieuwe Omgevingswet.

Omvang en mutaties

Stand per 1-1-2023	€	368.550
<i>Onttrekkingen 2023</i>		
	€	129.150
<i>Stortingen 2023:</i>	€	
Stand per 31-12-2023	€	239.400

Besteding

Ter dekking van diverse kosten voor implementatie van de nieuwe Omgevingswet.

Geblokkeerde reserves**Bestemmingsreserve "Stimuleringsfonds"**

Beheerder: Team Ruimtelijke ontwikkeling

Doel

In 2000 is besloten vanuit de opbrengst aandelenverkoop Avira/Bouwfonds een bedrag van € 226.890 te storten in Stichting Stimuleringsfonds Volkshuisvesting (SVN). Vanuit dit fonds kan de gemeente subsidies verstrekken in de vorm van "zachte leningen". De zachte leningen kunnen alleen verstrekt worden aan volkshuisvestelijke projecten.

Omvang en mutaties

Stand per 1-1-2023	€	345.256
Onttrekkingen 2023	€	p.m.
Stortingen 2023:	€	p.m.
Stand per 31-12-2023	€	345.256

Rente en aflossing vloeien terug in het fonds en kunnen weer voor andere projecten op dit terrein worden ingezet. De bestemmingsreserve wordt door derden beheerd en is derhalve een geblokkeerde reserve. De raad heeft in 2008 besloten om de beschikbare reserve volledig te bestemmen voor dekking van de "VROM startersregeling 2008".

Besteding

In totaal stond er eind 2021 bij het stimuleringsfonds nog een saldo van € 345.256.

Bestemmingsreserve Geblokkeerde reserve

Beheerder: Team financieel advies

Doel

Met deze reserve is voor een deel voorzien in de financieringsbehoefte van de gemeente. Daarnaast vormt de reserve een extra buffer. Deze reserve is gevormd door de geblokkeerde bestemmingsreserves van Nuon Vattenfall, Bouwfonds en Vitens samen te voegen tot een geblokkeerde reserve.

Omvang en mutaties

Stand per 1-1-2023	€	12.664.793
Onttrekkingen 2023	€	
Stortingen 2023:	€	
Stand per 31-12-2023	€	12.664.793

Besteding

Vanaf 2017 wordt er geen rente meer berekend en toegevoegd aan deze bestemmingsreserve.

Voorzieningen

Overzicht verloop voorzieningen

	Beginstand 1-1-2022	Mutaties 2022	Beginstand 1-1-2023	Mutaties 2023	Eindstand 2023
Pensioenen wethouders	2.302.453	58.880	2.361.333	58.880	2.420.213
Voorziening vastgoed ontwikkeling	1.461.829	0	1.461.829	0	1.461.829
Dubieuze debiteuren	153.437	-500	142.937	-500	142.437
Groot onderhoud algemene accommodaties	604.745	-94.322	510.423	93.103	603.526
Ontslaguitkering burgemeester	140.897	-77.000	63.897	0	63.897
Dubieuze debiteuren RSD	448.553	0	448.553	0	448.553
Groot onderhoud sportaccommodaties	1.250.205	65.163	1.315.368	127.351	1.442.719
Groot onderhoud culturele accommodaties	478.907	40.856	519.763	74.274	594.037
Onderhoud wegen	9.082.052	-1.363.920	7.718.132	902.331	8.620.463
Riolering artikel 44 lid 2	11.734.564	532.433	12.266.997	365.016	12.632.013
Verliesgevende complexen grex	3.839.570	0	3.839.570	0	3.839.570
Afwikkeling complexen grex	228.561	0	228.561	0	228.561
Kapitaallasten afvalinzameling	45.653	0	45.653	0	45.653
Afvalinzameling	207.190	-123.000	84.190	0	84.190
A15	680.038	0	680.038	0	680.038
Totaal voorzieningen	32.658.098	-961.410	31.696.688	1.620.455	33.317.143

Bedragen in €

Voorzieningen programma Bestuur

Voorziening "Pensioenen wethouders"

Beheerder: Team HR

Doel

De voorziening is gevormd voor de direct opeisbare verplichtingen van de toekomstige pensioenen wethouders.

Besteding

De besteding is afhankelijk van de "rekenrente" en toekomstige pensioenverplichtingen.

Omvang en mutaties

Stand per 1-1-2023	€ 2.361.333
Onttrekkingen 2023:	€ 20.000
Stortingen 2023:	€ 78.880
Stand per 31-12-2023	€ 2.420.213

Voorziening "ontslaguitkering burgemeester"

Beheerder: Team HR

Doel

De gemeente is op basis van het rechtspositiebesluit decentrale politieke ambtsdragers verplicht om wachtgeld en een tegemoetkoming in de verhuiskosten te betalen. Daarnaast is de gemeente verplicht om op basis van de Algemene pensioenwet politieke ambtsdragers een voorziening voor de kosten hiervan te vormen.

Omvang en mutaties

Stand per 1-1-2023	€	63.897
Onttrekkingen 2023:	€	
Stortingen 2023:	€	
Stand per 31-12-2023	€	63.897

Besteding

Uit deze voorziening zal het wachtgeld van de burgemeester betaald worden.

Voorziening "Vastgoed ontwikkeling"

Beheerder: Team Projectenbureau

Doel

Voorziening ten behoeve van verschil vervaardigingskosten en getaxeerde waarde per ultimo van het jaar. Voor de bepaling van deze actuele waarde is een taxatierapport opgesteld.

Omvang en mutaties

Stand per 1-1-2023	€	1.461.829
Onttrekkingen 2023:	€	
Stortingen 2023:	€	
Stand per 31-12-2023	€	1.461.829

Besteding

Bij verkoop van het vastgoed wordt de voorziening aangesproken voor een (boek)verlies.

Voorziening "Dubieuze debiteuren"

Beheerder: Team Financiële Administratie

Doel

Deze voorziening is gevormd voor het risico van oninbaarheid.

Besteding

De mutaties zijn afhankelijk van afwikkeling debiteuren in enig jaar. Onderbouwing saldo:
- oninbare debiteuren privaat en publiekrechtelijk € 92.937
- oninbare debiteuren belastingen € 50.000.

Omvang en mutaties

Stand per 1-1-2023	€	142.937
Onttrekkingen 2023:	€	50.000
Stortingen 2023:	€	49.500
Stand per 31-12-2023	€	142.437

Voorziening "Groot onderhoud algemene accommodaties"

Beheerder: Team Realisatie en Beheer

Doel

Voorziening ten behoeve van egalisatie kosten groot onderhoud algemene accommodaties.

Rente

Inflatiecorrectie 2%.

Besteding

Rekening houdende met vrijval wegens te amoveren accommodaties en een acceptabele marge van ongeveer 5% tussen de planning en de waarde van reserveringen op een termijn van 25 jaren binnen de volle breedte van het GOG, wordt deze voorziening toereikend geacht. De onttrekking betreft saus- en schilderwerk. Voor de jaren 2023-2026 bedraagt de raming totaal € 50.500.

Omvang en mutaties

Stand per 1-1-2023	€	510.423
<i>Onttrekkingen 2023:</i>	€	3.500
<i>Stortingen 2023:</i>		
Rente	€	13.975
Dotatie onderhoud	€	82.628
Stand per 31-12-2023	€	603.526

Voorzieningen programma Maatschappij**Voorziening "Dubieuze debiteuren RSD"**

Beheerder: Team Sociaal Domein

Doel

Voorziening voor dubieuze debiteuren in het kader van artikel 69 Participatiewet waarvan uitvoering plaatsvindt bij de RSD.

Besteding

Op basis van informatie van de RSD vindt jaarlijks een berekening plaats van de stand van de voorziening. In de jaarrekening brengen we de voorziening op peil.

Omvang en mutaties

Stand per 1-1-2023	€	448.553
<i>Onttrekkingen 2023:</i>	€	
<i>Stortingen 2023:</i>	€	
Stand per 31-12-2023	€	448.553

Voorziening "Groot onderhoud sportaccommodaties"

Beheerder: Team Realisatie en Beheer

Doel

Voorziening ten behoeve van egalisatie kosten groot onderhoud sport accommodaties.

Rente

Om de prijsstijgingen te compenseren wordt jaarlijks 2% inflatiecorrectie toegevoegd.

Omvang en mutaties

Stand per 1-1-2023	€	1.315.368
<i>Onttrekkingen 2023:</i>	€	35.000
<i>Stortingen 2023:</i>		
Rente	€	28.141
Dotatie onderhoud	€	134.210
Stand per 31-12-2023	€	1.442.719

Besteding

Rekening houdende met vrijval wegens te amoveren accommodaties en een acceptabele marge van ongeveer 5% tussen enerzijds de planning en anderzijds de waarde van reserveringen op een termijn van 25 jaren binnen de volle breedte van het GOG, wordt deze voorziening toereikend

geacht. De onttrekking betreft toplaagrenovatie sportvloer en onderhoudsrenovatie parketvloer dansstudio. Voor de jaren 2023 tot en met 2026 bedraagt de raming totaal € 60.500.

Voorziening "Groot onderhoud culturele accommodaties"

Beheerder: Team Realisatie en Beheer

Doel

Voorziening ten behoeve van egalisatie kosten groot onderhoud culturele accommodaties. Het betreft hier het wijkhuis van Droo, het kleutergebouw van de Joannesschool en het gebouw aan het Eilandplein.

Rente

Om de prijsstijgingen te compenseren wordt jaarlijks 2% inflatiecorrectie toegevoegd.

Omvang en mutaties

Stand per 1-1-2023	€	519.763
Onttrekkingen 2023	€	5.500
Stortingen 2023		
Rente	€	9.972
Dotatie onderhoud	€	69.802
Stand per 31-12-2023	€	594.037

Besteding

Rekening houdende met vrijval wegens te amoveren accommodaties en een acceptabele marge van ongeveer 5% tussen de planning en de waarde van reserveringen op een termijn van 25 jaren binnen de volle breedte van het GOG, wordt deze voorziening toereikend geacht. De onttrekking betreft vervanging accu's noodverlichtingen en saus- en schilderwerk. Voor de jaren 2023-2026 bedraagt de raming totaal € 21.000.

Voorzieningen programma Omgeving

Voorziening "Onderhoud wegen"

Beheerder: Team Realisatie en Beheer

Doel

Het onderhouden van de wegen enz. conform het beleidsplan onderhoud wegen. De voorziening wordt jaarlijks vanuit de exploitatie gevoed, terwijl de geplande maatregelen rechtstreeks op deze voorziening worden geboekt.

Rente

Om de prijsstijgingen te compenseren wordt jaarlijks 2% inflatiecorrectie toegevoegd.

Omvang en mutaties

Stand per 1-1-2023	€	7.718.132
Onttrekkingen 2023:		
Onderhoudsmaatregelen	€	531.076
Stortingen 2023:		
Rente	€	208.407
Stortingen vanuit jaarschijf 2023	€	1.225.000
Stand per 31-12-2023	€	8.620.463

Besteding:

Verwachte ontwikkelingen 2023 tot en met 2026:

Voorziening wegbeheer	2023	2024	2025	2026
Stand per 1 januari	9.201	10.079	11.194	12.319
Toevoeging aan de voorziening	1.409	1.427	1.449	1.471
Onttrekking aan de voorziening	531	312	324	363
Stand per 31 december	10.079	11.194	12.319	13.427

Voorziening "Riolering artikel 44 lid 2 BBV"

Beheerder: Team Realisatie en Beheer

Doel

Deze voorziening is gevormd ten behoeve van groot onderhoud en lasten grootschalige investeringen in de toekomst. Met name ook bedoeld om lasten te "egaliseren".

Omvang en mutaties

Stand per 1-1-2023	€ 12.266.997
Onttrekkingen 2023:	€
Stortingen 2023:	
Bijdrage vanuit exploitatie	€ 365.015
Stand per 31-12-2023	€ 12.632.013

Besteding

Deze voorziening zal worden ingezet om grootschalige vervangingen te kunnen bekostigen.

Voorziening "Verliesgevende complexen grondexploitaties"

Beheerder: Team Ruimtelijke Ontwikkeling

Doel

Deze voorziening is gevormd om de verwachte verliezen die uit de resultaatberekeningen van de in exploitatie zijnde complexen van de grondexploitatie komen, op te kunnen vangen.

Omvang en mutaties

Stand per 1-1-2023	€ 3.839.570
Onttrekkingen 2023	€ pm
Stortingen 2023	€ pm
Stand per 31-12-2023	€ 3.839.570

De herziene exploitatieberekening van de complexen Seingraaf, Vitaal Centrum, Graafstaete, Werkterp de Ploen en Weidekervel geven een verlies op einddatum van in totaal € 3.839.570. Voor exploitaties met een geraamd tekort wordt een voorziening (op startwaarde) conform BBV getroffen om de berekende toekomstige tekorten af te dekken. Dit is een wettelijk voorgeschreven maatregel. Het rentepercentage (disconteringsvoet) bij deze berekening is door de BBV gesteld op 2%. Jaarlijks zal na de herziening van de exploitatieberekeningen worden bekeken of de voorziening nog toereikend is.

Besteding

In de voorziening is een bijdrage opgenomen voor de afwikkeling van een verwacht verlies op de volgende complexen:

Exploitatie	Resultaat
Vitaal Centrum Duiven	€ 2.806.932
Seingraaf	€ 985.523
Graafstaete	€ 1.030
Werkterp de Ploen	€ 4.310
Weidekervel	€ 41.774
Totaal	€ 3.839.570

Voorziening "Afwikkeling complexen"

Beheerder: Team Ruimtelijke Ontwikkeling

Doel

Deze voorziening is in het leven geroepen voor nog te maken kosten van reeds financieel afgewikkelde complexen. Het betreft investeringen voor relatief kleine afwikkelingen binnen het plangebied. De kosten voor afwikkelingen van eerder afgesloten complexen worden uit de voorziening betaald.

Omvang en mutaties

Stand per 1-1-2023	€	228.561
Onttrekkingen 2023	€	
Stortingen 2023	€	
Stand per 31-12-2023	€	228.561

Besteding na 31 december 2022

Wrm/nazorg afgesloten complexen	21.000
Interne doorbelasting V&T afgesloten complexen	20.000
Procedurekosten planschadeverzoeken Wro	10.000
Diversen, onvoorzien en prijsstijgingen	7.500
Publiekrechtelijke heffingen	1.000
Verplaatsen boom rijksweg 64 (Vergertlaan)	1.967
Welleveld grex 2018 t/m 2020	41.000
Ploen-Zuid grondwerk kvl Rijksweg 17a	4.000
Westreenen groenvoorzieningen	16.245
Westreenen (openbare verlichting en brandkranen)	33.000
Westreenen (riolering, plankosten en overigen)	8.629
Westreenen verharding woonrijp	64.220

Voorziening "Afvalinzameling (kapitaallasten)"

Beheerder: Team Realisatie en Beheer

Doel

Deze voorziening wordt ingezet om de kapitaallasten van uitgestelde investeringen te bekostigen.

Besteding

Afhankelijk van de mate waarin investeringen worden ingehaald of uitgesteld.

Omvang en mutaties

Stand per 1-1-2023	€	45.653
Onttrekkingen 2023:	€	
Stortingen 2023:	€	
Stand per 31-12-2023	€	45.653

Voorziening "Afvalinzameling"

Beheerder: Team Realisatie en Beheer

Doel

Deze voorziening wordt ingezet om de uitgaven met betrekking tot de inzameling van huishoudelijk afval te bekostigen.

Besteding

Deze voorziening wordt ingezet ter dekking van kosten met betrekking tot de inzameling van huishoudelijk afval.

Omvang en mutaties

Stand per 1-1-2023	€	84.190
Onttrekkingen 2023:	€	
Stortingen 2023:	€	
Stand per 31-12-2023	€	84.190

Voorziening "A15"

Beheerder: Team Projecten

Doel

Deze voorziening wordt ingezet om alle gemeentelijke kosten en inkomsten met betrekking tot een voortvarende vergunningverlening en toezicht tot aan de oplevering (inclusief nazorg) van het Project ViA15 te egaliseren.

Omvang en mutaties

Stand per 1-1-2023	€	680.038
Onttrekkingen 2023:	€	
Stortingen 2023:	€	
Stand per 31-12-2023	€	680.038

Besteding

Deze voorziening wordt ingezet ter dekking van de vergunningverlening en het bouwtoezicht ook alle extra (inhuur) kosten voor een voortvarende afhandeling.

Vervangingsinvesteringen**Overzicht vervangingsinvesteringen 2023-2026**

Omschrijving	Investering	Jaar	2023	2024	2025	2026
Wegen						
Herinrichting Everstraat	125.000	2023		4.583	4.583	4.583
Herinrichting Ploenstraat 7-9-11-13	20.000	2023		733	733	733
Betonherstel en aanbrengen waterdicht membraam brug B11 Breitnerstraat	100.000	2023		5.333	5.333	5.333
Vervangen slijtlaag voetgangerstunnel T5 Horsterstraat	20.000	2023		1.067	1.067	1.067
Vervangen keermuur K8 Reigerpad	150.000	2024			5.500	5.500
Groen						
Wijkrenovatie Oud Zuid	180.000	2023		9.600	9.600	9.600
Wijkrenovatie Zuid West	165.000	2024			8.800	8.800
Wijkrenovatie West	155.000	2025				8.267
Mobiliteitsplan						
Parkeren woonwijken	20.000	ieder jaar		1.067	2.134	3.201
Projecten uit de samenleving	40.000	ieder jaar		2.133	4.266	6.399
Verkeersveiligheidsmaatregelen Klarinetstraat & Opaal	80.000	2023		4.267	4.267	4.267
Aanpassen aansluiting Isidorusplein - Heiliglandsestraat	15.000	2023		800	800	800
Verkeersveiligheidsmaatregelen Rijksweg/Ploenstraat	70.000	2024			3.733	3.733
Openbare verlichting						
Vervanging armaturen	110.000	ieder jaar		6.600	13.200	19.800
Rioleringsplan *1						
Vervanging vrijvervalriolering 2023	575.000	2023		21.083	21.083	21.083
Investerings DPRA 2023 t/m 2025	375.000	2023 t/m 2025		13.750	27.500	41.250
Ombouwen VGS naar VGS 2.0	175.000	2024			6.417	6.417
Vervanging iba's	30.000	2023 t/m 2025		2.600	5.200	7.800
Vervanging rioolgemaal	60.000	ieder jaar		5.200	10.400	15.600
Vervanging gemalen bouwkundig	35.000	2025 en 2026				1.478
Ombouwen VGS naar VGS 2.0	150.000	2025 en 2026				5.500
Vervanging vrijvervalriolering	544.000	2026				
Investerings DPRA	17.244	2026				
Vervangen oeverbeschoeiing 2024 t/m 2026	20.000	2024 t/m 2026			844	1.688

Omschrijving	Investering	Jaar	2023	2024	2025	2026
Speeltuinen/-weiden						
Speeltoestellen	20.000	ieder jaar		2.400	4.800	7.200
Buitensportterreinen						
SV Loo topplaagrenovatie traningsveld	15.000	2023		1.300	1.300	1.300
DVV topplaagrenovatie veld 5	30.000	2023		1.600	1.600	1.600
DVV beregening veld 5	15.000	2023		900	900	900
DVV topplaagrenovatie veld 6	30.000	2023		1.600	1.600	1.600
DVV beregening veld 6	15.000	2023		900	900	900
MHC de Westerduiven revitalisatie veld 1	25.000	2023		6.750	6.750	6.750
MHC de Westerduiven kunstgras veld 3	50.000	2023		6.000	6.000	6.000
MHC de Westerduiven hekwerken veld 3	35.000	2023		2.450	2.450	2.450
MHC de Westerduiven aanpassing verlichting veld 1	25.000	2023		1.125	1.125	1.125
SV Loo topplaagrenovatie trainingsveld	12.000	2023		1.040	1.040	1.040
SV Loo beregening traningsveld	15.000	203		900	900	900
SV Loo verharding	10.000	2023		533	533	533
SC Groessen veld 4 en oefenhoek	22.500	2024			1.200	1.200
MHC de Westerduiven onderbouw veld 1	255.000	2025				17.850
MHC de Westerduiven kunstgras veld 1	110.000	2025				13.200
MHC de Westerduiven hekwerken veld 1	180.000	2025				12.600
MHC de Westerduiven verlichting veld 1	45.000	2025				2.025
Huishoudelijk afval/afvalaanbiedstation *1						
Vervanging ondergrondse restcontainers	20.000	2023		2.900	2.900	2.900
Vervanging ondergrondse papiercontainers	15.000	2023		2.175	2.175	2.175
Vervanging afvalaanbiedstation 2023	38.190	2023		4.583	4.583	4.583
Vervanging minicontainers rest en gft	9.120	2023		1.094	1.094	1.094
Vervangingen minicontainers papier	4.560	2023		547	547	547
Vervanging ondergrondse restcontainers	10.000	2024			1.450	1.450
Vervanging ondergrondse restcontainers	15.000	2025				2.175
Vervanging ondergrondse papiercontainers	15.000	2025				2.175
Vervangingen afvalaanbiedstation	62.900	2026				
Groot onderhoud gemeentelijke gebouwen						
Vervanging uitbouwkozijnen Endesprong	25.000	2024			1.333	1.333
Algemene accommodaties < 25	3.500	voorz. GOG				
Culturele accommodaties < 25	5.500	voorz. GOG				
Sportaccommodaties < 26	35.000	voorz. GOG				
Totalen	5.614.514			117.614	180.642	288.053

Bedragen in €

*1 ten laste van de afvalstoffenheffing, c.q. rioolrechten.

EMU-saldo

In het bestuurlijk overleg (Ministerie van Financiën, VNG en IPO) is afgesproken dat het EMU-saldo over het begrotingsjaar, het voorgaande jaar en het navolgende jaar in de begroting wordt opgenomen.

	EMU-saldo	2022	2023	2024
1	Exploitatiesaldo vóór toevoeging aan c.q. onttrekking uit reserves (BBV, art 17c)	- 944	159	679
+2	Afschrijvingen ten laste van de exploitatie	2.472	2.754	3.024
+3	Bruto dotaties aan de post voorzieningen ten laste van de exploitatie	2.342	2.266	2.408
-4	Uitgaven aan investeringen in (im)materiële vaste activa die op de balans worden geactiveerd	-1.394	- 2.134	- 1.293
+5	De in mindering op onder vier bedoelde investeringen gebrachte bijdragen van het Rijk, de Provincies, de Europese Unie en overigen			
+6a	Verkoopopbrengsten uit desinvesteringen in (im)materiële vaste activa (tegen verkoopprijs)			
-6b	Boekwinst op desinvesteringen in (im)materiële vaste activa			
-7	Uitgaven aan aankoop van grond en de uitgaven aan bouw-, woonrijp maken e.d.	- 3.785	- 2.320	- 1.113
+8a	Verkoopopbrengsten van grond (tegen verkoopprijs)	2.269	10.010	250
-8b	Boekwinst op grondverkoop			
-9	Betalingen ten laste van de voorzieningen	- 2.874	- 2.266	- 2.408
-10	Betalingen die niet via de exploitatie lopen, maar rechtstreeks ten laste van de reserves worden gebracht en die nog niet vallen onder een van de andere genoemde posten			
11b	Boekwinst bij verkoop van deelnemingen en aandelen			
	Berekend EMU-saldo	-1.914	8.469	1.547

Bedragen in € 1.000

Toelichting

1. Saldi voor bestemming (zie financiële begroting).
2. De afschrijvingen per jaar.
3. Zie de Staat van reserves en voorzieningen 2023.
4. Voor de jaren 2022, 2023 en 2024 zijn de geactiveerde investeringen van de wensenlijst en de lijst vervangingsinvesteringen opgenomen.
9. Zie de Staat van reserves en voorzieningen 2023.

Baten en Lasten per Taakveld

TV	Omschrijving	Baten	Lasten	Saldo
0.1	Gemeenteraad en (raads)-commissies	0	1.978.135	-1.978.135
0.2	Burgerzaken	216.052	484.751	-268.699
0.3	Beheer overige gebouwen en gronden	741.600	932.530	-190.930
0.4	Ondersteuning organisatie	244.564	9.621.962	-9.377.398
0.5	Treasury	607.891	84.071	523.820
0.61	OZB-woningen	3.893.519	242.070	3.651.449
0.62	OZB-niet woningen	2.704.553	147.160	2.557.393
0.64	Belastingen overig	249.571	112.198	137.373

0.7	Algemene Uitkering en overige uitkeringen Gemeentefonds	44.022.231	0	44.022.231
0.8	Overige baten en lasten (excl. mutaties reserves)	0	1.035.121	-1.035.121
0.9	Vennootschapsbelasting	0	0	0
1.1	Crisisbeheersing en brandweer	0	1.274.866	-1.274.866
1.2	Openbare orde en veiligheid	48.000	510.091	-462.091
Programma 1 Bestuur		52.727.981	16.422.955	36.305.026
4.1	Openbaar basisonderwijs	0	88.911	-88.911
4.2	Onderwijshuisvesting	40.000	1.407.857	-1.367.857
4.3	Onderwijsbeleid en leerlingzaken	370.785	1.229.343	-858.558
5.1	Sportbeleid en activering	0	340.186	-340.186
5.2	Sportaccommodaties	301.930	1.399.905	-1.097.975
5.3	Cultuurpresentatie, -productie en -participatie	2.500	226.113	-223.613
5.4	Musea	0	191.729	-191.729
5.5	Cultureel erfgoed	0	67.100	-67.100
5.6	Media	0	289.293	-289.293
5.7	Openbaar groen en (openlucht) recreatie	19.916	2.050.011	-2.030.095
6.1	Samenkracht en burgerparticipatie	119.988	3.235.601	-3.115.613
6.2	Wijkteams	0	172.207	-172.207
6.3	Inkomensregelingen	6.542.592	8.251.352	-1.708.760
6.4	Begeleide participatie	0	2.251.446	-2.251.446
6.5	Arbeidsparticipatie	0	2.114.271	-2.114.271
6.6	Maatwerkvoorzieningen Wmo	20.925	1.338.916	-1.317.991
6.71	Sociaal Domein: AWBZ naar Wmo	157.500	4.852.330	-4.694.830
6.72	Sociaal Domein: Jeugdzorg	0	7.058.579	-7.058.579
6.81	Geëscaleerde zorg 18+	0	391.356	-391.356
6.82	Geëscaleerde zorg 18-	0	618.537	-618.537
7.1	Volksgezondheid JGZ	20.000	1.241.380	-1.221.380
Programma 2 Maatschappij		7.596.136	38.816.423	-31.220.287
2.1	Verkeer en vervoer	64.128	3.590.453	-3.526.325
2.2	Parkeren	953	20.442	-19.489
2.5	Openbaar vervoer	0	51.105	-51.105
3.1	Economische ontwikkeling	0	67.154	-67.154
3.2	Fysieke bedrijfsinfrastructuur	1.686.369	1.736.369	-50.000
3.3	Bedrijfsloket en -regelingen	2.575	10.535	-7.960
3.4	Economische promotie	179.282	856.083	-676.801
7.2	Gemeentelijke rioleringsplan	2.553.203	1.992.503	560.700
7.3	Huishoudelijk afval huis aan huis inzamelen	3.322.381	2.444.862	877.519
7.4	Milieubeheer	5.151	669.806	-664.655
7.5	Begraafplaatsen	62.948	137.304	-74.356
8.1	Ruimtelijke ordening	97.793	1.059.421	-961.628
8.2	Grondexploitatie (niet bedrijventerreinen)	1.120.880	1.120.880	0
8.3	Wonen en bouwen	1.031.854	1.594.751	-562.897
Programma 3 Omgeving		10.127.517	15.351.668	-5.224.151
0.10	Mutaties reserves	1.536.280	24.667	1.511.613
Totaal na bestemming		71.987.914	70.615.713	1.372.201

Bedragen in €

Overheadkosten

Vanaf 1 januari 2018 is de gemeenschappelijke regeling 1Stroom in werking getreden. Dit betreft de fusie van de ambtelijke organisaties van de gemeente Duiven en de gemeente

Westervoort. Alle kosten die voorheen op taakveld 0.4 van beide gemeenten werden verantwoord, worden vanaf 1 januari 2018 verzameld op taakveld 0.4 van de organisatie 1Stroom. Vervolgens worden de totale kosten op dit taakveld verdeeld naar de gemeente aan de hand van een doorbelastingspercentage. De gemeente Duiven krijgt 63% doorbelast en de gemeente Westervoort krijgt 37% doorbelast. Twee uitzonderingen zijn hierbij te maken, namelijk de kosten rondom de grondexploitaties en de kosten voor het afvalaanbiedstation van de gemeente Duiven. Deze komen volledig ten laste van de gemeente Duiven. Binnen Duiven worden kosten die rechtstreeks betrekking hebben op bepaalde taakvelden ook daaraan doorbelast. In de Voorjaarsnota 2022 is aangekondigd dat de automatiseringskosten met ingang van de begroting 2023 rechtstreeks in de begrotingen van Duiven en Westervoort op taakveld 0.4 worden geraamd. Op taakveld 0.4 blijven dan de overheadkosten staan. Afgezet tegen de totale omzet geeft dat het overheadpercentage.

Op taakveld 0.4 Overhead, Ondersteuning organisatie komt één totaalbedrag te staan, de bijdrage 1Stroom.

Bijdrage 1Stroom	8.667.316

Berekening overheadpercentage

Totaal overheadkosten (= bijdrage 1Stroom)	8.667.316
Totale lasten begroting	70.358.807
Overheadpercentage	12,32%

Indicatoren

Overzicht verplichte indicatoren

Indicator	Duiven	Nederland
Formatie fte per 1.000 inwoners	6,81	gegevens niet beschikbaar
Bezetting fte per 1.000 inwoners	6,81	gegevens niet beschikbaar
Apparaatskosten per inwoner	646	gegevens niet beschikbaar
Externe inhuur als % van totale loonsom + inhuur externen	8,93	gegevens niet beschikbaar
Overhead als % van totale lasten	13,58	gegevens niet beschikbaar
Woonlasten eenpersoonshuishouden	700	733
Woonlasten meerpersoonshuishouden	892	810
WOZ-waarde woningen	262	290
Nieuwbouw woningen	2,5	8,9
Huishoudelijk restafval	113	170
Hernieuwbare elektriciteit	99,3%	26,8%
Winkeldiefstal per 1.000 inwoners	9,6	17,6
Geweldsmisdrijven per 1.000 inwoners	2,0	4,3
Diefstal uit woning per 1.000 inwoners	1,2	4,2
Vernieling en beschadiging per 1.000 inwoners	4,0	6,1
Verwijzingen HALT	10	9.514
Jongeren met delict voor rechter	0	20.740
Demografische druk	69,7%	70,3%
Niet-sporters	48,6%	49,3%

Banen	1.069,8	805,5
Vestigingen	137,4	165,1
Netto arbeidsparticipatie	70,7%	68,4%
Bruto gemeentelijk product	100	100
Functiemenging	62,1%	53,3%
Bijstandsuitkeringen	310,2	431,2
Lopende re-integratievoorzieningen	246,6	202,0
Wmo-clients met een maatwerkarrangement	43	700
%kinderen in uitkeringsgezin	5%	6%
% achterstandsléerlingen	6,0%	10,9%
% werkloze jongeren	1%	2%
% Voortijdige schoolverlaters totaal (VO+MBO)	1,4%	1,7%
Absoluut verzuim	1,4	2,7
Relatief verzuim	24	19
Jongeren met jeugdhulp	12,4	10,4
Jongeren met jeugdreclassering	0,3%	0,3%
Jongeren met jeugdbescherming	1,0%	1,2%

Bron: www.waarstaatjegemeente.nl

Voor een toelichting op de verschillende indicatoren verwijzen wij naar de website www.waarstaatjegemeente.nl. Bovenstaande indicatoren worden op deze site verversd zodra er nieuwe informatie beschikbaar is. Bovenstaand cijfers geven de stand weer op 25 augustus 2022.

Model E**Staat van geldleningen**

Leningen gemeente	Lening	Datum	laatste aflossing	Rente %	Saldo 1-1	2023	Rente	Aflossing	Saldo 31-12
76a/BNG/ 40.87845	5.207.720	26-2-1998	26-02-2023	5,360%	208.309		1.713	208.309	0
87/BNG/ 40.87884	5.218.472	4-3-1998	4-3-2023	5,500%	208.738		1.982	208.739	0
102/BNG/ 40.109840	10.000.000	2-11-2015	2-11-2025	0,985%	3.000.000		27.958	1.000.000	2.000.000
103/BNG/ 40.110568	6.000.000	21-6-2016	21-6-2026	0,430%	2.400.000		8.956	600.000	1.800.000
104/BNG	10.000.000	19-7-2018	19-7-2028	0,518%	6.000.000		28.738	1.000.000	5.000.000
105/BNG/ 40.113408	10.000.000	16-12-2019	16-12-2026	-0,085%	5.714.286		-4.807	1.428.571	4.285.714
					17.531.332		64.539	4.445.619	13.085.714
Leningen ten behoefte van het Candeacollege									
88/BNG/ 40.87869	7.260.483	24-2-1998	1-7-2039	6,030%	5.063.921		300.815	179.014	4.884.907
					5.063.921		300.815	179.014	4.884.907
					22.595.254	-	414.577	4.624.633	17.970.622